

**T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI
İLE TÜRKÇE DERSİ AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Elif GÜNGÖR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA-2009

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI
İLE TÜRKÇE DERSİ AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

Elif GÜNGÖR

Danışman: Yard. Doç. Dr. Zekiye ÇAĞIMLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA-2009

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Zekiye ÇAĞIMLAR
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Bülent ÇUKUROVA

Üye: Prof. Dr. Turan AKBAŞ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

Prof. Dr. Azmi YALÇIN
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

İLKÖĞRETİM 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIĞI İLE TÜRKÇE DERSİ AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Elif GÜNGÖR

Yüksek Lisans Tezi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Zekiye ÇAĞIMLAR

Ekim 2009, 139 Sayfa

Bu çalışma, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili ile Silvan ilçesi ve Silvan ilçesine bağlı köylerde random (rastgele) yöntemiyle belirlenen ilköğretim okullarındaki 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının Türkçe dersi akademik başarılarına etkisinin olup olmadığını incelemektedir.

Araştırmada 768 öğrencinin kitap okuma alışkanlıkları üzerinde; cinsiyet farklılığı, anne ve babanın eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, yaşanan yerleşim birimi ve akademik başarının etkileri analiz edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin anketlere verdikleri cevapların kendi öğretmenlerince teyit edilmesi amacı ile 23 sınıf öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmıştır.

Anket ile toplanan verilerin çözümlenmesinde frekans dağılımı ve kaykare teknikleri kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p \leq 05$ olarak alınmıştır.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok kitap okumaktadırlar. Annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranı babaya göre daha yüksektir. Ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimleri küçüldükçe kitap okuma alışkanlığı düzeyleri de azalmaktadır. İl ve ilçe merkez okullarda eğitim alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları, köy okullarında eğitim alan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına göre daha fazladır. Son olarak, öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre kitap okuma alışkanlıkları farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Okuma Alışkanlığı, Akademik Başarı

ABSTRACT**AN INVESTIGATION ON THE RELATIONSHIP BETWEEN THE READING HABITS OF 5TH GRADE ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS AND THEIR TURKISH LESSON ACADEMIC ACHIEVEMENT****Elif GÜNGÖR****Master Thesis, Elementary School Teaching Department****Supervisor: Asst. Prof. Dr. Zekiye ÇAĞIMLAR****October 2009, 139 Pages**

This study in the 2008-2009 academic year, investigates whether reading habits of 5th primary school students whom are randomly chosen in the district of Diyarbakır and it's towns and villages, effects their turkish lesson academic achievement or not.

The effects of gender differences, education level of parents, the level of family income , the place of residence and academic achievement on the reading habits of totally 768 students is analysed in the research. In addition, surveys of students the answers to be confirmed by their own teachers and 23 classroom teachers with the aim of semi-structured interviews were conducted using the interview form. For the data which were obtained from the questionnaire, frequency distribution and Chi-square techniques were performed. In the analysis, the level of significance was taken as $p \leq .05$.

The outcome of the research can be summarised as follows: Female students have been reading more books than male students. The effect of the mothers' level of education on the reading habits is higher than the fathers'. If level of family income rises, level of students' reading habit will rise, too. As the place of residence becomes smaller, the level of reading falls. The reading habits of pupil studying in province and district center schools are higher than the ones who study in suburban schools. Finally, the reading habits differ with students' academic achievement level.

Keywords: Turkish Language Teaching, Reading Habits, Academic Achievement,

ÖNSÖZ

Okuma yaşamın belli bir kesiminde başlayıp biten bir etkinlik değildir. Bütün yaşam boyunca sürüp gider. İnsanın kişiliğini kurup geliştirmede, ilişkilerini biçimlendirmede, yaşamını zenginleştirmede önemli bir yeri ve işlevi vardır. Bir insanın okuma alışkanlığını kazanmış olması kendini gerçekleştirme sürecinde büyük bir adımdır.

Kitap okuma alışkanlığını öğrenciye küçük yaşta kazandırmak gerekir. Bunun için eğitimin her kademesinde okuma eğitiminin çok iyi yapılması, öğrencilerin ileriki hayatlarında, okuma yoluyla elde ettikleri bilgi ve birikimlerin kendileri için ne kadar önemli olduğunun kavratılması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı bir seferde değil, zamanla, sabırla ve sürekli çabayla oluşturulabilecek bir alışkanlıktır. Bu alışkanlığın oluşturulmasında ailelere ve öğretmenlere de büyük sorumluluklar düşmektedir.

Bu çalışmada, ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları incelenmiş ve kitap okuma alışkanlıklarının Türkçe dersi akademik başarılarına etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Elde edilen bulguların, okuma alışkanlığı konusunda ilgili literatüre destek olmasını dilerim.

Çalışmanın planlanmasından gerçekleşmesine kadar geçen süre içerisinde birçok kişinin yardım ve desteği olmuştur. Öncelikle çalışmanın yapılması süresince bana yardımcı olan, takıldığım her noktada olumlu görüş ve eleştirileri ile bana yol gösteren danışmanım Sayın Yard. Doç. Dr. Zekiye ÇAĞIMLAR'a sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca verilerin analizinin yapılmasında bilgisi, tecrübesi ve zamanını paylaşarak yardımlarını esirgemeyen Sayın Yard. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY'a teşekkür ederim.

Okullarında derslerini bana ayırıp değerli görüşleriyle çalışmama destek olan sınıf öğretmenlerine ve okuma alışkanlığı anketini cevaplayan 768 öğrenciye teşekkür ederim. Tüm arkadaşlarıma beni motive edip çalışmama destek verdikleri için ayrıca teşekkür ederim. Bu çalışmayı destekleyen Ç.Ü. Araştırma Fonu Saymanlığı'na (EF2008YL41) da teşekkür ederim.

Son olarak bana olan inançlarıyla beni yüreklendiren dayılarıma; tüm yaşamım boyunca bana destek olan ve bu günlere gelmemde karşılığı ödenemeyecek emekleri olan sevgili anneme, teyzeme ve kardeşlerime yüreğime teşekkürlerimi sunarım.

Elif GÜNGÖR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ	x

I.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu.....	2
1.2.Araştırmanın Amacı.....	5
1.3.Araştırmanın Önemi.....	6
1.4.Sayıtlar.....	7
1.5.Sınırlılıklar.....	8
1.6.Tanımlar.....	8

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Türkçe Öğretimi.....	9
2.1.1. Türkçe Öğretiminin Amaçları.....	10
2.1.2. Türkçe Öğretiminin Becerileri.....	11
2.1.2.1. Dinleme.....	12
2.1.2.2. Yazma.....	13
2.1.2.3. Konuşma.....	14
2.2. Okuma.....	15
2.2.1. Okumanın Türleri.....	19

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
TABLOLAR LİSTESİ	x

I.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu.....	2
1.2.Araştırmanın Amacı.....	5
1.3.Araştırmanın Önemi.....	6
1.4.Sayıtlar.....	7
1.5.Sınırlılıklar.....	8
1.6.Tanımlar.....	8

II. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Türkçe Öğretimi.....	9
2.1.1. Türkçe Öğretiminin Amaçları.....	10
2.1.2. Türkçe Öğretiminin Becerileri.....	11
2.1.2.1. Dinleme.....	12
2.1.2.2. Yazma.....	13
2.1.2.3. Konuşma.....	14
2.2. Okuma.....	15
2.2.1. Okumanın Türleri.....	19

2.2.1.1 Sesli Okuma.....	19
2.2.1.2. Sessiz Okuma.....	20
2.2.2. Okumanın Aşamaları.....	22
2.2.3. Okuyucu Türleri.....	27
2.2.4. Okumanın Önemi ve İşlevi.....	28
2.3. Okuma Alışkanlığı.....	30
2.3.1. Okuma Alışkanlığını Kazandırma.....	32
2.3.1.1.Kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Ailenin Rolü.....	32
2.3.1.2.Kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Okul ve Öğretmenin Rolü.....	35
2.3.1.3.Kitap okuma alışkanlığı kazandırmada Kütüphanenin Rolü.....	35
2.3.2. Kitap Okuma Alışkanlığını Kazandırmak ve Geliştirmek için Türkçe Derslerinde Uygulanan Yöntemler.....	38
2.4. İlgili Araştırmalar.....	39
2.4.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	40
2.4.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	42

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli.....	44
3.2.Evren ve Örneklem.....	44
3.3.Veriler Toplama Araçları.....	45
3.4.Verilerin Toplanması.....	46
3.5.Verilerin Analizi.....	47

IV. BÖLÜM

BULGULAR

4.1.Anket Uygulamasına İlişkin Bulgular.....	48
4.1.1.Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular.....	48

4.1.2.Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular.....	63
4.1.3.Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular.....	66
4.1.4.Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular.....	70
4.1.5.Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular.....	75
4.1.6.Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular.....	78
4.1.7.Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular.....	81
4.2. Görüşme Uygulamasına İlişkin Bulgular.....	84

V. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

5.1.Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	104
5.2.Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	110
5.3.Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	112
5.4.Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	112
5.5.Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	113
5.6.Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	114
5.7.Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum.....	116

VI. BÖLÜM**SONUÇ VE ÖNERİLER**

6.1.Sonuçlar.....	117
6.2.Öneriler.....	119
6.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	119
6.2.2.Yapılacak Araştırmalara Yönelik Uygulamalar.....	121
KAYNAKÇA.....	122
EKLER.....	128
ÖZGEÇMİŞ.....	139

KISALTMALAR LİSTESİ

- EARGED** : Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi
PIRLS : Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi
IEA : Uluslararası Eğitim Başarılarını Belirleme Kuruluşu

TABLOLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1.	Örnekleme Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları.....	45
Tablo 2.	Okuma Alışkanlığını Ölçen Çoktan Seçmeli Sorular İçin Frekans Dağılımı...49	49
Tablo 3.	Okuma Alışkanlığını Ölçen Çoktan Seçmeli Sorular İçin Frekans Dağılımı-.50	50
Tablo 4.	Likert Tipi Sorulara İlişkin Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları-A.....	53
Tablo 5.	Likert Tipi Sorulara İlişkin Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları-B.....	56
Tablo 6.	Öğrencilerin Bugüne Kadar Okuduğu Kitaplardan Onları En Çok Etkileyenin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	58
Tablo 7.	Öğrencilerin 1 Yılda Okudukları Kitap Sayılarının Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	59
Tablo 8.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Paralarını Hangi Amaçla Kullanmak İstedikleri ve Kay Kare Sonuçları.....	64
Tablo 9.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Hangi Konuyu İçeren Kitaplar Okudukları ve Kay Kare Sonuçları.....	64
Tablo 10.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ne Sıklıkta Kitap Aldıkları ve Kay Kare Sonuçları.....	65
Tablo 11.	Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları.....	66
Tablo 12.	Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Annelerinin Boş Zamanlarında Ne Sıklıkta Kitap Okudukları ve Kay Kare Sonuçları.....	67
Tablo 13.	Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Annelerinin Boş Zamanlarında Ne Sıklıkta Gazete ve Dergi Okudukları ve Kay Kare Sonuçları.....	68
Tablo 14.	Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Anne ya da Babalarının Ne Sıklıkta Kitap Aldığı ve Kay Kare Sonuçları.....	68
Tablo 15.	Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları.....	70
Tablo 16.	Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Evlerine Düzenli Olarak Gazete ve Dergi Alınıp Alınmaması ve Kay Kare Sonuçları.....	71

Tablo 17. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Anne ya da Babalarının Hangi Amaçla Kitap Aldığı ve Kay Kare Sonuçları.....	72
Tablo 18. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Babalarının Kitap Okumalarında Ne Derece Etkili Oldukları ve Kay Kare Sonuçları.....	73
Tablo 19. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları.....	74
Tablo 20. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Boş Vakitlerinde Daha Çok Ne Yapmaktan Hoşlandıkları ve Kay Kare Sonuçları.....	75
Tablo 21. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Kitaptan Başka Hangi Yayınları Okudukları ve Kay Kare Sonuçları.....	76
Tablo 22. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Anne Babalarının Ne Sıklıkta Kitap Aldığı ve Kay Kare Sonuçları.....	77
Tablo 23. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları.....	78
Tablo 24. Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Evlerinde Kitaplıklarının ya da Kitap Köşelerinin Olup Olmaması ve Kay Kare Sonuçları.....	79
Tablo 25. Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Evlerinin Çevresinde Kütüphanenin Olup Olmaması ve Kay Kare Sonuçları.....	79
Tablo 26. Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Okudukları Kitapları Ne Sıklıkta Okul Kütüphanesinden Aldıkları ve Kay Kare Sonuçları.....	80
Tablo 27. Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayıları ve Kay Kare Sonuçları.....	80
Tablo 28. Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Okula Başlamadan Önce Anne Babalarının Kitap Okuyup Okumadığı ve Kay Kare Sonuçları.....	81
Tablo 29. Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Evlerinde Kitaplıklarının ya da Kitap Köşelerinin Olup Olmaması ve Kay Kare Sonuçları.....	82
Tablo 30. Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Kitap Okumalarının Ders Başarılarını Ne Derece Arttırdığı ve Kay Kare Sonuçları.....	83
Tablo 31. Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları.....	83
Tablo 32. Sosyal Alan Derslerinde İşlenen Konularda Öğrencilerin Verdiği Örneklerle İlişkin Frekans Listesi.....	85

Tablo 33. Öğretmenlerin Kitap Okuma Alışkanlığını Geliştiren/Geliştirmeyen Faktörlere Verdiği Cevaplara İlişkin Frekans Listesi.....	87
Tablo 34. Kitap Okuma Alışkanlığının Pekiştirilmesi ve Geliştirilmesi İçin Öğretmenlerin Sınıfında Yaptığı Etkinliklere İlişkin Frekans Tablosu.....	90
Tablo 35. Bir Öğrencinin Ayda Ortalama Okuduğu Kitap Sayısına İlişkin Frekans Tablosu.....	95
Tablo 36. Sınıfların Aylık Kitap Okuma Ortalamasına İlişkin Frekans Tablosu.....	96
Tablo 37. Öğrencilerin Okul Kütüphanesinden, Bulunduğu Yerleşim Yeri Kütüphanesinden ya da Arkadaşlarından Okuma Amaçlı Kitap Temin Edebilme Yerlerine İlişkin Frekans Tablosu.....	96

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren insanlar birlikte yaşama gereksinimi duymuşlardır. Birlikte yaşamaları onların iletişim kurmalarını zorunlu hale getirmiştir. İletişimde en etkili yol da şüphesiz ki dildir. İnsanların duygu, düşünce ve bilgilerini diğer nesillere aktarmada önemli bir araç olan dil, sadece bir iletişim aracı olma özelliği ile karşımıza çıkmamaktadır. Tek tek bireyleri toplum, toplumları millet yapan en önemli unsurdur. İnsanlar ancak dil ile düşünebilir, dil yardımıyla düşüncelerini açığa çıkarabilirler. Kendilerine ait tarih, kültür ve sanat yaratmış olurlar. Dil yoluyla kurulan iletişimde insana özgü tüm duyumsal, düşünsel yaşantılar dışlaştırılabilir, anlatılabilir.

Dil, insanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen en önemli etkenlerden biridir diyebiliriz. Çünkü dil, düşünce gibi, insanı insan yapan niteliklerden biridir. Bireyin duygularını, düşüncelerini, isteklerini, arzularını, açığa çıkarmasına, bir toplum içerisinde yaşamını sürdürmesine olanak sağlar (Aksan, 1995, 11).

Aynı zamanda dil, düşünme ve iletişim aracıdır. İnsanlığın kültür birikimini, kültür dokusunu aktaran en önemli araçtır. Bir ulusun bireylerini kaynaştıran duygu ve düşünce bağıdır. Bireyin, düşünce ve duygu yapısını oluşturan, düzenleyen ve biçimlendiren de dildir (Sever, 1997).

Toplumsal yaşamımızın vazgeçilmez bir parçası olan dil, hayatımızın başlangıcından sonuna kadar her süreçte bizimle olan, benliğimizi önemli ölçüde etkileyen bir araçtır. Hayatımızda önemli bir yere sahip olan dilimizi geliştirmek şüphesiz ki ana dilimize sahip çıkmakla başlar. Çünkü bireyin duyararak öğrenmeye başladığı ilk dil kendi ana dilidir. Ana dilimizi en iyi şekilde kullanmamız, duygu ve düşüncelerimizi yazılı ve sözlü olarak ifade edebilmemiz için de dil eğitimine ihtiyacımız vardır.

Dil eğitiminin amacı kişiye okuma, yazma, konuşma ve dinleme adı verilen dört temel dil becerisini kazandırmaktır. Bu dört beceriden okuma ve dinleme anlama için gereklidir. Konuşma ve yazma ise anlatım için gereklidir. Kişideki dil yeteneği bu dört temel becerilerin kazanılmasıyla oluşur. Bu becerilerin kazanılması ve geliştirilmesi Türkçe dersinin etkili olmasına bağlıdır. Bu bakımdan Türkçe derslerinde, bireyin

Türkçeyi her şeyden önce anlama ve anlatma yetenek ve becerisini geliştirmek amacıyla bilinçli bir şekilde kullanmaları sağlanmalıdır.

İlköğretim okullarında Türkçe dersinde kazandırılmaya başlanan bu becerilerle doğru ve hızlı okuyabilen, okuduğunu anlayabilen, sözcük dağarcığı geniş, dili sözlü ve yazılı olarak iyi kullanabilen öğrencilerin diğer derslerde başarı gösterme olasılığı da yüksek olur (MEB,2005). Öyle ki, öğrencilerin okulla tanıştıklarında ilk öğrendikleri becerilerden biri ve en önemlisi okumadır. Öğrencinin okuma becerisi kazanması gerek ilköğretimde gerekse daha sonraki öğrenim hayatında kendine gerekli olacak, hatta sadece Türkçe derslerinde değil, matematik, hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve fen-teknoloji dersleri gibi diğer derslerde de öğrencinin başarısına yön verecek belirleyici bir faktördür. Kısacası okuma, eğitimin tüm basamaklarının bel kemiğini oluşturmaktadır (Calp, 2005; Öz, 2003; Sever,2004).

Bel kemiğinin sağlam olması için bireyin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi istekli biçimde yapması yani okuma alışkanlığını kazanması gerekmektedir. Okuma alışkanlığını erken dönemde kazanması süreklilik kazanması açısından oldukça önemlidir. Erken dönemde okuma alışkanlığı kazanan çocuğun kelime hazinesi ve düşünme yeteneği artmakta buna bağlı olarak yaratıcı zekâsı, dinleme ve konuşma yeteneği gelişmektedir. Bu nedenle, çocuğun bu dönemde okuma alışkanlığını bir gereksinim olarak algılaması ve okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli biçimde gerçekleştirmesi gerekmektedir. Okumayı bir yaşam tarzı haline getiren çocuk kendini daha iyi tanıyacak ve ne istediğini bilecektir. Dolayısıyla çocukların okuma alışkanlığı kazanmaları daha bilinçli, çağdaş ve gelişmiş bir toplum olma yolunda atılacak en önemli adım olacaktır.

1.1.Problem

Ana dili; “insanın doğup büyüdüğü aile ve soyca bağlı bulunduğu toplum çevresinden öğrendiği, bilinçaltına inen ve kişilerle toplum arasındaki ilişkilerde en güçlü bağı oluşturan dildir” (Korkmaz, 1992,8). Bireyin aile ve çevresinde edindiği dil yeteneğini okulda verilen eğitim öğretimle birleştirmesi ve geliştirerek ana dili üzerinde çeşitli beceriler kazandırması Ana dili eğitimi ile mümkün olmaktadır. Anadili eğitimiyle dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerisi geliştirilir. Bu nedenle anadili öğretiminin temelini ilköğretim okullarındaki Türkçe öğretimi oluşturur. Türkçe

eğitimi, dört temel becerinin geliştirilmesine dayanır. Bu beceriler anlamaya yönelik okuma ve dinleme, anlatmaya yönelik konuşma ve yazma becerileridir. Bu beceriler arasında çok sıkı bir bağ vardır. Öğrencilere anadilini doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmayı amaçlayan, anadili ğretimi kapsamındaki dört tümleşik beceriden en etkin olanı kuşkusuz ‘okuma’dır.

Türkçe eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olan okuma; “n bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci” dir (Akyol,2005,1).

Okuma, kişinin bilgilenmesini, gelişmesini ve eğlenmesini sağlayan bir eylemdir. Kişi sadece ders içerikli değil, ders dışı kitaplar da okuyarak farklı yerleri, yaşantıları tanıyabilir, yeni tatları öğrenebilir. Genel bir tanımla okuma; “Ruhsal bir çalışma sistemi ile harekete geçirilmiş ve okuyucu amaçlarıyla bir düzen içinde bütünleştirilen, karmaşık bir hiyerarşinin birbirine geçişiyle oluşan bir takım alt faktörler tarafından desteklenen, simgesel anlamlandırmanın görsel-işitsel-söze dayalı işlem becerisidir” (Kimmel ve Segel, 1983).

Okumanın başlıca amacı, bireylere kuru bir okuryazarlık becerisi kazandırma değil, belli alanlarda araştırıcı, bilgilendirici, düşünceyi, duyarlığı geliştirici bir okuma alışkanlığı vermek olmalıdır. İlköğretimden yükseköğretime bütün izlencelerin amaca yönelmesi, bilgi alanı ne olursa olsun, eleştirici, irdeleyici bir okuma alışkanlığını, anadilinin bütün iletişim esnekleriyle donatılarak bilinçlere yerleştirilmesi gerekir. Yoksa toplumun her kesiminde olduğu gibi, önemli görev çevrelerinde de okumayan sözde aydınlardan, politikacılardan, askerlerden, yargıçlardan, öğretmenlerden, sözde bilim adamlarından geçilmez olur (zdemir, 1990).

Bireyin okuma alışkanlığını kazanması da temelde örgün eğitim sisteminde kazanılan bir beceridir. Öğrenciler okul çağında iken bu beceriyi edinmemişler ise, yetişkinlik döneminde edinmeleri çok gç olur. Bu nedenle okuma alışkanlığının çocukluk döneminde kazandırılması gerekir. Özellikle 11-12 yaş döneminin kapsayan ilköğretim 5.sınıf öğrencilerine verilen okuma desteği çok önemlidir. Çünkü bu dönemde verilen okuma desteği, çocuğun yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığının temelini oluşturur.

Bu temel sağlam atıldığı takdirde okuma, insanın dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren, onu başkalarına bağlayan bir değer haline alır. Bu değerın güçlenmesi de okuma alışkanlığını geliştirmekle mümkün olmaktadır. Okuma alışkanlığı, ülkelerin gelişmişliğine bağlı olan kültürel bir beceridir. Toplumsal önemi yadsınamayacak kadar büyük olan okuma alışkanlığının kazandırılması için yapılan çalışmalar hem okuma alışkanlığının önemini ortaya koymakta hem de henüz çözümlenmemiş bir sorun olduğunu göstermektedir.

Gelişmiş ülkelerin karşılaştıkları okuma alışkanlığı sorununu, ciddi ve hızlı bir biçimde ele alarak çözümlenmeye çalışmaları okumanın özellikle toplumsal önemini ortaya koymaktadır. Uzmanlar, okuma alışkanlığı ile ekonomik gelişme, güç, suç, okuldan ayrılma, işinde başarılı olma arasında çeşitli ilişkilerin varlığından söz etmektedirler. Okuma, toplumsal yaşamın gerekliliklerinden biri durumundadır. Bireyin entelektüel gelişiminin temelini oluşturan okuma, bir anlamda toplumsal bir güç niteliği almıştır. Bireyin anlama gücünü geliştiren, bilgi dağarcığını zenginleştiren okuma, öğrenmenin de temel aracıdır (Gönen, 2004,2). Ne yazık ki uluslararası düzeyde yapılan “Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (PIRLS)” sonuçları okuma becerisi alanında ülke olarak zayıf olduğumuzu ortaya koymaktadır.

Uluslararası Eğitim Başarılarını Belirleme Kuruluşu (IEA) tarafından 2001 yılında “Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (PIRLS)” ile Türkiye’nin de aralarında olduğu 35 ülkede İlköğretim 4. Sınıf (9 yaş) öğrencilerinin okuma becerileri düzeyi ve zaman içerisindeki gelişimi incelenmiştir. PIRLS sonuçlarına göre Türkiye’de dördüncü sınıf öğrencileri 35 ülke arasında 28. olmuştur. Türkiye’nin puanı uluslararası ortalamadan 51 puan daha düşüktür. En yüksek puana sahip ülke İsveç’tir. Türkiye’den daha kötü durumda olan ülkeler arasında Makedonya, Kolombiya, Arjantin, İran ve Fas bulunmaktadır. Ortalamanın altında bir başarı gösteren Türkiye, bilgiyi elde etme ve kullanma sorularında okuma deneyimi sorularına göre daha başarılıdır. Okuma becerileri alt, orta, üst ve üst %10 olarak dört dilime ayrılmıştır. PIRLS 2001’de değişik dilimlere ait verilen 24 örnek sorunun hepsinde Türkiye, Uluslararası Ortalamanın Belirgin Derecede Aşağısında Ülkeler listesinde yer almaktadır (PIRLS, 2001).

Ülkelerin okuma becerisi kazanmasının gelişmişlik düzeyleri ile doğru orantıda olduğu görülmektedir. Türkiye’de ise okur-yazarlığın gelişmeye katkısı çok sınırlı düzeydedir. Türkiye’nin bu durumundan okumayı öğretemeyen eğitim sistemi birinci

dereceden sorumludur. Çünkü eğitim sistemimizde, 'Türkçe Eğitim Programı' öğrencilerin düşünmesi ve konuşması için onlara fırsat ve cesaret vermekten uzak olarak yapılandırılmıştır. Diğer taraftan, Büyükkut'un (1993) da belirttiği gibi ülkemizde, okullarda Türkçe dersi programları 1950 yılına dek 'yazı dili'nin önemi üzerine odaklanmışken, son yıllarda yazı dilinin önemi kadar, okumanın da önemli olduğu belirtilmiş fakat gereken önem verilmemiştir. Bu sorun çerçevesinde, öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için Türkçe derslerinde uygulanan yöntemler incelenmiş ve eksiklikler olduğu görülmüştür. Bu bağlamdan yola çıkarak öğrencilerin Türkçe Eğitim Programında okumanın amaçlarına en iyi şekilde ulaşabilmeleri için kitap okuma alışkanlığı kazandırmak ve Türkçe dersi akademik başarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenlerle, böyle bir araştırma yapılmasına gereksinim duyulmuştur.

Problem cümlesi İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının Türkçe dersi akademik başarısı üzerinde etkisi var mıdır?

1.2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının Türkçe dersi akademik başarılarına etkisinin olup olmadığını belirlemektir.

Bu amaç kapsamında şu sorulara yanıtlar aranmıştır:

1-İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları nasıldır?

2-İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin, cinsiyetlerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3-İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin, anne ve babalarının eğitim durumlarına göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4-İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin, ailelerinin gelir düzeylerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

5-İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinde, yaşadıkları yerleşim birimlerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

6-İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile Türkçe dersi akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3.Araştırmanın Önemi

Oğuzkan (1991:78), okumanın önemini şöyle vurgular: “Okuma bireyin duyu ve davranışlarına zenginlik ve renk katar, insanlara ve doğaya yansız ve hoşgörü ile bakmayı öğretir, /.../ kişinin dünya görüşü genişler, bilgisi artar, beğeni düzeyi yükselir. Kişiyi düşünme ve yaratma özgürlüğüne kavuşturur. Okuma, uygarlığın ve kültürel gelişmenin bir göstergesidir.”

Okuma toplumsal yaşamın gereklerinden biri durumundadır. Bireyin entelektüel gelişiminin temeli olan okuma, teknolojinin damgasını vurduğu çağımızda toplumsal bir güç niteliğine bürünmüştür. Kişinin bireyselleşmesi ve içinde yer aldığı toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilmesi, en başta okuma gücü kazanmasına bağlıdır. Bireyin anlama gücünü geliştiren, bilgi dağarcığını zenginleştiren okuma, öğrenmenin de temel aracıdır. Kısaca okuma, “bireysel anlamda gelişmiş bir kişiliğin, toplumsal anlamda da verimli bir ekonomi, demokratik bir yaşam ve sağlıklı bir toplumun en önemli şartlarından biridir” (Devrimci,1993,5). Okumanın kendisi bu denli önemliyken, okuma öğretimi de doğal olarak bireyin üretim sürecinde oldukça önemli bir yere sahip olacaktır.

Okuma öğretimi, Türkçe dersi amaçları doğrultusunda öğrencilere anadilini doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmayı amaçlayan, anadili öğretimi kapsamındaki dört tümeleşik beceriden en etkin olanıdır. Dil öğretimi girişik becerileri içerdiğinden okuma öğretimi ile ayrıca diğer dil becerilerinin de eşgüdümlü olarak gelişebileceği beklenmektedir. Sağlam bir anadilinin varlığı okuma-anlamayı kolaylaştırmakta; sürekli bir okuma etkinliği içinde olma da; sağlam, yetkin, etkili bir dil varlığına katkıda bulunmaktadır. Yani anadili yetisi ve okuma-anlama becerisi birbirini güdüleyen iki olgudur. Bu nedendir ki dil becerilerini geliştirme amacını güden strateji çalışmalarının önemli bir bölümü okuma ile ilgilidir.

Okuma becerisi, okuma alışkanlığının kazandırılmasıyla daha etkin hale gelecektir. Kitap okuma alışkanlığının en iyi eğitim ortamında kazandırılacağı bunun da ancak Türkçe derslerinde uygulanan doğru yöntemle mümkün olabileceği belirlenmiştir. Bunun için, öncelikle okuma ediminin öğretilmesi ve sevdirmesi

gerekmektedir. Öğrencilerin okumayı sevmesi ve okuduklarından yararlanmaları, yani okumanın işlevsel olması, okuma öğretimindeki başarının önemli değişkenlerindedir. Çünkü okuma, yaşamı zenginleştiren, insanın bilgi ve kültür kazanmasında anahtar rol oynayan ve sürekli geliştirilmesi gereken bir beceridir.

Townsend'a (2002:8) göre okuma yeteneği arttıkça, özsaygı da artmaktadır. Bu yüzden öğrencilerin okuma becerilerinin geliştirilmesi, eğitimin her kademesinde önemli bir hedef olarak düşünülmüştür. Okuma alışkanlığı, gerek bireysel ve gerekse toplumsal düzeyde çözümlenmesi gereken, çözümlenmediği durumda, birçok sorunun kaynağı olan önemli bir sorundur (Yılmaz, 1993,21). Ayrıca okuma ile ekonomik gelişme, güç, suç, okuldan ayrılma, işinde başarılı olamama arasında çeşitli korelasyonların varlığı da bu becerinin hem bireysel hem de toplumsal açıdan çok önemli olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Bu araştırma; İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları düzeylerinin; cinsiyete, anne-babanın eğitim durumuna, ailenin gelir düzeyine, yerleşim birimine ve akademik başarılarına göre değişip değişmediğini ortaya koyması, öğretmenlere ve bu konuda yapılacak yeni araştırmalara kaynak teşkil etmesi, okuma alışkanlığının kazandırılıp geliştirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Ayrıca, araştırmanın, kitap okuma alışkanlığı kazanmanın Türkçe dersi akademik başarıya etkisi açısından önemli olduğu düşünülmüştür. Bunun yanında ülkemizde okuma becerilerine ilişkin araştırmaların az olması nedeniyle bu araştırmanın daha sonra yapılacak çalışmalara örnek teşkil etmesi beklenmektedir.

1.4.Sayıtlılar

1-Öğrenciler ve öğretmenler araştırmada kullanılan ölçme araçlarını içtenlikle cevaplamışlardır.

2-Öğrencilerin I. Dönem sonu karne notu ortalamaları, akademik başarıyı temsil etmektedir.

1.5.Sınırlılıklar

1-Araştırma, 2008-2009 Eğitim-Öğretim yılında Diyarbakır ili ile Silvan ilçesi ve Silvan ilçesine bağlı köylerde random (rastgele) yöntemiyle belirlenen ilköğretim okullarının beşinci sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

2-Elde edilen bilgiler, dönem sonu karne notu ortalamaları, anket maddelerine verilen yanıtlar ve görüşme sonucunda elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Okuma: Bireyin, yazarın iletisini algılama ve ona tepki vermesini içeren zihinsel ya da bilişsel süreç (Keçik ve Uzun, 2002,127).

Okuma Alışkanlığı: Okuma alışkanlığı, kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları gereken önemli bir beceridir. “Okuma alışkanlığı” kişinin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli biçimde gerçekleştirmesidir.(Devrimci, 1993).

İlköğretim: Kadın, erkek bütün Türk vatandaşlarının milli gayretlerine uygun bedeni, zihni, ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir (222sayılı kanun, madde 4).

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde Türkçe öğretimi, dilin dört temel becerisinden biri olan okuma ve okuma alışkanlığı üzerinde durulmuştur. Ulaşılabilen kaynaklar çerçevesinde ülkemizde okuma alışkanlığı ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Aşağıda bu konularla ilgili kuramsal açıklamalara ve yapılan araştırmaların özetlerine yer verilmiştir.

2.1 Türkçe Öğretimi

Birçok dilbilimci, bireyin anadilini toplumun en küçük sosyal çevresi olarak kabul edilen ailede öğrendiği görüşü üzerinde birleşmektedir. Demirel'e (1996) göre, bu öğrenme süreci önce gelişigüzel kültürlenme yoluyla olmakta; bunu okullarda kasıtlı kültürlenme yolu izlemektedir ki burada en büyük görev eğitim kurumlarına düşmektedir.

Ülkemizde, bugün hala kullanılmakta olan ilköğretim programına bakıldığında, ilkokul programında (1968) Türkçe öğretiminin amaçlarının altı madde, Temel Eğitim Programı'nda da (1982) sekiz madde olarak belirtilmiş olduğu görülmektedir. Programa göre, Temel Eğitimde, Türkçe öğretiminin amacı, Milli Eğitimimizin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, öğrencilerin,

1. Anlama gücünün geliştirilmesi,
2. Anlatım beceri ve alışkanlığının kazandırılması,
3. Dinleme ve okuma alışkanlık ve zevkinin verilmesi,
4. Sözcük dağarcığının zenginleştirilmesi,
5. Temel dilbilgisi kurallarının kavratılması,
6. Dil sevgi ve bilincinin uyandırılmasıdır.

(Demirel, 1996, s.1).

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 22.9.1981 gün ve 172 sayılı kararıyla kabul edilen 'Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nda öğrencinin zihin ve ruh gelişmelerinde iyi bir anadili öğretiminin rolü, başka hiçbir dersle ölçülemeyecek kadar büyüktür.' denilerek, dersin amaçları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Türkçe dersleri, öğrencinin:

- a)Ulusal kültürümüzün değerli eserleri ile karşılaşmasını sağlayarak, ulusal bilincini ve ulusal coşkusunu;
- b)Dilbilgisi öğrenimdeki ayrıntıları inceleyerek, kural seçme ve kurala varma çalışmalarıyla usa varmasını;
- c) Güzel metinlerin zevkini tadarak, duygusunu ve Türk diline olan sevgisini;
- ç) Türlü metin incelemeleri ile doğru karar verme yeteneğini;
- d) Okuma ve yazma çalışmalarıyla düşünme gücünü;
- e)Söz ve yazıyla anlatım konusundaki çalışmalarla da güzel konuşma ve yazma alışkanlığını geliştirmektedir.

2.1.1. Türkçe Öğretiminin Amaçları

Her dersin amacını belirlemede, yetiştirilecek insan tipinin belirleyici özellikleri göz önünde tutulur (Özdemir, 1983, 25). Türkçe öğretiminde de bu sözü doğrulayıcı amaçların bulunduğu açıkça görülmektedir. Günlük yaşamda insanlar, duygu ve düşüncelerini anlamak için yazılanları okuma, konuşulanları dinleme eylemlerini gerçekleştirir. Türkçe dersi etkinlikleri, burada da olduğu gibi, günlük yaşamımızdaki toplumsal ve bireysel ilişkilerimizin, etkinliklerimizin hem bir aracı, hem de amacıdır (Özdemir, 1983, 26).

Türkçe öğretiminin amacı, Türk Millî Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu dil becerilerini geliştirmek,
2. Türkçe'yi sevmelerini, doğru ve etkili kullanmalarını sağlamak,

3. Zihinsel gelişimlerine uygun olarak anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerini geliştirmek,
4. Metinler arası düşünme becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek,
5. Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek,
6. Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihninde yapılandırma becerilerini geliştirmek,
7. Bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini geliştirmek,
8. Bilgi teknolojilerini kullanarak okuma, metinler arası anlam kurma ve öğrenme becerilerini geliştirmek,
9. Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajları sorgulama becerilerini geliştirmek,
10. Kişisel, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlerden gelişmelerini sağlamak,
11. Millî, manevî, ahlakî, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,
12. Yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak,
13. Okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamaktır.

Bu bilgiler doğrultusunda, Türkçe dersleri, çocuğun doğasına uygun olarak, kendisini rahatça ifade etmesini, dil öğrenimini önemli ölçüde geliştirebilmesini sağlar. Dil öğretiminin bel kemiğini oluşturan dört temel dil becerisi şu şekilde açıklanabilir: Dinleme, yazma, konuşma ve okuma.

2.1.2. Türkçe Öğretiminin Becerileri

Anadili olarak Türkçe öğretimi, bireylere anlama ve anlatma ile ilgili dilsel beceri ve alışkanlıkların kazandırılmasına yöneliktir. Dinleme, konuşma, okuma ve

anlama olmak üzere birbirini bütünleyen ilişkiler içinde edinilen dil becerilerinin tümünün bir denge içinde geliştirilmesi, bireyin anadilinde yeterliğini belirleyen en temel ölçüttür. Anadili öğretiminin öğrencilerde dinleme, konuşma okuma ve yazma gibi becerileri geliştirmeye dönük etkinlikler bütünü olması; Türkçe dersinin de bir bilgi dersi olmaktan çok bir beceri ve alışkanlık kazandırma dersi olduğu gerçeğini ortaya çıkarır (Sever, 2000, 8).

Bu görüş doğrultusunda Türkçe öğretiminde öğrencilere kazandırılmaya çalışılan dört temel dil becerisinin temel özelliklerini belirlemekte yarar görülmektedir.

2.1.2.1. Dinleme

Dinleme, seslerin konuşmaların içerdiği mesajların, pürüzsüz olarak anlaşılması ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir (Demirel, 1999). Anlamaya dayalı birçok işlemin bir arada etkileşimsel olarak gerçekleştiği bir işlem olan dinleme becerisi ile öğrencilerin dildeki sesleri tanımaları, bir bağlam içerisinde yer alan vurgulama ve tonlamaların yol açtığı anlam değişikliklerini fark etmeleri ve en önemlisi de konuşmacıdan gelen mesajı tam ve doğru olarak anlamaları amaçlanmaktadır (Keçik, 2001, s.107; Demirel, 1999b, 31).

Dinleme, iletişim ve öğrenmenin en temel yoludur. İletişim sürecinde, öğrenmenin gerçekleşebilmesi için, 'kaynak' tarafından iletilenlerin 'alıcı' tarafından paylaşılması gerekir, iletilenlerden alıcının yeni yaşantılar kazanabilmesi ise, dinleme becerisindeki birikiminden yakından ilgilidir. Yaşamın her alanındaki ilişkileri (okul, iş, toplumsal ilişkiler vb.) kuşatan dinleme beceri ve alışkanlığı, okulöncesi dönemde, kendiliğinden doğal bir biçimde edinilmektedir. Ancak, edinilen bu beceriler, öğrencileri dinlediklerini anlamaya, ayırmaya, eleştirip değerlendirmeye götürecek beceri ve alışkanlıkların kazandırılmasında anadili öğretimine büyük sorumluluklar düşmektedir (Sever,1997).

Dinleme, her gün hiç düşünmeden, etrafımızda olup biteni anlamlandırmak için kullandığımız önemli zihinsel becerilerden biridir (Rost;1994:1).

Genel olarak dinlemeyi iki şekilde inceleyebiliriz.

- **Etkileşimli dinleme:** Tepkisel bir durum söz konusudur. Dinleyen, kendisine ulaşan iletiye karşı her hangi bir şekilde dönüt verebilir. Telefon konuşmaları, grup veya sınıf içi dinlemeler...vb buna örnek verilebilir.
- **Etkileşimsiz dinleme:** Dinleyenin her hangi bir şekilde iletişime katılmadığı bir durumdur. (kuş cıvıltısı dinleme, bir markette çalan fon müziğini dinleme, televizyon ve radyo dinleme... vb) (Rost,1994:3).

Amaca uygun dinleme diye adlandırabileceğimiz türler şu şekilde ifade edilebilir.

- İşlevsel dinleme
- Etkileşimsel dinleme
- Eleştirel dinleme
- Yaratıcı dinleme (Rost,1994:121).

Yapılan araştırmalar, bir kişinin insanlarla birlikte olduğu sürenin %42'sini dinlemekle geçirdiğini, öğrencilerin okulda öğretmen ve arkadaşlarını günde 2,5 – 4 saat dinlediklerini, okul başarısının da öğrencinin dinleme yeteneğine sıkı sıkıya bağlı olduğunu göstermektedir (Gögüs,1978, 227; Aktaran: Sever, 2000).

2.1.2.2. Yazma

Türkçe öğretimini temel amaçlarından biri de öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini geliştirmektir. Yazmak, duyduklarımızı, düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, görüp yaşadıklarımızı yazı ile anlatmaktır. Konuşma gibi başkalarıyla iletişim kurmanın, kendimizi anlatmanın bir yoludur (Sever 1997, s.221).

Demirel'e (1996) göre yazma, konuşma gibi bir anlatım yoludur. Öğrencilerin bir konuda istenileni uygun bir biçimde yazması, onların konuşma ve düşünme yetilerine bağlıdır. Bu yönden yazma çalışmalarını konuşmalara bağlama, yazılı anlatım etkinliklerinin çıkış noktası olacaktır. Çünkü öğrencilerin okul içi ve okul dışı yaşamlarında ilk başvurdukları anlaşma aracı konuşmadır. Yazma becerisi mekanik bir süreç değil, eleştirel bir düşünme süreci olarak algılanmalıdır.

Yazma, bireylerin iletişim kurmaya yönelik gereksinimlerini karşılaması yanında öğrenmelerine de yardım eder. Öğrencilerin yazma becerileri geliştikçe, onların yazılı anlatım konusunda edindikleri bilgileri uygulamaları ve öğrendiklerinin ötesine geçmeleri sağlanır. Ayrıca, öğrenciler, yazma becerilerini geliştirdikçe, düşünme becerilerini kontrol eder, zihinlerini sürekli kullanır ve öğrenme sürecini daha etkili duruma getirirler (Raimes, 1983, 3). Kendilerini ifade etmek için yazan öğrenciler sonuçta doğru cümle ve sözcükleri kullanarak gerçek gereksinimlerini keşfederler. Bu nedenle, yazma ve okuma arasındaki yakın ilişki, yazmanın dil derslerinin değerli bir ögesi olmasını sağlar. Bunun yanı sıra, yazma becerisi akademik başarıyı artıran ve bireylerin tüm yaşamları süresince kullanacakları önemli bir beceri olarak kabul edilir (Raimes, 1983, 3).

Bu bağlamda yazma becerisinin gelişmesi okuma ve eleştirel düşünme becerileriyle doğrudan ilişkilidir. Okuma yoluyla yeni sözcükler, yeni ifadeler ve yeni düşünceler elde edilir. İnsanlar okudukça düşüncelerini yazılı olarak ne ölçüde doğru ya da yanlış ifade ettiklerini değerlendirebilir ve eleştirel düşünerek yazma becerilerini geliştirebilirler (Carter ve diğerleri, 2002, 246-246).

Yazmanın bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olmak üzere üç boyutu vardır. Bunlar şöyle açıklanabilir (Köksal, 2001, 7):

-Bilişsel boyut: Edinilen bilgilerin, duyuların, görülenlerin ve okunanların sıraya konarak zihinsel işlemlerden geçirilmesi ve yorumlanmasıdır.

-Duyuşsal boyut: Anlatımın yalınlığı, akıcılığı, çekiciliği ve yazımın okunaklılığıdır.

-Devinişsel boyut: Yazma araçlarını kullanma ve yazmadaki kas hareketlerinin eşgüdümüdür

2.1.2.3. Konuşma

Konuşma bireyin duygu ve düşüncelerini sözle bildirmesidir. Konuşmasını bilen öğrenci, soru soran, düşünen, düşündüren ve etkin olan öğrencidir. Konuşma becerisi, ancak konuşmakla kazanılmaktadır. Konuşmamak bir bakıma düşünmemek, sonuç olarak sınıfın etkinliğine karışmamak, öğrenmemek demektir (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1997). Düşüncelerimizi açığa çıkarmamız için konuşmamız gerekmektedir.

Konuşma daha çok sınıf ortamında ve toplumsal ilişkilerde karşımıza çıkmaktadır. Bu beceriyi kazanamamış bireyler kalabalık ortamlarda çekingen, duygu ve düşüncelerini yeterince açıklayamayan bireylerdir. Bu tür ilişkilerdeki konuşma, gelişi güzel değil, iyi bir ses tonuyla, gereksiz sözcüklerden arınmış, zihinde canlandırılan veya anlatılmak istenenin doğru, düzgün bir şekilde açığa çıkarıldığı konuşmalardan oluşmalıdır (Temur, 2001).

Kuzne tarafından 1998 yılında Almanya 'da bir araştırma sonucuna göre “iyi konuşan öğrencilerin kendilerine oldukça güvendikleri ve sınıflarında lider pozisyonda oldukları” belirtilmiştir. Sever (1997, 20), şu cümlelerle bu araştırma sonuçlarını destekleyen düşüncelerini belirtmiştir:

Bireyin dil yoluyla kurduğu iletişimin bir boyutunu oluşturan konuşma, bir duygu ve düşünce alışverişidir. Bu anlamıyla bireyler arasındaki yaşantıların paylaşılması sürecidir. Çağımızda da demokratik yaşamı oluşturmada bir etken olduğu gibi, demokratik bir toplumda vazgeçilmeyecek en temel bireysel hak ve görevdir.

Türkçe öğretiminde çocuklara konuşma eğitimi vermedeki amaç; eğitilmiş bir ses tonu ile ses, hece, cümle ve sözcük gibi dil birimlerinin tam hakkını veren, cümle ve sözcük vurgularını doğru yapan, konunun duygu ve düşünce yönlerini sesiyle ayıran, konuşma içeriğinin anlamını yaptığı durgu ve duraklarla aydınlatan, bedensel devinim, jest ve mimik gibi öğeleri konuşmaya katarak sözün anlamını güçlendiren konuşma becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesidir (Sever, 2000, 20).

2.2. Okuma

‘Okuma, gözün satırlar üzerinde sıçraması sonucu kelime şekillerini görerek, bunların anlamlarını kavrama veya seslendirmedir’ (Öz, 2001, 193). Sever (1997, s.12)’e göre okuma etkinliği duygu ve düşüncelerin kavranması, çözümlenmesi ve değerlendirilmesi gibi fizyolojik, zihinsel ve ruhsal yönleri bulunan karmaşık bir süreçtir. Görme, anımsama, seslendirme ve değerlendirme gibi girişik eylemleri içeren bu etkinliğin genel nitelikleri şöyle özetlenebilir:

- 1.Okuma bir iletişim sürecidir.
2. Okuma bir algılama sürecidir.
3. Okuma bir öğrenme sürecidir.
4. Okuma bilişsel, duyuşsal ve devinişsel boyutlu bir gelişim sürecidir.

Okumanın diğler bir tanımı ise şu şekilde yapılmaktadır,

Okuma, yazılı ve yazısız kaynaklar, okuyucu ve çevrenin karşılıklı etkileşimi sonucu oluşan anlam kurma sürecidir. Okumadan amaç anlam inşa etmektir. Hedefleme anlamın oluşması, okuyucunun yazılı sözcük ve sembolü tanınmasıyla mümkündür. Tanıma ise anlam kurma sürecini oluşturur. Okunulan metinde anlamın kurulması ise ön bilgilere bağlıdır. Ön bilgiler ise okuyucunun seviyesine göre değışir yani okuma mutlaka stratejik olmalıdır. Okuma akıcı olmalıdır. Akıcı olmanın temelinde sözcük ayırt etme yeteneğı yatar. Sözcük ayırt etme, sözcük tanımayı, kapsar.

Amaç okuyucunun kendisini yazılı materyalin seviyesine ve amaçlara göre ayarlayabilmesidir. Okuyucun kendini, okuduğuna verebilmesi güdülemesi gerekir. Güdüleme okumanın devamını sağılar ve böylece de okuma gelişir.’(Akyol 1997 s.26-29)

Okuma, kişinin bilgilenmesini, gelişmesini ve eğlenmesini sağılayan bir eylemdir. Kişi sadece ders içerikli değıl, ders dışı kitaplar da okuyarak farklı yerleri, yaşantıları tanıyabilir, yeni tatları öğrenebilir. Genel bir tanımla okuma; “Ruhsal bir çalışma sistemi ile harekete geçirilmiş ve okuyucu amaçlarıyla bir düzen içinde bütünleştirilen, karmaşık bir hiyerarşinin birbirine geçişiyle oluşan bir takım alt faktörler tarafından desteklenen, simgesel anlamlandırmanın görsel-işitsel-söze dayalı işlem becerisidir” (Kimmel ve Segel, 1983).

Okuma, göz, beyin ve ses organlarının (ses haline dönüştüğü zaman) birlikte çalışmasıyla gerçekleşmektedir. Gözün satır üzerinde bir görüş açısı vardır. Gözün sıçrama hızı ve görüş açısının genişliğı karşılaşılan kelime şekillerinin daha önceden tanınmış olmasına bağlıdır. Bunun için çocuğa, özellikle ilk sınıflarda, çok okuma imkânı sağılanmalıdır.

İlköğretim okulu programına göre okuma çalışmaları hızlı, doğru ve anlayarak okuma becerisini kazandırmaya ve öğrencilerin sözcük dağarcığını zenginleştirmeye yönelik yapılmalıdır (İlköğretim Okulları Programı, 2001, 35-36).

İlköğretimde okuma becerisini edinme, kazanılması gereken gelişim görevlerinden biridir. Eğitim süreci devam ettikçe okuma, öğrencinin bilgiyi edinmesi ve bağımsız olarak öğrenmesine dönük en önemli beceri haline gelir. İlerleyen yıllarda ise okuma, toplumsal gerekliliklere uyum ve iş yaşamındaki başarının kazanılmasında en önemli araç haline gelir. Tüm öğrencilere okumayı öğretmek ve okuma ile ilgili becerileri kazandırmak ilköğretimin en temel sorumluluğudur (Glover ve diğerleri, 1990, 186).

Bir başka deyişle, bilgi toplumunda okuyan, okuduğunu sorgulayan öğrenciler yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitimin gerekli olduğu düşünülürse, okuma eğitimi çocuk yaşlarda ailede ve ilköğretim eğitimi sıralarında başlamalıdır (Dilidüzgün, 1996, 21). Okuma, bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri, noktalama işaretleri ve diğer öğelerle algılama ve kavrama sürecidir (Oğuzkan, 1987,37). Bir başka deyişle, okuma yazılı sembollerden anlam çıkarma sürecidir. Bu süreç, sayfa üzerindeki alfabetik sembollerin yorumlanmasından daha fazlasını gerektirir. Bir anlama ulaşıldığında birey kendini iletişim kurulan kavramla özdeşleştirir. Bireyin daha önce edinilen bilgileri, konuya olan tanışıklığı, kültürü, yaşam deneyimleri, ifade ve sözcüklerin bireysel yorumları anlamayı etkiler. Bu etkenlerin her biri kişiden kişiye değiştiği için okuma deneyimi de bireye özgüdür (Carter ve diğerleri, 2002, 136). Bu bağlamda, okuma, okuma beceri ve alışkanlığı kazanma ile okuduğunu anlama ve değerlendirme gücü kazanma olmak üzere iki temel bileşenden oluşur.

Görme, hatırlama, seslendirme, değerlendirme ve anlama gibi ilişkili eylemleri içeren okuma becerisinin, iletişim, algılama ve öğrenme süreci olduğu söylenebilir (Yıldız, 2003, s. 84). Aynı zamanda, bilişsel, duyuşsal ve devinimsel boyutlu bir gelişim süreci olarak da nitelendirilen okuma eğitiminin amaçları şöyle sıralanabilir (Carter ve diğerleri, 2002, 140-141; Demirel, 2002, 78-79):

-Anlamak için okuma becerisi kazanabilme: Yazılı bir materyalin ana fikir ve özel gerçeklik ya da örnekleri içeren birbiriyle ilişkili iki temel ögesi vardır. Okuyucu alt başlıklar ve özet cümleler ile ana fikri bulur. Gerçekler ve örnekler ise, ana fikrin desteklenmesi ve açıklanmasına yardım ederek okuyucunun okunan materyale ilişkin genel bir çatı oluşturmasını sağlar.

-Eleştirel olarak değerlendirme becerisi kazanabilme: Okuma eleştirel anlamayı gerektirir. Eleştirel anlama için okumak, neden-sonuç ilişkilerinin araştırılmasını, fikirlerin değerlendirilmesini, materyalde verilen temel tartışma konusunun denenmesi için sorular sorulmasını ve materyaldeki sayıtlıların araştırılmasını kapsar.

-Uygulama becerisini (yazılı materyalleri okuyarak anlatım gücü) geliştirebilme: Belli bir amaca yönelik olarak okuduğu materyallerden edindiği bilgiler doğrultusunda yazılı ya da sözlü olarak bilgilerin aktarılmasını kapsar.

-Okumayı zevkli bir alışkanlık biçimine getirebilme: Okuma bireylerin yaşamlarını ve bakış açılarını daha geniş kılar ve alternatif gerçekleri anlamalarına yardımcı olur. Bu bağlamda okuma zevkli bir alışkanlık durumuna getirildiğinde bireyler bilgisizlik ve yanlış inançlardan korunur.

-Sözcük dağarcığını geliştirebilme: Yaşam boyu öğrenen bireylerin, sözcük dağarcıkları da sürekli artar. Sözcük bilgisi arttıkça okunan materyalin anlaşılması, daha çok okudukça da sözcük bilgisinin artması birbirine bağlı iki etken olarak görülmektedir.

Okuma çalışmalarının temel amacı okuduğunu anlamak ve kavramaktır. Daha önce öğrenilen sözcüklerin anlamını içermeyen bir okuma gerçekleştiriliyorsa, okuma için bir amaçtan söz etmek olası değildir. Öğretmenler ve araştırmacılar, okuduğunu anlamının okumanın en önemli boyutu olmasının yanı sıra, okuma ve anlama güçlüklerine ilişkin deneyimlerin yaşanacağı bir süreç olduğunda da hem fikirlerdir (Danielson ve LaBonty, 1994, s. 64). Doğrudan gözlenemeyen bir süreç olan okuduğunu anlama, çeşitli araçlar ve kuramlar yoluyla açıklanmaya çalışılır. Okuduğunu anlama farklı düzeylerde belli bir çözümlemeyi gerektirir. Bu çözümleme okuma gerçekleşirken kendiliğinden gerçekleşir (Hielman, 2002, 246).

Okuduğunu anlama yalnızca kavramları, şekilleri ve terimleri doğru bilmenin ötesinde bir süreçtir. Örneğin anlamlarını bilmeden bir öğrenci, kavram ve terimleri yineleyebilir. Oysa, okuduğu bilgiyi anlayan öğrenci bilgiyi en etkili bir biçimde kullanabilir (Carter ve diğerleri, 2002, 136). Okullardaki öğretme-öğrenme sürecindeki

öğrenme araçlarının büyük bir kısmının dile dayalı kaynaklar olması, okuduğunu anlamayı öne çıkarmaktadır. Tüm derslerin okumayı gerektirdiği dikkate alınır, iyi okuyamayan ve okuduğunu kavrayamayan öğrencilerin derslerinde başarılı olması beklenemez (Bloom, 1995, 48).

İlköğretim basamağında Türkçe dersleriyle kazandırılması amaçlanan okuduğunu anlama becerileri şöyle sıralanabilir (Demirel, 2002, 79; Tekin, 1980, 80):

- Okunan bir metne uygun başlık bulma,
- Okuduğu bir metnin ana fikrini bulma,
- Ana fikri destekleyici yardımcı fikirleri bulma,
- Metinde geçen ve anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme,
- Okuduğu bir metni, özünü kaybetmeden kendi ifadeleriyle anlatma,
- Metinde geçen olay yerini bulma,
- Okuduğu metindeki kahramanların özelliklerini bulma,
- Okuduğu metindeki neden-sonuç ilişkilerini bulma.

Yaşar'ın (1993, s. 6), Chastain'den (1976 ss. 308-313) aktardığına göre, öğrencilere okumaya ilişkin beceriler kazandırılırken zihinsel süreçler eyleme geçmekte ve öğrenciler mesajları kodlamaktan çok çözümlenmeye çalışmaktadır. Bu yönüyle okuma, öğretilen değil, öğrenilen beceriler bütünü olarak düşünülmekte ve okuma becerilerini kazandırılmasında öğrencilerin sürece etkin olarak katılımlarının sağlanması gerektiği öne sürülmektedir.

2.2.1 Okumanın Türleri

Kitap okuma eylemi, bireyin amacına, içinde bulunduğu ruhsal, toplumsal olaylara, boş zaman etkinliklerine bağlı olarak değişik türlere ayrılmaktadır (Gürcan,1999,17).

2.2.1.1 Sesli Okuma

Sesli okuma, “bir metnin duyulabilecek ve zevkle dinlenilebilecek yükseklikte bir sesle okunmasıdır” (Köksal,1999,3).

Dickinson ve Smith'e (1994) göre sesli okuma, "çocuğun anlama ve kelime hazinesinin gelişmesini, cümle yapısı hakkında fikirler edinmesini ve nihayetinde de tecrübelerinin zenginleşmesini sağlar" (Akt.Akyol,2005,15).

Sesli okuma, okuma-yazma öğretimi ve okuma yeteneğinin geliştirilmesi çalışmalarında özellikle ilk yıllarda büyük önem taşımaktadır. Sesli okuma, okuma hızını ve anlamayı düşürdüğünden ilkököl üçüncü sınıftan itibaren giderek azaltılmalıdır.

"Öğrencilere uygulanacak sesli okuma alıştırmalarında miktarın ne kadar olacağı konusunda öğretmenin sınıf düzeyinde bir oran bulması gerekmektedir. Sınıfların ve öğrencilerin kapasiteleri değişkenlik gösterdiğinden, bunu tespit edebilecek en ideal kişi sınıf öğretmeni olacaktır. Öğretmenler, sınıflarında sesli ve sessiz okuma alıştırmaları arasında iyi bir denge kurmalı, ne öğrenciye fazla sesli okuma örnekleri okutarak onların ileriki yaşantılarında okuma yavaşlığı ve yanlışlığı yaratmalı, ne de fazla sessiz okuma örnekleri ile öğrencilerin yazınsal türlerden gerektiğince faydalanmalarına engel olmalıdırlar" (Gürcan,1999,17).

Sesli okumada başlıca amaç, yazının doğru ve konuşma dilinin özelliklerini yansıtabilecek şekilde seslendirilmesidir (Cemaloğlu,2000,50-51).

Aytaş'a (2005, 461-470) göre sesli okuma çalışmalarına ilköğretimin ikinci kademesinde ve ortaöğretimde önem verilmelidir. İlköğretimin ikinci kademesinin ilk yıllarında üçte bir oranında sesli okumaya yer verilmeli, ikinci ve üçüncü sınıflarında ise bu oran gittikçe azaltılmalıdır.

2.2.1.2. Sessiz Okuma

Sessiz okuma, "ses örgenlerini hareket ettirmeden yalnız gözle yapılan bir okumadır" (Köksal,1999,4). Sessiz okumada baş ve gövde hareket ettirilmez. Konuşma örgenleri kullanılmadığından, okumada sadece görsel ve zihinsel algılama söz konusudur (Gürcan,1999,20).

Araştırmalar sessiz okumada anlayışın daha iyi olduğunu ispatladığından, bir okuma işlemine başlamadan önce sesiz okuma uygulaması yapmak büyük önem taşır. Böylece çocuklar birisinin okuması ve diğerlerinin dinlemesi sırasında olduğundan daha faal bir biçimde çalışabilirler. Sessiz okuma bireysel okuma eğitiminin temelidir (Bamberger,1990,12). Sessiz okuma anlamı çok çabuk algılama ve kavrama olanağı sağlar. Sessiz okuma becerisi, sesli okumanın gerçekleşmesinden sonra kazanılması gereken bir beceridir. O nedenle de sessiz okuma öğretimine ikinci sınıftan itibaren başlanır. Ancak, gerekli temel alışkanlık ve becerileri kazanmak bakımından, zamanı ve yeri geldikçe ve çocuklar serbest metin okumaya başladıklarında sessiz okumanın ilk denemeleri yapılmalıdır. İleri sınıflarda ise, sessiz okumaya ayrılan zaman giderek artırılmalı, beşinci sınıftan sonra ise sessiz okumaya daha fazla zaman ayrılmalıdır (Çelenk, 2003, 102).

Gülyüz'e (1998,23) göre öğrencilere sessiz okuma alışkanlığı kazandırmak için;

- Okunan metin kalemle ya da parmakla izlenmeden okunmalı, ses organları kullanılmamalı,
- Anlayarak sessiz okumada, metnin içeriğine uygun hızda okunmalı,
- Sessiz okumada baş ve gövde hareket ettirilmemeli,
- Dikkat dağıtıcı ortamlardan uzak durulmalı,
- İçerikle ilgili özel kodlamalar anında yapılmalıdır.

Öz (2001,200) ise okumayı beş grupta incelemiştir.

a-Sesli Okuma, gözle algılanıp zihinle kavranan kelimelerin ve kelime kümelerinin konuşma organları yardımıyla söylenmesidir. Başka bir ifadeyle, yazının, dinleyenlerin duyabileceği ve zevkle dinleyebileceği yükseklikte bir sesle okunmasıdır.

b-Sessiz Okuma, ses organlarının herhangi birini hareket ettirmeden, gövde ve baş hareketleri yapmadan, yalnızca gözle yapılan okuma faaliyetidir.

c-Anlamlı Okuma, bir parçayı, anlatılanı belirterek zevkli bir şekilde okumaktır. Okuma sırasında, parçanın neşeli, üzüntülü, hareketli vb. yerleri sesle belirtilmelidir.

d-Sürekli Okuma, sesli, sessiz okumalarla anlamlı okumayı geliştirmek için öğrencilere serbest okuma yoluyla bir kitabı okuyup bitirme zevki veren okumadır.

e-Serbest Okuma, öğrencilerin boş zamanlarını doldurmak için yaptıkları okumalardır. Serbest okuma materyali çocukların ilgi duyduğu, çok çeşitli konular olabilir.

Göktürk (1997), okuma sözcüğünün üç temel anlamsal boyutu üzerinde duruyor. Birincisi 'bireyin, kağıt üzerindeki birtakım imleri birbirine çatarak sesbirimler, sözcükler, sözcük dizileri, anlamlar çıkarabilme, kendi demek isteklerini de o imler aracılığıyla kağıt üzerine dökebilme becerisi' Buna temel okuma becerisi de diyoruz. Kitapların dünyasına ve bilgiye açılmanın bu ilk basamağı olan temel okuma becerisinin, sürekli bir alışkanlığa dönüştürülmesi gerekir. Okumanın ikinci boyutu da bu alışkanlığın oluşturulmasıdır. Alışkanlığa dönüşmeyen, kullanılmayan bir beceri zamanla yitip gider. Temel okuma, yazma becerisi için de böyledir bu. Üçüncü boyutsa okuma alışkanlığına düşünceyi, duyarlılığı geliştirici eleştirel bir yönseme kazandırmadır. Bu yönsemeden yoksun bir okuma işlevini yerine getiremez.

Hangi tür okuma etkinliği olursa olsun, okuma son derece karmaşık bir zihinsel faaliyettir. Okuma parçaları üzerinde plan, düşünce örgüsü, anlatım biçimi, dil bilgisi kuralları bakımından yapılan çalışmalar, öğrencilerin anlayarak okuma güçlerini artırır. Bu güçle çocuklar da okuma alışkanlığı ve zevki daha köklü olarak yerleşir (Calp, 2005, 82).

2.2.2 Okumanın Aşamaları

a. 0-5 Yaş Grubu (Okul Öncesi): 1-2 yaş dönemi için hazırlanmış kitaplarda yazı yoktur. Küçük bir olay, yalın ve gerçeğe uygun resimlerle, her sayfada tek resim ilkesi ile anlatılır. Yetişkin bu resimlerin adlarını, anlamlarını ona öğretir. Çocuk bir yandan onu dinler, bir yandan da resme bakabilirse, gördüklerinden ve duyduklarından memnun olabilirse, hem ruhsal, hem de düşünsel bir doyuma ulaşır (Alpay,1991,76). 2-4 yaşında olay biraz daha büyür, sayfalardaki resimler altında kısa açıklamalar ya da öykünün birkaç cümlesi yer alır. Yazılar yetişkin tarafından okunur, ama çocuk resimleri okur, anlamaya çalışır (Alpay,1991,76). Özen'in (2001,58) de dediği gibi 4-5 yaş dönemi kitapları ise gerçekçi öykülerden oluşmaya başlar. Bu yaş dönemindeki kitaplarda anlatılan mekân gerçektir. Resimler konuyu anlatır şekildedir ve yazı puntosu büyüktür. Saygılı'ya (2002,62) göre bu yaş dönemi çocuğu için kitap seçerken, bunların çocukların ilgisini çekecek nitelikte (günlük hayat, meslekler, hayvanlar, küçük çocuklar, aile yaşantısı, makineler vb.) olmasına dikkat etmelidir. Neyin gerçek, neyin hayal olduğunu kestiremeyen küçük çocuklara cadılı, perili, canavarlı, bol korku ve üzüntülü masal veya kitaplar okunması doğru olmaz. Çocuk çoğunlukla bunlara gerçekmiş gibi inanır; geliştirmekte olan hayal gücüyle, anlamadığı şeyleri yanlış

yorumlayarak birçok korkular, şüpheler edinebilir. Yine seçilen kitapların cinsiyet farkını belirginleştiren türde olmamasına dikkat edilmelidir. Çünkü bu yaş çocuklarında cinsiyet farkı oluşmamıştır (Yalçın ve Aytaş, 2005,39).

Bu dönemde okumaya hazırlık ilgiyi kitabın içindekiler üzerinde toplayarak dil öğretimi ile teşvik edilmelidir. Ebeveynler ve ana okulu öğretmenleri, erken özendirmenin en etkili yol olduğu ve dil eğitiminin özellikle gerekli bulunduğu konusunda bilinçlendirilirse, çocukları resimli kitaplara bakmaya teşvik edecekler, daha çok hikaye anlatacaklar ve yüksek sesle okuma pratiği yapacaklardır (Bamberger,1990,39).

b. 6-8 Yaş Grubu (1.Kademe 1. Devre) Gelişmenin bu aşamasında, çocuk hayale karşı çok hassastır. Bu sürenin başında özellikle kendisinin tanıdığı bir çevreden gelen peri masallarından çok hoşlanır (Bamberger,1990,18).

İnsanda kitaba karşı ilgi ve merak bu dönemde başlamaktadır. Çocuğun eline verilen renkli, resimli kitaplar, çocuğa kitaptan okunan ya da anlatılan hikâye ve masallar, oyun oynama güdüsüne seslenen dizeler, tekerlemeler, bu dönem çağındaki çocukların kitaba ısındırılması, kitabın sevdirmesi ve ileride okuma alışkanlığı kazanmasında önemli rol oynamaktadır. Küçük çocuğun dikkat süresi çok kısadır. Mizah anlayışı da çok somuttur. Hayal dünyası yakın çevreyle sınırlıdır. Bu dönem, masal ve hikâye okuma/anlatma dönemidir (Tuncer, 2000,199).

6-8 yaş okula başlangıç yıllarıdır. Sınıf içinde kalabalık bir gruba, programlanmış bir öğretime uyum sağlamaya çalışan çocuk, ödev ve ders kitabı dışındaki çocuk edebiyatı ürünlerini yetişkinle birlikte okuyarak sürdürmelidir. 4-6 yaş kitaplarının resimleri değil, yazıları onu ilgilendirmeye başlar. Bu yazılar kısa olduğu için de onu pek zorlamaz (Alpay,1991,78). 6 yaş çocuğu yatağa yattıktan sonra, yarım saat kadar kendisine kitap okunmasını veya kitaplara bakma fırsatı verilmesini ister. Bu dönem, bir çocuğun okumaya karşı olan ilgisini kamçulamak üzere en uygun dönemdir (Yavuzer,2003,7).

Bu yıllarda çocuk, öncelikle, zamanının büyük bir bölümünü hayal dünyasında geçiren bir “oyun çocuğu” dur. Bu yıllar eğitici etkilerin başlangıç noktasıdır. Daha

sonraki başarı ve başarısızlık- büyük ölçüde okuldaki ilk yıla bağlıdır. Eğer öğretmen okumada gösterilen her başarıyı gözlemleyebilir, övebilir ve geliştirebilirse, çocuk konuya karşı olumlu ve iyimser bir yaklaşım gösterecektir. Kendine güvenme ve okumadan zevk alma sık sık övülerek güçlendirilmelidir. Okulun ilk yıllarında aşağıdaki noktalara özellikle önem verilmelidir:

- 1.Okul öncesi dönemdeki hikâye anlatma ve onunla birlikte okuma eğitiminin en önemli temeli olan “kelime toplama” faaliyetleri sürdürülmelidir.
- 2.Okuma materyalleri çocuğun ihtiyaçlarına ve genel ilgilerine uygun olmalıdır.
- 3.Çocuk kendisini öğretmeni ile bir tutarken, okumayı seven bir kişi ile özdeşleşirse, okuma gelişimi olumlu bir biçimde etkilenecektir.
- 4.Okuma materyalinin seçimi sırasında çocukların gelişme aşamaları ve egemen olan ilgileri göz önünde tutulmalıdır (Bamberger,1990,40).

Tuncer’e (2000,199-200) göre, bu dönemde çocuklar, basit halk masallarından, gerçek veya hayal üstüne kurulmuş doğa kitaplarından, kişilik verilmiş makinelerle ait hikayelerden, başka ırk ve milletten çocukları konu alan eserlerden ve basit şiirlerden zevk alırlar. Varol’a (2002,157-158) göre ise bu dönem çocukları resimli romanlara meraklıdır. Bütün parasını resimli romana yatırabilir. Kitap okuyucusunun eğitilmesindeki en önemli aşama ilkökul dönemidir. Kitap dostluğu, kitap sevgisi ve kitap değerinin çocukta yeşerebilmesi, ilkökul eğitimcilerinin en büyük görevi olmalıdır. İlkokul dönemindeki çocuğa, onu irkiltecek, tiksindirecek, korkutacak masal ve hikâye kitaplarını okumasını öğütlemek, çocuğun gelişimine ve özellikle de çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında önemli etkilere sahiptir. Bunun yerine, çocuğun hoşlanabileceği, zevkle yeni kitaplar okumaya yönlendirebilecek kitapları tavsiye etmek gerekmektedir.

c. 9-12 Yaş Grubu (İlk Gençlik Çağı): Çocuk katı, objektif dünyaya kendisini alıştırmaya başlar. “Nasıl?” ve “neden?” soruları “ne?” sorusuna daha çok eklenir. Meraklı çocuk, çevresindeki şeyleri ihtirasla kavrar. Bunlar kuru anlatımlar biçiminde değil, daha çok hikâyeler, yaşanan olaylar olarak sunulmalıdır. Bu gerçeklere dayanan geçiş aşamasında peri masallarına ve diğer masallara ilgi hala görülmektedir. Aynı zamanda maceraya karşı istek de başlamıştır (Bamberger,1990,18).

9-10 yaş döneminde cinsiyet farklılaşması belirginleşmeye başlar. Bu nedenle öykülerde yeni sözcükler yer almaya başlamalı, giriş, gelişme, sonuç bölümlerine önem verilmelidir. Bu dönemde çocuklar, izcilik, serüven ve dehşet veren olaylara, güldürülere, buluşlara, ünlü kişilerin yaşamlarına ilgi duymaya başlarlar. Bu dönem hayal gücünün en gelişmiş olduğu dönemdir. Diğer okudukları türler arasında; günlük hayattan alınma realist hikâyeler, başka ülkelerin ve ırkların (özellikle Kızılderililer) gelenek ve göreneklerini anlatan eserler, basit makinelerin çalışmasını açıklayan kitaplar, fabllar, doğayla ilgili hikayeler ve şiirler vardır (Tuncer, 2000,200).

10-12 yaş döneminde okuduğu yazıları hayalinde canlandırabildiği için, artık resimli, çizgili kitaplarla yavaş yavaş ilgisini kesmeye başlar (Alpay,1991,78). Erkekler bilim ve buluşlara; kızlar okul ve aile yaşamı içeren konuların yanında aşk öykülerine ilgi duyarlar (Özen,2001,88). Çocuk, üçüncü veya dördüncü sınıfa gelip, okuma alışkanlığı kazandığı zaman “uyku geleneği” yerleştirilmeli; kitap okuma işi, kendisine bırakılmalıdır. Uyumadan önce, bir süre kendi kendine kitap okuyabileceği söylenmelidir. Çocuk, bu yenilikten memnun olacak ve bir yandan dinlenirken öte yandan da yarım saat, kırk beş dakika kadar okuyarak okuma alışkanlığını ve kitap sevgisini geliştirecektir (Ünal,2002:105).

d. 13-15 Yaş Grubu (İlk Gençlik Çağı): Ergenlik öncesi gelişme aşaması sırasında çocuk yavaş yavaş kendi kişiliğini çözer. Bu yaşta sertlik ve grup kurma gösterileri yaygındır. Okuyucunun ilgisi konu, olaylar ve duygusallık yolları ile çekilebilir. Kızlar için ucuz hissilik ile kendini övme kadar “şeytani çocuk” da çoğu zaman ön plandadır. Genelde macera kitapları, hissi romanlar, seyahat kitapları, değersiz ve ucuz hissi hikâyelerle ilgilenilir.

Bu yaşlar, kız ve erkek çocuklarda okuma eğiliminin arttığı, okuma arzusunun dorukta olduğu yaşlardır. Ellerine ne geçerse, fakat özellikle tarih, biyografi, hayvan hikâyeleri, efsaneler, doğa ve fen konularında okurlar. Ayrıca gülmek için de okurlar. Çizgi roman da bu dönemde en çok okunan bir türdür (Tuncer, 2000,201).

Okulun 4. ve 5. yıllarını da kapsayan bu dönemde başlıca sorun, yeteneklerin ve ilgilerin çok fazla değişiklik göstermesidir: Pek çok çocuk gerçek “peri masalı çocukları”dır; diğerleri zaten “macera çağı”na ulaşmışlardır; ikisi arasında ise genelde

ilginç çocuklardan söz eden gerçekçi hikayeleri tercih eden çoğunluk vardır. Hayvan hikâyeleri yanında ilgi çekici roman dışı kitaplar da çocuklara hitap eder:

1- Bu noktada temel görevlerden biri, sözü geçen gelişim aşamasının önemli bir yönü olan “çevrenin üstesinden gelmeyi” kitaplarla birleştirmektir. Benzer bir biçimde, çocuklara kitle iletişim araçları ve kitapların sunduğu imkânlar arasında seçim yapma ve bunları birbiriyle anlamlı biçimde birleştirme de öğretilmelidir.

2- Bu dönemde okulda “edebi eğitim” alanında hiçbir özel çaba harcanmamalıdır, çünkü estetik duygusu henüz çok gelişmiş değildir. Estetik edebiyat bu nedenle dikkatle seçilmeli ve seçilenler de çocukların deneyimleriyle ilgili olmalıdır.

3- Bu dönemin karakteristik niteliklerinden olan grup oluşturma, okuma grupları kurmada kullanılmalıdır.

4- Özel konularda okuma becerilerine ve okuma gruplarına önem verilmesinin yanı sıra, okuma materyali de çocuğu bu materyalin önemi konusunda daha bilinçli kılmak üzere sürekli kullanılmalıdır. Bununla birlikte, bu süreç bilinçli edebi eğitimden çok, materyalin dikkatli seçimine ve ona alıştırmaya dayandırılmalıdır. Çocuk asgari direnme yasasını izlediğinden çoğunlukla, aynı zamanda düzeyi de düşük olan, kolay materyal arar. Böyle durumlardan kaçınmak için çocuğun “ufkunu geliştirmesini” sağlamaya dikkat etmelidir (Bamberger,1990,42).

13-14 yaşlarında çocuklar, örnek alacakları kahramanlar ararlar. Bu bakımdan en yararlı eser türü, biyografilerdir. Erkek çocukları, sporun yanında fen kitaplarına ilgi duyarlar. Macera romanları, sporla ilgili dergiler okurlar. Kız çocukları ise romantik eserleri, meslek hikâyelerini ve dedektif romanlarını severler. Ayrıca evcil hayvanlarla ilgili realist eserlerden, tarihi romanlardan, ince mizah içeren kitap ve dergilerden zevk alırlar. İlgileri çok çeşitli, fakat kısa sürelidir (Tuncer, 2000,201-202). Göğüş’e (1978,63) göre, bu çağın güçlü ve çok yönlü yeteneklerine karşılık vererek, okumada anlama ve hız kazanma becerisi geliştirilmelidir.

2.2.3. Okuyucu Türleri

Okuma dürtüleri ve ilgileri, yalnız farklı yaş gruplarına göre değil, bireysel okuyucu tiplerine göre de değişmektedir. Bu tiplene, okuma yöntemlerine, okuma isteğine ya da belirli bir tür okuma malzemesinin seçilmesine dayanır.

Bamberger'e (1990,19) göre, okuma malzemelerinin özelliği göz önüne alınarak dört tip belirlenmiştir:

1-Romantik tip: Büyüleyiciyi tercih eder. Bu tip çoğunlukla başka çocukların çevresi ile ilgili hikâyelere ve edebi olmayan eserlere duyarlı olan, 9 ve 11 yaş çocukları arasında özellikle göze çarpar.

2-Gerçekçi tip: Her şeyden önce fantastik diye nitelendirilen kitapları reddetmesiyle tanınır. Peri masalları ve hayali macera romanlarını sevmez.

3-Entelektüel tip: Bilgilendiren malzemeleri sever. Nedenleri arar, her şeyin açıklanmasını ister. Bu nedenle kurgusal olmayana seçer, erken öğrenmek ister. Bir hikâyenin verdiği dersi veya uygulamadaki yararını arar. Bu nedenle edebi olmayan eserleri tercih eder ve daha erken yaşta öğrenmek ister.

4-Estetik tip: Kelimelerin seslerinden, ritminden ve kafiyesinden, özellikle de şiirden hoşlanır. Şiirleri ezberlemeyi sever. Kitaplardaki güzel bölümlerini not eder, sık sık yeniden okur. Sıklıkla olmasa da her yaş grubunda bulunur.

2.2.4. Okumanın Önemi ve İşlevi

Okuma yaşamın belli bir kesiminde başlayıp biten bir etkinlik değildir. Bütün yaşam boyunca sürüp gider. İnsanın kişiliğini kurup geliştirmede, ilişkilerini biçimlendirmede, yaşamını zenginleştirmede önemli bir yeri ve işlevi vardır. Okumanın kendisi bu denli önemliyken, okuma öğretimi de doğal olarak bireyin üretim sürecinde oldukça önemli bir yere sahip olacaktır. Okuma öğretimi, Türk Dili dersi amaçları doğrultusunda öğrencilere anadilini doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırmayı amaçlayan, anadili öğretimi kapsamındaki dört tümleşik beceriden en etkin olanıdır. Dil

öğretimi girişik becerileri içerdiğinden okuma öğretimi ile ayrıca diğer dil becerilerinin de eşgüdümlü olarak gelişebileceği beklenmektedir. Bazı araştırmalar, okuma ve yazma becerisinin gelişiminde doğru orantı olduğunu göstermektedir. Smith (1989)'de belirtildiği gibi, okumayı okuma aracılığıyla öğreniyoruz; yazmayı yine okuma aracılığıyla öğrenir.

Gelişmiş ülkelerin karşılaştıkları okuma alışkanlığı sorununu, ciddî ve hızlı bir biçimde ele alarak çözümlenmiş olmaları okumanın özellikle toplumsal önemini ortaya koymaktadır. Uzmanlar, okuma alışkanlığı ile ekonomik gelişme, güç, suç, okuldan ayrılma, işinde başarılı olma arasında çeşitli ilişkilerin varlığından söz etmektedirler (Alpay, 1990; Tosunoğlu, 2002). Ekonomik gelişme için, bir ülke nüfusunun en az %40'ının okur-yazar olması gerektiği belirtilmektedir. Okuma, toplumsal yaşamın gerekliliklerinden biri durumundadır. Bireyin entellektüel gelişiminin temelini oluşturan okuma, bir anlamda toplumsal bir güç niteliğini almıştır. Bireyin anlama gücünü geliştiren, bilgi dağarcığını zenginleştiren okuma, öğrenmenin de temel aracıdır. Okuma ile değişimin bilincine varabilen bireyin doğru seçim yapmasının bir ülkede demokratik yapının yaşatılmasında da önemli rolü vardır.

Okumayan, okuduğunu anlamayan ve okuduklarından hareket ederek bilgi üretmeyen insanın başarı şansı oldukça azdır. Öğrencilere “Öğrenmeyi öğretmek” için eğitimcilerin özellikle yapması gerekenlerin başında, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmaları gerekmektedir. İnsan, bildiklerinin büyük bir bölümünü okuma yoluyla edinmektedir. Okuma, bilgi edinmede şimdiye değin aşılammış bir araç olma niteliğini korumaktadır (Bamberger,1990).

Bilginin insana verdiği mutluluk ne para ne de servet ile sağlanabilir özdeyişinin önemini ancak bunu yaşayanlar bilir. E. Gibban “ okumayı hiçbir servetime değişmem” ifadesi ile yaşamdan aldığı tadı vurgulamaktadır. İbn-i Sina gibi dünyaca ünlü bilgin “ gecelerim hep okumakla geçirdi” diyor. Katip Çelebi “ mumlar tükenir, güneş, doğar ve ben hala okurdum” diyerek okuma alışkanlığını ortaya koymaktadır. Montesquie ise “ okuma ile üzüntülerimi gideriyorum” diyor. Ünlü kimya bilimcisi Madam Curie “ bütün yoksulluğuna karşın geceleri sokak lambaları altında ders çalışarak eğitimini tamamladığımı belirtiyor, yaşam öyküsünde. **Goethe** “*okumayı*

öğrenmek sanatların en zorudur. Ben bu işe hayatımın seksen yılını verdim, ama yine de tam olarak öğrendiğimi söyleyemem” diyerek okumanın önemine dikkatleri çekmektedir (Özdemir, 1997:9).

Altan (1981) da bir yazısında, ‘Kitap, yaşamı genişleten öğelerin başında gelir. Altmış yaşına kadar bin kitap okumuş biri, aynı yaşa kadar yüz kitap okumuş birinden, çok daha enine boyuna, çok daha genişliğine algılanmış olur dünyayı.’ diyerek okumanın önemine değinmiştir.

Denilebilir ki en eski çağlardan bu yana okumanın insan yaşamındaki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. Düşünceyi besleyen, geliştiren ana kaynaklardan biri sayılmıştır okuma. Bireyin, bireyselliğinin bilincine varması, üyesi olduğu toplumla ilişkilerini düzenlemesi okuma gücünü kazanmasına bağlıdır büyük ölçüde. Yeryüzündeki yerini, varoluş nedenini anlamasında da okumanın etkin bir yeri vardır. Nitekim Thomas Jefferson bir dostuna yazdığı mektupta, ‘özgür insan, okuyan insan’dır, der. Ardından da şunları ekler: ‘çünkü okuma, bilgisizliği ve kör inançları yenen tek güçtür.’ Bu gerçeği Voltaire şöyle dile getirir: ‘İnsanlığı yönetebilecek olanlar, okuma ve yazma gücüne sahip olanlardır.’ (Özdemir,1997).

Özdemir’e göre, başlı başına bir okuldur okuma. Her okur kendi eğilimlerine, yönsemelerine, ilgi ve gereksinimlerine göre yetiştirip eğitebilir kendini. Düşün ve düşün gücünü geliştirir; içinde yaşadığı gerçekler dünyasının sınırlarını alabildiğine genişletir, tekdüzelikten kurtarır yaşamını bu okulda. Öğrenir, eğlenir, yeni duyarlıklar, düşünsel donanımlar kazanır. İnsanoğlunu değişik ilişkiler içinde, eylemleriyle tanır. Montaigne, bu okuldan söz ederken şöyle der bir denemesinde:

...Kitaplar ömür boyu yanı başımda elimin altındadır. Yaşlılığında ve yalnızlığında avuturlar beni. Sıkıntılı bir avareliğin baskısından kurtarır, hoşlanmadığım kişilerin havasından dilediğim zaman ayırırverirler beni. Fazla ağır basmadıkları, gücümü aşmadıkları zaman acılarımı törpülerler. Rahatımı kaçıran bir saplantıyı başımdan atmak için kitaplara başvurmaktan iyisi yoktur, hemen beni kendilerine çeker, içindekinden uzaklaştırırlar. Öyleyken onları yalnız daha gerçek, daha gerçek, daha canlı, daha doğal rahatlıklar bulamadığım zaman aramama hiç de kızmaz, her zaman aynı yüzle karşılarlar beni.’(Montaigne, Denemeler, Çev. S. Eyüboğlu, Cem Yayınevi, İstanbul 1974, s.249.

Okumanın bu çok yönlü işlevini okuma eyleminin insanın dünyasını biçimlendirme gücünü maksim Gorki, Edebiyat yaşamım adlı yapıtının bir yerinde şöyle anlatır:

Kitapların önüne serdiği dünyanın tinsel zenginliği ve yenilikleriyle sevinçten başım dönmüştü önceleri. Kitapların bana insanlardan daha yakın, daha ilginç, daha yararlı olduğunu sandım ve yanılmıyorsam yaşamın gerçeklerine kitapların penceresinden bakmak, gözlerimi kamaştırmış, körleştirmişti beni. Ancak öğretmenlerin en akıllısı ve en yeğini olan yaşam, benim o hoş körlüğümü giderdi...'(Maksim Gorki, Edebiyat Yaşamım, Çev. Şemsi Yeğin, Payel Yayınevi, İstanbul 1978, s.14-24)

Okumaya gereken önemin verilmesiyle birlikte anadilini doğru ve etkin kullanan; düşünen, sorgulayan, eleştirel düşünce düzeyine ulaşmış insan tipi yetiştirmemiz de kolaylaşacaktır. Böylece çağdaş uygarlığın ve bilgi çağının gerektirdiği insan modelini kazandırmış olacağız.

2.3. Okuma Alışkanlığı

Özdemir'e göre, okuma tıpkı yüzme, tenis ya da basketbol oynama türünden bir edim, bir alışkanlıktır. Alışkanlığın oluşması da bu edimden tat almaya, onu sürekli yapmaya bağlıdır. Bir yazısında Reşat Nuri Güntekin kahveleri dolduran okuryazar kişiler için şunları söyler:

(...) Bunlar, kasabanın ileri gelenleri, okuyup yazmışları... Niye mesela kitap okumuyorlar? Hem iyi bir vakit geçirirler; hem kültürlerini genişletirler. 'Niye kitap okumuyorlar?' demek, 'niye piyano çalmıyorlar?' demek gibi bir şeydir. Kafayı kitap okumaya alıştırmak, parmakları piyano çalmaya alıştırmaktan kolay değildir. Ona göre yetişmek, hazırlanmak lazım gelirdi. Okumak, bir kitaptan alınan elemanlarla kendine bir manevi dünya yapmak, onun içinde tek başına yaşayabilmek demektir. Bu, ta çocukluktan başlamış uzun itiyatlar ve egzersizler neticesidir.'

Okuma alışkanlığı, kişilerin herhangi bir konuda yaptığı araştırmalara kaynak oluşturmak ya da gezmeye, müzik dinlemeye benzer şekilde hayatını eğlenceli kılmak amacıyla okuma faaliyetini eleştirel bir yaklaşımla sürekli ve düzenli bir biçimde sürdürmesidir. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi herhangi bir kişinin okuma alışkanlığına sahip olabilmesi için okuma eylemini yaşamının her döneminde sürekli ve

düzenli olarak sürdürmesi ve aynı zamanda okuduğu her esere eleştirel gözle bakması gerekmektedir.

Okuma alışkanlığı, kişilerin okumayı öğrendikten sonra bu eylemi zevkle yapmalarını sağlamak için kazanmaları gereken önemli bir beceridir. “Okuma alışkanlığı” kişinin bir gereksinim olarak algılaması sonucu okuma eylemini, yaşam boyu sürekli ve düzenli biçimde gerçekleştirmesidir. Okuma alışkanlığı temelde örgün eğitim sisteminde kazanılan bir beceridir. Bir eğitim sisteminin üyeleri olan öğrenciler okul çağında iken bu beceriyi edinmemişler ise, yetişkinlik döneminde edinmeleri çok güç olur. Bu nedenle, eğitim sistemi, öğrencilere hızlı ve doğru okuma, okuduğunu anlama gibi becerileri kazandırabileceği gibi, öğrencileri araştırma yapmaya özendirerek öğretmen ve ders dışı bilgi kaynaklarına da yöneltebilir (Devrimci, 1993).

Yalçın’a (2004) göre, özellikle çocuklar ve gençler arasında okuma sevgisinin zayıflaması; toplumun geleceği, ülkenin kültür, bilim, sanat dünyasında sorunlara neden olabilecektir. Yapılan araştırmalara göre, ana babaların dörtte biri çocuklarının okuma alışkanlığını geliştirmek, kitap okumaya teşvik etmek için çaba göstermektedir.

Cunningham ve Stonovich’e (2003) göre okuma becerisi çocuğun başta bilişsel ve sözel gelişim olmak üzere tüm gelişim alanlarında ilerlemesini sağlayan önemli bir beceridir.

Okumanın alışkanlık hâline gelmesinde rol oynayan birçok etken bulunmaktadır. Bunlar arasında en başta çocuğun ailesi, sonra da içinde yaşadığı toplum, okulu ve öğretmeni bulunmaktadır (Gürcan, 1999). Ülkemizde gerek ailede gerekse yakın çevre ve okulda konuya ilişkin sistemli bir destek ve rehberlik faaliyeti yapılmamaktadır. Oysaki okuma alışkanlığının kazanılmasında ebeveynin rolü son derece önemlidir. Anne ve baba çocuğun okuma alışkanlığını kazanması ve bunu bir zevk hatta yaşam biçimi hâline getirmesinde öncü ve rehber olmalıdır. Çocuğun 18 aylıktan itibaren sayfa çevirmeye başladığı bilinmektedir. Kitabın yaşamın en önemli değerleri arasında bulunduğunu bizzat kitap okuyarak göstermek durumunda olan ebeveynin evde önemli sorumlulukları vardır. Ebeveynin, evde bir kitaplık oluşturması ve çocuğuna oyuncağın yanı sıra kitap alması çocukta kitap sevgisi oluşturabilir.

Kitap okumanın öğrenim sürecinin bir parçası olduğu ve yaşam boyu süreceği öğretmenler tarafından özellikle vurgulanmalıdır. Okuma alışkanlığı kazanmayanların öğrenimlerinin yarım kalacağı anlayışı öğrencinin zihninde yer etmelidir. Çağdaş insan, kendi kanatları ile uçmayı sağlayacak nesnel, özgür ve eleştirel bir düşünce tarzına sahip olmalıdır. Bunun yolu da kitap okumaktan geçer. Öğretmen merkezli eğitimin, öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırmada etkili olduğu söylenemez. Konuya yalnızca Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin duyarlı ve ilgili olmaları gerektiği yanlış bir kanıdır, bu alışkanlığın yerleşmesinde tüm eğitimcilere önemli rol düşmektedir.

2.3.1. Okuma Alışkanlığının Kazandırılması

Okuma alışkanlığının kazanılmasında başta aile olmak üzere öğretmenin, okulun ve kütüphanelerin rolü vardır.

2.3.1.1 Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Ailenin Rolü

Çocuğun büyüdüğü aile ortamı, kitap okumayı etkileyen, dolayısıyla okuma alışkanlığının kazanılmasında rol oynayan faktörlerin başındadır. Çocuğun ya da gencin okuma alışkanlığı kazanmasında, özellikle aile içinden okuma alışkanlığına sahip bir örneğe gereksinim vardır. Diğer bir deyişle, okuyan bir örnek, çocuğun ve gencin okuma alışkanlığı kazanmasında çok önemli rol oynamaktadır. Özellikle ebeveynin, çocuğu resimli kitaplara bakmaya teşvik etmeleri, ona yüksek sesle öykü okumaları bu alışkanlığı kazandırmada önemli uygulamalar olacaktır (Yılmaz,1990,33-34).

Dökmen (1994,20-21), çocukların ve gençlerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında anne ve babanın rolünü “modelden öğrenme” ilkesi çerçevesinde değerlendirir: “Eğer çocukların ve gençlerin yeterli miktarda ve gerekli kalitede okumasını istiyorsak, modelden öğrenmelerini sağlayacak ortamı hazırlamalıyız. Çocukların okumayı modelden öğrenebilecekleri ilk ve en önemli ortam ailedir.”

Bircan ve Tekin’e (1989,393-410) göre “Çocuk doğduğu andan başlayarak kendisini bir sosyalleşme ortamında bulur; toplumun kültürel kalıplarını, değer yargılarını, alışkanlıklarını öncelikle ailede edinir. Buna bağlı olarak da okumaya verilen değer konusunda ilk izlenimleri aldığı yer ailesidir. Türkiye’de genelde yetişkin

nüfusun eğitim düzeyinin düşük olması nedeniyle çocuklar okumaya yönlendirilmemekte, okuma bilinci ve sevgisi kazandırılmamaktadır.” Okuma istekliliği büyük ölçüde çocuğun evindeki kitap ve dil atmosferiyle belirlenir.

Townsend’a (2002, 102-103) göre, ailenin çocukla okumak için kullanabileceği en iyi yollardan bir tanesi NIM yöntemidir. Bu yöntem, akıcı bir okuma modeliyle aynı zamanda, çocuğun sözcükleri doğru okuduğunu kontrol edebilen bir yoldur. NIM, tehdit etmeden ve destekleyici bir okumayı geliştirme yoludur. Bu yöntemle göre;

- 1- Okumaya kolay bir kitapla başlanmalıdır. Daha sonra, yavaş yavaş daha zor kitaplara geçilmelidir.
- 2- Çocuğun, okuyucuyu kolaylıkla duyabilmesi için, biraz arkasından durulmalıdır.
- 3- Çocukla beraber yüksek sesle okunmalıdır. Okuyucu daha yüksek sesle ve daha hızlı okuyarak ona kılavuzluk yapmalıdır. Bazen çocuğun kılavuzluk yapmasına izin verilmelidir.
- 4- Okumaya başlanıldığında, birinci ya da ilk iki cümle birkaç kere okunmalı, böylece okuma hızı belirlenmelidir.
- 5- Sözcükleri takip etmek üzere bir çubuk ya da parmak kullanılmalıdır. Amaç öncelikle çocuğun sözcükleri takip etmesini sağlamaktır.
- 6- Bir satırın sonundan diğerinin başına giderken daha hızlı hareket edilmelidir.

Bamberger (1990,46), çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırabilmeleri için ebeveynlere birtakım önerilerde bulunmuştur:

- 1- Ebeveynler çocuklarına olabildiğince sık hikâyeler anlatmalı ve yüksek sesle okumalıdır.
- 2- Ebeveynler çocukları için yaşına, isteklerine, ihtiyaçlarına ve gelişim aşamasına uygun kişisel bir kütüphane kurmalıdırlar.
- 3- Ebeveynler çocuklarını cep harçlıklarından bir kısmını kitaplara harcamak için eğitmelidirler.
- 4- Ebeveynler, olabildiğince çok sayıda akşamın belli bir süresinin okumaya ayrılmasını sağlamalıdır; bu sürede ailenin her üyesi kendi kitabını okumalıdır.
- 5- Ebeveynler çocuklarının okumasına katılmalıdırlar, yani okudukları şeyler hakkında onlarla konuşmalıdırlar.

6- Ebeveynler çocuklarına, okudukları şeyleri uygulayabileceklerini ve kullanabileceklerini; kitapların onların hayatlarını kurtardığını, aydınlattığını ve güzelleştirdiğini anlamalarında yardımcı olmalıdırlar.

Çocuğun kitaplara duyduğu ilgi okulöncesi dönemde dil ağırlıklı etkinliklerin çeşitliliğince ve zenginleştirilmiş deneyimlerle, yaşamın ilk yıllarında başlar. Ona okunan öyküler, söylenen şarkılar, mırıldanılan çocuk şiirleri/ melodilerinin tümü çocuğun konuşma ve yazma diline duyduğu ilginin gelişmesine yardımcı olur. Bu tür etkinlikler de ileriki okuma becerisinin temellerini oluşturur (Yavuzer,2001: 45).

Okul öncesi dönemde çocuk ile kitaplar arasındaki ilk ilişkiyi gerçekleştiren aile, bu tutumunu çocuk ilkokula başladıktan sonra, öğretmen ile işbirliği içinde sürdürmelidir. Çocuk okumayı öğrenmeye çalışırken ona kitap okuyarak, ders kitaplarını birlikte inceleyerek, ödev yaparken destekleyerek çocuk ile kitap ilişkisini sürdürmeye devam etmelidir.

Townsend'a göre okuma, sevgiyle beslenmesi gereken özsaygımızın bir parçasıdır.

Eğer siz gergin ya da sıkıntılı bir ruh hali içindeyseniz, yaşadığınız bu duygular hemen çocuğunuza da geçecektir. Sabırlı olun ve kendi duygularınızın nasıl olduğunu her zaman bilin. Çocuklar okumaya gerçekten gereksinim duyduklarında ya da okumaya motive edildiklerinde, zaman geçirmeden iyi okumayı öğrenebilirler ve nitekim okumayı da başarırlar. Okumayı eğlenceye çevirin. Hoşlanacakları sözleri not olarak yazın. Not bırakmak gerçekten okumaktan zevk almanın çok güzel bir yoludur. Çocuğunuz zevk aldığı herhangi bir şeyi okusun. Her yaşta çocuk kendisine bir şey okunmasından hoşlanır. Düzenli bir şekilde çocuğunuza kitap okuma ondaki okuma sevgisini geliştirmenin en iyi yollarından biridir. Çocuklar yetişkinleri kopyalarlar. Anne babalar okumaya değer verdikleri ve bazı faaliyetleri çocuklarıyla paylaştıkları zaman, çocuklar da aynı şeylere değer vereceklerdir.

2.3.1.2. Okuma Alışkanlığı Kazandırılmasında Okul ve Öğretmenin Rolü

İnsan hayatının en kritik yıllarını içine alan ilköğretimin, çocuğa kitap okumayı sevdirmeye ve okuma alışkanlığını kazandırma konusunda görevi de, sorumluluğu da son derece büyüktür. Okuma alışkanlığı ilköğretim çağında edinilmemişse, yetişkinlik döneminde bu alışkanlığın edinilebilmesi güçleşir. Bu nedenle eğitim sistemi,

öğrencilere kendi kendine öğrenmeyi öğretmek, yetişkinlik dönemindeki okuma alışkanlığının temellerini oluşturmalarıdır. “Çocuk, okula başlayana kadar ebeveyni, başladıktan sonra da öğretmeni taklit eder. Çok okuyan ve okuduğunu öğrencilerinin gördüğü bir öğretmenin, okumaya teşvik ve yönlendirme konusunda öğrenciler üzerindeki etkisi büyük olur” (Maraşlı,2005,185-186).

Doğal olarak, öğretmenin kişiliği, özellikle de okuma alışkanlığı, çocukların okuma ilgilerini ve okuma alışkanlıklarını geliştirmede son derece önemlidir; ayrıca öğretmenin eğitimi de kesin olarak öğrencilere olan etkisine katkıda bulunabilir (Bamberger,1990,48). Günümüzde öğretmen, sadece bilgi veren, ders verip onu değerlendiren pasif bir birey olmaktan çıkmıştır. Modern eğitim anlayışının öğretmeni, çocuğun toplum içinde özgürce gelişebilmesi için onun duyan, düşünen ve uygulayan bir insan olması yolunda çeşitli deneyimleri kazanmasıyla yakından ilgilenir. Öğretmen, çocuğun öğrenme, araştırma ve incelemesine rehberlik eden bir birey olmalıdır.

İpşiroğlu'nun (1997,66) da söylediği gibi, öğretmenin sınıf ve okul kütüphanelerini esaslı bir şekilde incelemesi, hangi kitapların hangi seviyedeki öğrencilere, hangi açılardan uygun olduğunu, hangi kitaplardan hangi derslerde yararlanılabileceğini tespit etmesi, bunların yanında yeni yayınları izleyip yeni kitaplar teklif etmesi gerekir.

2.3.1.3. Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Kütüphanenin Rolü

Kütüphane; okulun rehberlik programı, ileri zekâlı ve zihinsel engelli çocuklar için planladığı özel faaliyetler yahut ileri intibak programının yardımcısıdır (Soysal,1969,126).

Başka bir tanıma göre, “kütüphane, bireyin kendi kendini eğitime, değişik konularda bilgi edinme, boş zamanlarını değerlendirme, öğrencilerin ödevlerine destek olmada, okuma becerilerini geliştirmede ve sürdürmede yardımcı kurumlardır” (Bayram, 1990,27).

“Okumaya alıştırmamanın amacı çocukta okuma istek ve zevkini uyandırmak, çocuğa kitap seçebilmeyi öğretmek, bilgi alabilmek veya sadece zevki için kitap okuma alışkanlığını kazandırmaktır. Kütüphaneye ilk defa ayak bastıkları zaman çocukların her

birinin okumaya karşı gösterdikleri zevk ve kabiliyet aynı değildir ve gelişme tempoları da birbirinin aynı olmaz. Önemli olan çocuğun bu alanda göstereceği gelişmeyi yönetebilmektir. Kendi kendine çalışmak, pratik yapmak en iyi öğretim usulü olduğuna göre çocuğu ilk günlerden itibaren araştırmaya, kitapları karıştırmaya, kitapları birbiriyle mukayese etmeye bırakmalıdır. Böylece çocuk kitap karıştırmak, kitap kullanmak alışkanlığı kazanacaktır” (Yazıcı,1970:56). Dolayısıyla kütüphaneler, özellikle de okul kütüphaneleri okuma alışkanlığının kazanılmasında önemli bir yere sahiptir.

Okul kütüphanesi okulun sadece “zihinsel merkezi ısıtma sistemi” değildir, aynı zamanda da halk kütüphanelerinin daha sonraki kullanımı için ilk adımdır. Ne yazık ki, henüz okul kütüphanesi pek çok ülkede benimsenen bir olgu değildir. Amerika Birleşik Devletleri’nde bile okulların %50’sinin kütüphanesi yoktur. Bir sınıf kütüphanesi koleksiyonu bütün öğrencilerin çeşitli ilgilerini, ihtiyaçlarını ve gelişim düzeylerini karşılayacak kadar kitap kapsamayacağından, aynı zamanda merkezi bir okul kütüphanesi de gereklidir. Burada çocuklar kütüphane tekniğini, yani çeşitli katalogların nasıl kullanılacağını, vb. öğrenmelidirler (Bamberger,1990,49-50).

Okul kütüphaneleri, öğrencilere sundukları kitaplarda dikkatli olmak zorundadırlar. Öğrencilerin derslerini destekleyici kitapların dışındaki kitaplar, öğrencilerin merakları doğrultusunda çok çeşitli ve okuma seviyesine uygun kitaplar olmalıdır. Öğrenciler sürekli aynı kitaplarla karşılaşmamalı, çok çeşitli kitap ve dergilerle okumaya karşı ilgileri ayakta tutulmalıdır. Okul kütüphanesinin bulunmadığı yerlerde sınıf kitaplıkları kurulur.

Bamberger’e (1990,49-50) göre, sınıf kütüphanesinin başlıca görevi öğretimi tamamlamak ve başvuru kitapları ile roman dışı eserleri kullanmak fırsatı sağlamaktır. Çoğu öğretmen de sınıf koleksiyonunun sınıf okuma zevkini geliştiren kitaplar kapsamı gerektiği kanısındadır. Böylece, öğrencilerin mecbur olduklarından değil, ilgi duydukları için okumaları kolayca sağlanabilir.

Güngördü’ye (2006,53) göre de, sınıf kitaplığı uygulaması korunup geliştirilmesi gereken bir düzendir. Okuma alışkanlığının kazandırılması, öğrencinin nitelikli okuma malzemesine kolaylıkla, doğrudan ulaşabilmesine bağlıdır. Genel olarak

yayınlarla ulaşmakta zorluk çeken çocukların güç okudukları açıktır. Sınıf kitaplığı, çocukların kitapla yakından tanışıp kaynaşmalarına fırsat vermesiyle önem kazanır. Kitap, çocuğun zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminde önemli bir uyarandır. Gelişim süreci içinde çocuk, kendine özgü bir kişiliğe sahip olan bir bireydir. Çocuğun yetişkinden farklı oluşu, sadece bir basamak farkından değil, aynı zamanda bir nitelik ve zihniyet farkından kaynaklanır. Çocuk, “eksik bir yetişkin” değil, fakat zihinsel, bedensel, duygusal ve sosyal gereksinimlerini tamamlamak isteyen, kelimenin tam anlamıyla bir “kişi”dir (Yavuzer,2005,186). Bu nedenle sınıf kitaplıklarında çocuğun kişiliğinin, içinde bulunduğu büyüme olgusunun ve gelişiminin çeşitli evrelerini göz önünde bulunduran kitaplara yer verilmelidir.

“Çocukların okuma alışkanlığı kazanamamalarının en önemli nedenlerinden biri de çocuğun nitelikli kitaplarla tanışamamasıdır” (Güngördü, 2006,53). Bu nedenle öğretmenin sınıf kitaplığını hazırlarken kitapların niteliğine dikkat etmesi gerekmektedir.

Yörükoğlu'na (2000,94) göre iyi çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler:

- a) Çocuk kitapları, çocuğun gelişme düzeyine uygun konuları işlemeli, dili yalın, kavramları açık olmalıdır.
- b) Konular ilgi çekici biçimde sunulmalı, eğlendirici, öğretici ve düşündürücü olmalıdır.
- c) Konunun işlenişi bilim verilerine ve insanlık değerlerine uygun olmalıdır. İnsanı ve çevresini gerçekçi açıdan tanıtmalı, yurt sevgisini, insan sevgisini ve yardımlaşma duygusunu güçlendirici olmalıdır.
- d) Denemeci, araştırmacı, eleştirci, kısacası özgür düşünceli insan yetiştirme amacı göz önüne alınarak yazılmalıdır.
- e) Çocuğun kendisini tanımasına, kişiliğini geliştirmesine katkıda bulunmalıdır.

Okuma alışkanlığının geliştirilmesi ve desteklenmesi için kütüphane hizmetlerinin yaygınlaştırılması zorunludur. Ayrıca kütüphane hizmetleri çocukları kütüphanelere çekecek nitelikte olmalıdır. Bunun için de, sanatsal aktiviteler (kukla, öykü anlatma, tartışma, video gösterisi v.s.) içeren kütüphane programları geliştirilebilir. Kütüphanelerin milli birliği artırmaya katkısı olduğu düşünüldüğünde, kütüphanelere harcanacak paraların esirgenmemesi gerekmektedir.

2.3.2. Kitap Okuma Alışkanlığını Kazandırmak ve Geliştirmek İçin Türkçe Derslerinde Uygulanan Yöntemler

-İlköğretimin ilk sınıflarında sınıf kitaplıkları oluştururlar. Sınıf panosunda öncelikli okunması gereken kitaplar sergiler ve öğrencilerin kitapla iç içe olmaları sağlarlar.

-Sınıf öğretmenleri imkan varsa okul kütüphanesinde yoksa sınıf içinde serbest okuma saatleri düzenleyerek, çocukların kendi seçtiği kaynakları okuması için ortam hazırlarlar.

-Okulda kitap okumanın önemini anlatan bir duvar gazetesi oluşturup, öğrencilerin okudukları kitaplarla ilgili yazıları bu gazetede sorgularlar.

-Velilerle görüşmeler yaparak onları çocuklarına okuma alışkanlığı kazandırabilmeleri için neler yapmaları gerektiği konusunda bilgilendirirler.

-Öğrencilerin sırf roman hikaye türü kitaplar değil, biyografi, gezi, hatıra, kişisel gelişim, araştırma vb. kitaplara da yönelmesini sağlarlar.

-Öğrencileri okul kütüphanesini kullanmaları için yönlendirilebilir ve birlikte çevre kütüphanelere geziler düzenleyerek çocuklara kütüphane kullanma alışkanlığı kazandırırılar.

Türkiye’de uygulanan yöntemlere bakıldığında Türkçe dersinin okuma, anlama, anlatım, dil bilgisi etkinlikleri arasında uyumlu ve dengeli bir bağlantı kurulamamaktadır. Genellikle okumada vurgu ve tonlama kaybolmakta; anlama-anlatım çalışmaları ana ayrıntılara dokunmayan, hangi amaçla sorulduğu belirsiz, plânsız ve o anda öğretmenin aklına gelen hazırlıksız sorularla geçştirilmektedir. Dil bilgisi, bağımsız bir dersmiş gibi, ayrı bir ders saatinde kuru bilgilerin aktarıldığı, bunaltıcı, davranış kazandırmaktan uzak, öğrencileri ezberle iten bir uygulama olmaktan öteye gidememektedir. Ayrıca metinlerin; “programda belirlenen hedeflere ulaşılmasına aracılık eden; öğrencilere dönem, tür, dil özelliği ve edebî şahsiyetle buluşturan; onda okuma alışkanlığını ve zevkini geliştiren vazgeçilemeyecek araçlar olduğu göz ardı

edilmemelidir. Öğretmen, metinlerden çıkış noktaları bulmak suretiyle öğrencileri “çalışmanın içine çekecek, düşündürecek, bulduracak, konuşturacak, yazdıracak ve bir sonuca ulaştıracak” şekilde plânlayacağı **öğrenme ortamında**, belirlenen davranışların kazandırılmasına çalışmalıdır. Bir başka anlatımla öğretmen, “kendisinin söyleyeceklerini” öğrencilere buldurup söyletme ustalığını plânlayıp uygulayan ve önceden hedef kapsamında belirlenen davranışı öğrencilerine kazandıran kişi olmalıdır.

2.4. İlgili Araştırmalar

Araştırma konusu ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalardan ulaşılabilenler sunulmuştur.

2.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Bayram (1990), “ İlkokul Çağı Çocuklarının Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti” adlı araştırmasını, Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi’ne bağlı Gezici Kütüphane’nin Aydınlikevler İlkokulu öğrencilerinin okuma alışkanlığını kazanmalarında etkili olup olmadığını araştırmak amacıyla yapmıştır. 450 öğrenci üzerine yaptığı araştırmada, okuma alışkanlığını kazanmış öğrencilerin okumaya karşı ilgilerini belirleyen etkenlerin, sırasıyla, öğrencilerin kendi isteği, ailesi ve öğretmenleri olduğunu, okuma alışkanlığı kazanmış öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeylerinin yüksek olduğunu, öğrencilerin %57.2’sinin okuma alışkanlığı kazanmadığını, kız çocuklarının erkek çocuklarına nazaran daha fazla kitap okuduğunu ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha çok çizgi roman okumayı tercih ettiklerini bulmuştur.

Bekar (2005), “İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazanmalarında Ailenin Rolü” adlı araştırmasını, Kastamonu merkezdeki M.E.B.’e bağlı dört okuldaki 283 öğrenci üzerinde yapmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin %95.1’inde okuma alışkanlığı olduğu, yarısından fazlasının orta düzeyde okuyucu oldukları saptanmıştır. Yine öğrencilerin %60.8’inin her gün 1-2 saat sıklığında televizyon seyrettikleri için televizyonun okuma dereceleri üzerinde fazla etkili

olmadığı, %53.4'ünün ders kitabı dışındaki kitapları yeni bilgiler öğrenmek için okuduğu, %70.3'ünün araştırma yapmak için kütüphaneye gittiği, büyük çoğunluğun roman, hikaye, masal kitabını okumaktan hoşlandığı, %55.1'ine göre en yararlı eğitim aracının zengin bir kütüphane olduğu, %63.6'sının okumaktan zevk aldıkları bulunmuştur.

Çetinkaya (2004), “Afyon Merkezindeki İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı” adlı araştırmasında, 26 soruluk bir anket formu uygulamıştır. Toplanan verilerin analizi neticesinde, öğrencilerin son bir yılda okudukları kitap sayısında, kütüphanelerden yararlanma alışkanlıklarında sosyo-ekonomik düzeyin etkili olmadığı, öğrencilerin evlerine düzenli olarak bir gazetenin gelmesi ve ailenin boş zamanlarında okuması için çocuğa kitap almasında sosyo-ekonomik düzeyin ve son bir yılda okunan kitap sayısının etkili olduğu, cinsiyetin ise etkili olmadığı bulunmuştur.

Devrimci (1993), “İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi” konulu çalışmada, çocukların boş zamanlarında okumayı tercih ettikleri türler arasında, hikâye türünün alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar tarafından en çok tercih edilen tür olduğu bulunmuştur.

Gömleksiz (2005), “Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” konusunda yaptığı araştırma ile Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ve kitap okumaya ilişkin görüş ve tutumları belirlemeye çalışmıştır. Araştırmanın sonucuna göre kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre kitap okumayı daha fazla sevmektedir. Kitap okuma alışkanlığının ve kitap okumaya karşı isteğin kız öğrencilerde daha fazla belirlenmiştir. Hem erkek hem de kız öğrenciler kitap okumanın gerekliliğini kabul ederken, kitap okumanın etkisi ve yararının kız öğrenciler tarafından daha fazla benimsendiği araştırma ile ortaya konmuştur.

Gönen (1991), “Korumaya Muhtaç Çocuk ve Gençlerin Boş Zamanlarında Kitaba Olan İlgilerinin İncelenmesi” adlı çalışmada, çocuk ve gençlerin kitap okumaya ilgilerinin yüksek olduğu ve cinsiyetler arasında farklılık bulunmadığını ortaya çıkartmıştır.

Gönen, Öncü ve Işıtan’ın (2004) yaptığı “ İlköğretim 5., 6., ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi” adlı araştırma sonucunda, kız çocuklarının erkek çocuklara göre az bir oranla daha fazla kitap okudukları, çocukların kitap okumayı sevmelerinde cinsiyet ve sosyoekonomik farklılıkların etkili olmadığını, çocukların kütüphaneleri en çok ödev yapmak için zorunlu olarak kullandıkları, çocukların kitap okumaya karşı ilgilerinin fazla olduğu bulunmuştur. Daha önceki yıllarda yapılan çalışmalar göz önüne alındığında ise çocukların kitap okuma oranında belirgin bir artış olduğu ifade edilmiştir.

Keleş (2006), “İlköğretim 4. ve 5.Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi” adlı araştırmasında Ankara’daki ilköğretim okullarından rasgele seçilen il, ilçe ve köy okullarının ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını incelemiştir. Araştırmasını 597 öğrenci üzerinde yapmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok kitap okumaktadırlar. Annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranı babaya göre daha yüksektir. Ailenin gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimleri küçüldükçe kitap okuma alışkanlığı düzeyleri de azalmaktadır.

Yılmaz (1993), “Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü” konulu araştırmasını Ankara’daki 8 ilköğretim okulunda okuyan 344 öğrenci üzerinde yapmıştır. Bu araştırmaya göre, ailelerin %30’unun evinde bir kitaplık var. Annelerin %21’i, babaların ise sadece % 5’i çocuğuna okul öncesinde kitap okuyor. Ebeveynlerin yaklaşık % 80’i çocuğuna kitap hediye etmiyor, %7’si çocuğunu kitabevine götürüyor, % 88’i kitap seçiminde çocuğuna yardımcı olmuyor, % 80’i çocuğunun okuduğu kitap hakkında onunla konuşmuyor, %67’si çocuklarının okumalarına tepkisiz kalıyor, sadece % 29’u olumlu tepki gösteriyor, % 95’i kitap okumadığı ya da az kitap okuduğu için çocuklarına iyi bir model olamıyor ve %12’si çocuğunu kütüphaneye götürüyor.

2.4.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Agaja (1992), “Childrens Use of University of Maiduguri Staff Primary School Library” (Maiduguri Üniversitesi İlköğretim Okul Kütüphanesini Çocukların Kullanımı) konusunda 4.,5. ve 6. sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, öğrencilerin kütüphane kullanma alışkanlıklarını incelemiştir. Araştırmanın sonucunda 5. sınıf öğrencilerinin kütüphaneye daha çok kitap okumak için gittikleri bulunmuştur.

Neuman (1988), “*Assessing The Relation Between TV Viewing and Reading Performanc*” (Okuma Performansı ve Televizyon İzlemeleri Arasındaki İlişkiyi Değerlendirme) konulu araştırmasında, öğrencilerin günde 2-4 saat televizyon izlemelerinin okuma performanslarını etkilemediğini ancak 4 saatten fazla televizyon izlemelerinin okuma performanslarını olumsuz etkilediğini saptamıştır.

Pascoe ve Gilchrist (1987), “Views of Children and Teachers” (Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri) adlı araştırmalarını öğrencilerden ve öğretmenlerden seçtikleri iki grup üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerin bir kitabın hangi özelliklerinden hoşlandıklarını ve öğretmenlerin öğrencilerin bir kitabın hangi özelliklerinden hoşlanacaklarına yönelik düşüncelerini karşılaştırmışlardır. Araştırma sonucunda iki grup arasında belirgin farklılıklar tespit etmişlerdir. Buna göre, öğrencilerin bir kitapta heyecan, korku ve hareket özelliklerine dikkat ettiklerini, öğretmenlerin ise öğrencilerin bir kitapta daha çok kitabın karakterlerine önem verdikleri düşüncesine sahip olduklarını bulmuşlardır.

Stahlschmidt ve Agnes (1981), “Book Reading Habits of Selected Fifth Grade Children” (Seçilen 5. Sınıf Çocuklarının Kitap Okuma Alışkanlığı) adlı araştırmalarını 5. sınıf öğrencilerinden oluşan 147 çocuğa uygulamışlardır. Araştırma sonucunda, kitap okuma miktarı ile okuma başarısı arasında belirgin bir ilişki olduğu, okuma başarısı ile cinsiyet arasında herhangi bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Sık kitap okuyanlar okuma sebeplerini iç ve dış faktörlere bağlarken, sık kitap okumayanlar ise okumama sebebi olarak iç faktörleri göstermişlerdir.

Williams (1990), “*A Study of the Reading Interests Habits and Attitudes of Third, Fourth and Fifth Grades*” (3. ,4. ve 5. Sınıfların Okuma İlgisi, Alışkanlıkları ve

Tutumlarının Bir Çalışması) adlı araştırmasında 3., 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma ilgisi, tutumu ve alışkanlığı ile öğretmen ve aile etkisi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların okumayı çok sevdiğini ve okula başlamadan önce ailelerinin onlara kitap okuduğu, çocukların kitaplardan hoşlanmalarının en iyi yolunun onların kendi kitaplarına sahip olmalarını sağlamak olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmış tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Mevcut olan durumun betimlenmesi ve araştırma konusu kendi koşulları içerisinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışıldığından tarama modeli araştırma modeli olarak uygun görülmüştür.

Tarama modeline uygun veri toplama araçları yanında nitel araştırmaya hizmet edebilecek şekilde görüşme tekniğinden de yararlanılmıştır. Stewart ve Cash'e göre (1985) görüşme, ciddi bir amaca ulaşmak için önceden belirlenen soruların sorulması ve yanıtların alınmasıdır (Akt: Yıldırım ve Şimşek, 2000). Yapılan görüşmeler öğrencilerin anketlere verdikleri cevapların kendi öğretmenlerince teyit edilmesi açısından yararlı olmuştur. Böylece sözlü iletişimin gücü kullanılarak daha sağlıklı bir değerlendirme yapılacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın hem nicel hem nitel verilerle desteklenmesinin araştırmanın güvenilirliğini destekleyeceği ve çapraz kontrollere olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili sınırlarında bulunan ilköğretim okullarının 5. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ili ile Silvan ilçesi ve Silvan ilçesine bağlı köylerde random yöntemiyle belirlenen ilköğretim okullarının 5. sınıf öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme yansızlık ilkesine uyularak 'basit tesadüfi örnekleme' yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma süresince Diyarbakır ili

ile Silvan ilçesi ve Silvan ilçesine bağlı köylerdeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 10 devlet okulunda 23 sınıf öğretmene ve 768 öğrenciye ulaşılmıştır.

Tablo 1 Örneklemi Oluşturan Okullar ve Öğrenci Sayıları

Okul Adı	Okulun Bulunduğu Yer	Öğrenci Sayısı
Ayşe Numan Konakçı	Merkez	121
Mehmet Sabri Güzel	Merkez	132
Mehmetçik	Merkez	118
Profilo İ.Ö.O.	Silvan	80
Milli Egemenlik İ.Ö.O.	Silvan	95
Silvan Atatürk İ.Ö.O	Silvan	98
Çevriksu İ.Ö.O.	Silvan/Çevriksu	31
Sulubağ İ.Ö.O.	Silvan/Sulubağ	34
Çatakköprü İ.Ö.O	Silvan/Çatakköprü	22
Demirkuyu M.Kepoğlu İ.Ö.O.	Silvan/Demirkuyu	37
	TOPLAM	768

3.3. Veri Toplama Araçları

İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığının ne düzeyde olduğuna dair veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anketle elde edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin anket sorularına verdiği yanıtların tutarlılığını teyit etmek için sınıf öğretmenlerine görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada anketin yanında görüşme formunun kullanılmasının araştırmacının güvenilirliğini destekleyeceği ve çapraz kontrollere olanak sağlayacağı düşünülmüştür. Bu sebeple öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına ilişkin düşüncelerini alabilmek amacıyla öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Öğrencilerin akademik başarıları ise dönem sonu karne notları göz önünde bulundurularak tespit edilmiştir.

Geliştirilen anket iki bölümden oluşmaktadır. Anket, birinci bölümde kişisel bilgileri ölçen 13 soru, ikinci bölümde okuma alışkanlığını ölçen 13 çoktan seçmeli soru, 23 likert ölçeğiyle ölçeklendirilmiş soru ve 4 açık uçlu soruya yer verilmek üzere toplam 53 sorudan oluşmuştur.

Anket sorularının, II. Bölüm’de yer alan çoktan seçmeli ve 4’lü likert ölçeği puanlama yolu ile ölçülen değişkenleri için geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Anket sorularının geçerliliği ve güvenilirliği için Cronbach’s Alpha test istatistiği kullanılmıştır. Güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach’s Alpha (α) = 0.78 olarak bulunmuştur. Geçerlilik çalışması kapsamında yapılan faktör analizi sonucunda ise, maddelerin faktör yükleri .35 ve üstü olan maddeler alınmış, bu değer altında çıkan maddeler anketten çıkarılmıştır. Anket seçilen 10 okulda eğitim gören 5. sınıf öğrencilerinin tamamına uygulanmıştır.

İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı konusunda sınıf öğretmenleriyle görüşmeler yapmak üzere araştırmacı tarafından 12 soruluk görüşme formu (Ek-2) hazırlanmıştır. Bu form 23 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Formda okuma alışkanlığını etkileyen faktörler, okuma alışkanlığının kazanılması, okunan kitaplar ve kütüphanelerin kullanımına yönelik sorular bulunmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin uygulamalar 2008-2009 öğretim yılında I. Dönem sonunda örneklem grubunda belirlenen 10 ilköğretim okuluna gidilerek yapılmıştır. Araştırmada kullanılan anket uygulaması için ilgili yerlerden gerekli izinler alınmıştır. Anket araştırmacının denetiminde çalışma grubundaki öğrencilere, 1 ders saati (40 dk.) içinde uygulanmıştır.

Anketi uygulamadan önce araştırmanın amacı ve kullanılan ölçme araçlarının nasıl cevaplandırılacağı konularında gerekli açıklamalar yapılmış, anketle ilgili öğrenciler tarafından yöneltilen sorular cevaplanmıştır.

Ayrıca, öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına ilişkin düşüncelerini alabilmek amacıyla öğretmenleriyle görüşmeler yapılmıştır. Öğretmenlere 12 soruluk görüşme formu uygulanarak görüşme ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Görüşme yaklaşık 15dk. sürmüştür.

Öğrencilerin akademik başarıları ise 2008-2009 öğretim yılında I. Dönem sonunda okul yönetimlerinden Türkçe dersi not çizelgelerinin toplanmasıyla elde edilmiştir.

3.5.Verilerin Analizi

Okuma alışkanlığını ölçmek amaçlı hazırlanmış ölçekli soruların analizinde frekans dağılımı ve kaykare teknikleri kullanılmıştır. Frekans dağılımı, var olan durumu betimlemek ve net bir biçimde gözler önüne sermek açısından yararlı olmuştur. Kay kare tekniği ise parametrik olmayan bir test olması nedeni ile tercih edilmiştir. Cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, yerleşim yeri, akademik başarı düzeyi gibi süreksiz, kategorik değişkenlerin karşılaştırılması durumunda parametrik testler kullanılamamaktadır. O nedenle değişkenlerin karşılaştırılması ve aralarında anlamlı fark olup olmadığının araştırılması kay kare ile mümkün olmuştur. Tablolaştırma sonucu gözeneklerin %20'sinde beş ve altında değer kaldığı durumlarda ise kay kare analizi yapılmamış yalnızca çapraz tablo düzenlenmiştir. Anlamlılık düzeyi $p \leq 0,05$ olarak alınmıştır.

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olup olmadığını anlamak ve bunun nedenlerini ortaya koyabilmek adına her bir alt amaç için uygun görülen maddelerin analizinin yapılması tercih edildi. Bu maddelerin diğer soruları da kapsayabileceği düşünüldüğü için tüm sorular üzerinden çalışmak yerine, amaçları açıklayabilecek nitelikte olan maddeler temel alınmıştır.

Ayrıca, araştırmada öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına ilişkin düşüncelerini alabilmek amacıyla öğretmenleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Bunun için yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Her bir görüşme yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Daha sonra kayıtlar dinlenerek yazılı doküman haline getirilmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik sorulardan elde edilen bulgulara ve anket uygulamasına katılan öğrencilerin sınıf öğretmenlerine uygulanan görüşme formunun bulgularına yer verilmiştir. Verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular araştırmanın amaçlarına dayalı olarak tablolaştırılarak sunulmuş ve gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Elde edilen bulgulara ilişkin açıklamalar şu başlıklar altında sunulmuştur;

4.1. Anket Uygulamasına İlişkin Bulgular

4.2. Görüşme Uygulamasına İlişkin Bulgular

4.1. Anket Uygulamasına İlişkin Bulgular Okuma

4.1.1. Öğrencilerin Kitap Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını belirlemek amacıyla çoktan seçmeli ve likert tipi sorulara yer verilmiştir. Çoktan seçmeli sorulara verdikleri yanıtlar yüzde ve frekans olarak Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2 Okuma Alışkanlığını Ölçen Çoktan Seçmeli Sorular İçin Frekans Dağılımı-A

		<i>F</i>	%
Boş vakitlerinizde daha çok ne yapmaktan hoşlanırsınız?	Televizyon seyretmek	99	12.9
	Oyun oynamak	78	10.2
	Kitap okumak	497	65.0
	Diğer	91	11.9
	TOPLAM	765	100
Elinizde bir miktar para olsa bunu ne için kullanırsınız?	Yiyecek almak için	209	27.2
	Giyecek almak için	109	14.4
	Kitap almak için	321	42.5
	Oyuncak almak için	19	2.5
	Diğer	97	12.8
	TOPLAM	755	100
Okula başlamadan önce anne babanız size kitap okur muydu?	Evet	455	59.6
	Hayır	308	40.4
	TOPLAM	763	100
Evinizde bir kitaplığınız ya da kitap köşeniz var mı?	Evet	515	67.7
	Hayır	246	32.2
	TOPLAM	761	100
Evinizin çevresinde kütüphane var mı?	Evet	168	22.0
	Hayır	594	78.0
	TOPLAM	762	100
Evinize düzenli olarak günlük gazete ve dergi alınır mı?	Düzenli olarak günlük bir gazete alınır.	242	31.9
	Düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alınır.	72	9.5
	Aralıklı olarak gazete ve dergi alınır.	219	28.9
	Gazete ve dergi alınmaz.	226	29.8
	TOPLAM	759	100
Hangi tür kitapları okumaktan hoşlanıyorsunuz?	Roman	198	25.9
	Şiir	188	24.6
	Çizgi roman	133	17.4
	Öykü	215	28.1
	Diğer	31	4.1
	TOPLAM	765	100

Tablo 3 Okuma Alışkanlığını Ölçen Çoktan Seçmeli Sorular İçin Frekans Dağılımı-B

Daha çok hangi konuyu içeren kitaplar okursunuz?	Duygusal	237	31.1
	Macera	346	45.5
	Mizah	35	4.6
	Bilim kurgu	114	15.0
	Polisiye	22	2.9
	Diğer	7	0.9
	TOPLAM	761	100
Sizi kitap okumaya teşvik eden etkenler nelerdir?	Öğretmenin kitap okumanızı istemesi	67	8.9
	Öğretmenin kitap okuyup kendi okuduğu kitapları size anlatması	59	7.8
	Okumayı sevmeniz	520	68.9
	Aile büyüklerinin kitap okumanızı istemesi	59	7.8
	Aile büyüklerinin kitap okuması	50	6.6
	TOPLAM	755	100
Kitap okumanıza engel olan en önemli etken nedir?	Ev işlerine yardım etmem	134	17.8
	Kitap fiyatlarının pahalı olması	111	14.7
	Derslerin yoğunluğu	275	36.5
	Televizyon	113	15.0
	Bilgisayar	48	6.4
	Diğer	73	9.7
	TOPLAM	754	100
Anneniz ya da babanız size hangi amaçla kitap alır?	Öğretmen istediği için	142	68.6
	Ailem kitap okumamı istediği için	195	24.0
	Siz kitap okumak istediğiniz için	393	7.4
	Doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla	11	1.5
	Anneniz ve babanız size hiçbir amaçla kitap almaz.	9	1.2
	TOPLAM	750	100
Kitaptan başka yayın okuyor musunuz?	Gazete	224	30.0
	Dergi	158	21.2
	İnternet yayınları	267	35.8
	Diğer	18	2.4
	TOPLAM	746	100
Kütüphanelerden ne amaçla yararlanıyorsunuz?	Ödev için kitaplara ve ansiklopedilere bakıyorum.	507	68.6
	Roman, hikâye vs. almak için yararlanıyorum.	177	24.0
	Diğer	55	7.4
	TOPLAM	739	100

Tablo 2'ye göre, ankete katılan öğrencilerin boş vakitlerinde en çok ne yapmaktan hoşlandıkları incelendiğinde; televizyon seyretmekten hoşlanan 99 kişi (%12.9), bilgisayarda oyun oynamaktan hoşlanan 78 kişi (%10.2), kitap okumaktan hoşlanan 497 kişi (%65.0) ve diğer aktivitelerden hoşlanan 91 kişi (%11.9) olduğu tespit edilmiştir.

'Elinizde bir miktar para olsa bunu ne için kullanırsınız?' sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde; yiyecek almak için kullanan 209 kişi (%27.7), giyecek almak için kullanan 109 kişi (%14.4), kitap almak için kullanan 321 kişi (%42.5), oyuncak almak için kullanan 19 kişi (%2.5) ve diğer şeyleri almak için kullanan 97 kişi (%12.8) olduğu tespit edilmiştir.

Okula başlamadan önce öğrencilerin 455'inin (%59.6) anne babasının kitap okuduğu, 308'inin (%40.4) ise okumadığı görülmüştür. Öğrencilerin 515'inin (%67.7) evinde bir kitaplığı ya da kitap köşesi olduğu, 246'sının (%32.3) ise olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin 168'inin (%22.0) evinin çevresinde kütüphane olduğu, 594'ünün ise (%78.0) olmadığı bulunmuştur.

'Evinize düzenli olarak günlük gazete ve dergi alınır mı?' sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 242'si (%31.9) düzenli olarak günlük bir gazete alındığını, 72'si (%9.5) düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alındığını, 219'u (%28.9) aralıklı olarak gazete ve dergi alındığını, 226'sı (%29.8) ise gazete ve dergi alınmadığını belirtmiştir.

'Hangi tür kitapları okumaktan hoşlanıyorsunuz?' sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 198'i (%25.9) roman okumaktan hoşlandığını, 188'i (%24.6) şiir kitabı okumaktan hoşlandığını, 133'ü (%17.4) çizgi roman okumaktan hoşlandığını, 215'i (%28.1) öykü okumaktan hoşlandığını ve 31'i de (%4.1) diğer türlerde kitap okumaktan hoşlandığını belirtmiştir.

'Daha çok hangi konuyu içeren kitaplar okursunuz?' sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, daha çok duygusal ağırlıklı konular içeren kitapları okuyan 237 öğrenci (%31.1), macera ağırlıklı konular içeren kitapları okuyan 346 öğrenci (%45.5), mizah ağırlıklı konuları içeren kitapları okuyan 35 öğrenci (%4.6), bilim kurgu ağırlıklı

konular içeren kitapları okuyan 114 öğrenci (%15.6), polisiye ağırlıklı konular içeren kitapları okuyan 22 öğrenci (%2.9) ve diğer konular ağırlıklı kitapları okuyan 7 öğrenci (%0.9) olduğu görülmüştür.

‘Sizi kitap okumaya teşvik eden etkenler nelerdir?’ sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 67’si (% 8.9) öğretmenin kitap okumanızı istemesi, 59’u (%7.8) öğretmenin kitap okuyup kendi okuduğu kitapları size anlatması, 520’si % (68.9) okumayı sevmemiz, 59’u (%7.8) aile büyüklerinin kitap okumanızı istemesi, 50’si ise (%6.6) aile büyüklerinin kitap okuması cevabını vermiştir.

“Kitap okumasına engel olan en önemli etken ev işlerine yardım etmemdir” diyen 134 kişi (%17.8), “kitap fiyatlarının pahalı olması” diyen 111 kişi (%14.7), “derslerin yoğunluğu” diyen 275 kişi (%36.5), “televizyon” diyen 113 kişi (%15.0), “bilgisayar” diyen 48 kişi (%6.4) ve “diğer etkenlerdir” diyen 73 kişi (%9.7)’dir.

‘Annemiz ya da babanız size hangi amaçla kitap alır?’ sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 142’si (%18.9) öğretmen istediği için, 195’i (%26.0) ailem kitap okumamı istediği için, 393’ü (%52.4) siz kitap okumak istediğiniz için, 11’i (%1.5) doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla, 9’u ise (%1.2) annemiz ve babanız size hiçbir amaçla kitap almaz cevabını vermiştir.

‘Kitaptan başka yayın okuyor musunuz?’ sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, öğrencilerin 224’ü (%30.0) gazete okuduğunu, 158’i (%21.2) dergi okuduğunu, 267’si (%35.8) internet yayınlarını okuduğunu, 18’i (2.4) diğer yayınları okuduğunu belirtmiştir.

Kütüphanelerden ödev için kitaplara ve ansiklopedilere bakmak amaçlı yararlanan 507 öğrenci (%68.6), roman, hikâye vs. almak için yararlanan 177 öğrenci (%24.0) ve diğer amaçlarla yararlanan 55 öğrenci (%7.4) olduğu tespit edilmiştir.

Anketin ikinci bölümünde yer alan okuma alışkanlığını ölçmeye yönelik likert tipi sorular için frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 4 ve Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 4 Likert Tipi Sorulara İlişkin Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları-A

Soru		f	%	X	Ss
Anneniz ya da babanız size ne sıklıkla kitap alır?	Hiç	59	7.7	2.57	0.88
	Ara Sıra	355	46.5		
	Genellikle	205	26.8		
	Her Zaman	145	19.0		
Satın aldığınız kitaplarınızı ne sıklıkla kendiniz seçersiniz?	Hiç	53	7.0	3.15	0.93
	Ara Sıra	122	16.2		
	Genellikle	231	30.7		
	Her Zaman	347	46.1		
Okuduğunuz kitapları ne sıklıkla arkadaşlarınızdan ödünç alırsınız?	Hiç	160	21.2	2.17	0.87
	Ara Sıra	378	50.1		
	Genellikle	144	19.1		
	Her Zaman	73	9.7		
Okuduğunuz kitapları ne sıklıkla "okul kütüphanesi" nden alırsınız?	Hiç	270	35.25	2.09	1.03
	Ara Sıra	256	33.7		
	Genellikle	129	17.0		
	Her Zaman	105	13.8		
Okuduğunuz kitapları ne sıklıkla "sınıf kitaplığı" ndan alırsınız?	Hiç	67	8.9	3.05	1.00
	Ara Sıra	156	20.6		
	Genellikle	198	26.2		
	Her Zaman	335	44.3		
Sınıfınızda kitap okumak için ne sıklıkla ders saati ayrılır?	Hiç	79	10.35	2.91	1.03
	Ara Sıra	198	26.4		
	Genellikle	180	24.0		
	Her Zaman	293	39.1		
Doğum günü, sınıf geçme vb. nedenlerden dolayı başkalarına kitap hediye etme alışkanlığına ne derece sahiptir?	Hiç	135	17.8	2.57	1.04
	Ara Sıra	242	32.0		
	Genellikle	193	25.5		
	Her Zaman	187	24.7		
Anneniz boş zamanlarında ne sıklıkla kitap okur?	Hiç	318	42.1	1.98	1.04
	Ara Sıra	227	30.1		
	Genellikle	114	15.1		
	Her Zaman	96	12.7		
Anneniz boş zamanlarında ne sıklıkla gazete ve dergi okur?	Hiç	358	47.5	1.96	1.09
	Ara Sıra	170	22.6		
	Genellikle	120	15.9		
	Her Zaman	105	13.9		
Babanız boş zamanlarında ne sıklıkla kitap okur?	Hiç	144	19.2	2.5	1.09
	Ara Sıra	233	31.1		
	Genellikle	162	21.6		
	Her Zaman	211	28.1		
Babanız boş zamanlarında ne sıklıkla gazete ve dergi okur?	Hiç	144	19.2	2.5	1.09
	Ara Sıra	233	31.1		
	Genellikle	162	21.6		
	Her Zaman	211	28.1		
Harçlıklarımızla ne sıklıkla kitap alırsınız?	Hiç	124	16.4	2.4	0.93
	Ara Sıra	305	40.3		
	Genellikle	212	28.0		
	Her Zaman	116	15.3		

Tablo 4'e göre, "Anneniz ya da babanız size ne sıklıkla kitap alır?" sorusuna öğrencilerin 59'u (%7.7) hiç, 355'i (%46.5) ara sıra, 205'i (%26.8) genellikle ve 145'i (%19.0) her zaman şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu soru ile ilgili aritmetik ortalama ve standart sapma incelendiğinde, $X = 2.57$ ve $ss = 0.88$ olarak bulunmuştur.

"Satın aldığınız kitaplarınızı ne sıklıkla kendiniz seçersiniz?" sorusuna, öğrencilerin 53'ü (%7.0) hiç, 122'si (%16.2) ara sıra, 231'i (%30.7) genellikle ve 347'si (%46.1) her zaman şeklinde görüş bildirdikleri görülmüştür. Soru ile ilgili $X = 3.15$ ve $ss = 0.93$ olarak bulunmuştur.

"Okuduğunuz kitapları ne sıklıkla arkadaşlarınızdan ödünç alırsınız?" sorusuna, öğrencilerin 160'ı (%21.2) hiç, 378'i (%50.1) ara sıra, 144'ü (%19.1) genellikle ve 73'si (%9.7) her zaman şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.17$ ve $ss = 0.87$ olarak bulunmuştur.

"Okuduğunuz kitapları ne sıklıkla 'okul kütüphanesinden alırsınız?" sorusuna, öğrencilerin 270'i (%35.5) hiç, 256'ı (%33.7) ara sıra, 129'u (%17.0) genellikle ve 105'i (%13.8) her zaman şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.09$ ve $ss = 1.03$ olarak bulunmuştur.

"Okuduğunuz kitapları ne sıklıkla 'sınıf kitaplığından alırsınız?" sorusuna, öğrencilerin 67'si (%8.9) hiç, 156'ı (%20.6) ara sıra, 198'i (%26.2) genellikle ve 335'i (%44.3) her zaman şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 3.05$ ve $ss = 1.00$ olarak bulunmuştur.

"Sınıfınızda kitap okumak için ne sıklıkla ders saati ayrılır?" sorusuna, öğrencilerin 79'u (%10.5) hiç, 198'i (%26.4) ara sıra, 180'ı (%24.0) genellikle ve 293'ü (%39.1) her zaman şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.91$ ve $ss = 1.03$ olarak bulunmuştur.

"Doğum günü, sınıf geçme vb. nedenlerden dolayı başkalarına kitap hediye etme alışkanlığına ne derece sahipsiniz?" sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin, 135'i (%17.8) hiç, 242'i (%32.0) ara sıra, 193'ü (%25.5) genellikle ve

187'i (%24.7) her zaman şeklinde görüş belirtmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.57$ ve $ss = 1.04$ olarak bulunmuştur.

“Anneniz boş zamanlarında ne sıklıkla kitap okur?” sorusuna, öğrencilerin 318'i (%42.1) hiç, 227'i (%30.1) ara sıra, 114'ü (%15.1) genellikle ve 96'ı (%12.7) her zaman şeklinde cevap vermiştir. Soru ile ilgili $X = 1.98$ ve $ss = 1.04$ olarak bulunmuştur.

“Anneniz boş zamanlarında ne sıklıkla gazete ve dergi okur?” sorusuna, öğrencilerin 358'i (%47.5) hiç, 170'i (%22.6) ara sıra, 120'si (%15.9) genellikle, 105'i (%13.9) her zaman şeklinde cevap vermiştir.

“Babanız boş zamanlarında ne sıklıkla kitap okur?” sorusuna, öğrencilerin 144'ü (%19.2) hiç, 233'ü (%331.1) ara sıra, 162'si (%21.6) genellikle ve 211'i (%28.1) her zaman şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.5$ ve $ss = 1.09$ olarak bulunmuştur.

“Babanız boş zamanlarında ne sıklıkla gazete ve dergi okur?” sorusuna, öğrencilerin 144'ü (%19.2) hiç, 233'ü (%31.1) ara sıra, 162'si (%21.6) genellikle ve 211'i (%28.1) her zaman şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.5$ ve $ss = 1.09$ olarak bulunmuştur.

“Harçlıklarınızla ne sıklıkla kitap alırsınız?” sorusuna, öğrencilerin 124'ü (%16.4) hiç, 305'i (%40.3) ara sıra, 212'si (%28.0) genellikle ve 116'ı (%15.3) her zaman şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.4$ ve $ss = 0.93$ olarak bulunmuştur.

“Kitap okumanız kelime hazinenizi ne derece artırıyor?” sorusuna, öğrencilerin 39'unun (%5.1) hiç, 103'ünün (%13.6) biraz, 239'unun (%31.5) oldukça ve 378'inin (%49.8) tamamen şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Soru ile ilgili $X = 3.25$ ve $ss = 0.87$ olarak bulunmuştur.

“Kitap okumanız hayal dünyanızı ne derece geliştiriyor?” sorusuna,, öğrencilerin 25'i (%3.3) hiç, 108'i (%14.3) biraz, 295'i (39.2) oldukça, 325'i (%43.2) tamamen şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 5 Likert Tipi Sorulara İlişkin Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları-B

Soru		f	%	X	Ss
Kitap okumanız kelime hazinenizi ne derece artırıyor?	Hiç	39	5.1	3.25	0.87
	Biraz	103	13.6		
	Oldukça	239	31.5		
	Tamamen	378	49.8		
Kitap okumanız hayal dünyanızı ne derece geliştiriyor?	Hiç	25	3.3	3.22	0.81
	Biraz	108	14.3		
	Oldukça	295	39.2		
	Tamamen	325	43.2		
Kitap okumanız derslerinizdeki başarınızı ne derece artırıyor?	Hiç	23	3.1	3.31	0.81
	Biraz	97	12.9		
	Oldukça	251	33.3		
	Tamamen	383	50.8		
Arkadaş tavsiyesi kitap okumanızda ne derece etkilidir?	Hiç	68	9.1	2.7	0.90
	Biraz	213	28.5		
	Oldukça	296	39.6		
	Tamamen	171	22.9		
Anneniz kitap okumanızda ne derece etkilidir?	Hiç	111	14.8	2.9	1.07
	Biraz	103	13.7		
	Oldukça	223	29.7		
	Tamamen	315	41.9		
Babanız kitap okumanızda ne derece etkilidir?	Hiç	71	9.5	3.1	0.98
	Biraz	105	14.0		
	Oldukça	227	30.3		
	Tamamen	346	46.2		
Öğretmeniniz kitap okumanızda ne derece etkilidir?	Hiç	32	4.3	3.5	0.80
	Biraz	52	6.9		
	Oldukça	151	20.1		
	Tamamen	516	68.7		
Kitle iletişim araçları (Tv, radyo, internet, gazete...) kitap okumanızda ne derece etkilidir?	Hiç	110	14.6	2.5	0.95
	Biraz	248	33.0		
	Oldukça	254	33.8		
	Tamamen	140	18.6		
Kitapların biçimsel özellikleri kitap okuma isteğinizi ne derece etkilemektedir?	Hiç	118	15.8	2.7	1.03
	Biraz	174	23.2		
	Oldukça	249	33.2		
	Tamamen	208	27.8		
Okuduğunuz kitabın çok okunan kitaplar arasında olması o kitabı okumanızı ne derece etkiler?	Hiç	62	8.3	3.0	0.94
	Biraz	146	19.5		
	Oldukça	266	35.5		
	Tamamen	276	36.8		
Okul kütüphanenizdeki kitap sayısının ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?	Hiç	119	16.0	2.8	1.06
	Biraz	147	19.7		
	Oldukça	230	30.8		
	Tamamen	250	33.5		

“Kitap okumanız derslerinizdeki başarınızı ne derece artırıyor?” sorusuna, öğrencilerin 23’i (%3.1) hiç, 97’si (%12.9) biraz, 251’i (%33.3) oldukça ve 383’ü (%50.8) tamamen şeklinde cevaplamıştır. Soru ile ilgili $X = 3.31$ ve $ss = 0.81$ olarak bulunmuştur.

“Arkadaş tavsiyesi kitap okumanızda ne derece etkilidir?” sorusuna, öğrencilerin 68’i (%9.1) hiç, 213’ü (%28.5) biraz, 296’sı (%39.6) oldukça ve 171’i (%22.9) tamamen şeklinde görüş bildirmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.7$ ve $ss = 0.90$ olarak bulunmuştur.

“Anneniz kitap okumanızda ne derece etkilidir?” sorusuna, öğrencilerin 111’i (%14.8) hiç, 103 (%13.7) biraz, 223’ü (%29.7) oldukça ve 315’si (%41.9) tamamen şeklinde görüş belirtmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.9$ ve $ss = 1.07$ olarak bulunmuştur.

“Babanız kitap okumanızda ne derece etkilidir?” sorusunu, öğrencilerin 71’i (%9.5) hiç, 105’i (%14.0) biraz, 227’si (%30.3) oldukça ve 346’sı (%46.2) tamamen şeklinde cevaplamışlardır. Soru ile ilgili $X = 3.1$ ve $ss = 0.98$ olarak bulunmuştur

“Öğretmeniniz kitap okumanızda ne derece etkilidir?” sorusuna, öğrencilerin 32’si (%4.3) hiç, 52’si (%6.9) biraz, 151’i (%20.1) oldukça ve 516’sı (%68.7) tamamen şeklinde görüş belirtmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 3.5$ ve $ss = 0.80$ olarak bulunmuştur.

“Kitle iletişim araçları (Tv, radyo, internet, gazete...) kitap okumanızda ne derece etkilidir? ” sorusuna öğrencilerin 110’u (%14.6) hiç, 248’i (%33.0) biraz, 254’ü (%33.8) oldukça ve 140’ı (%18.6) tamamen şeklinde görüş belirtmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.5$ ve $ss = 0.95$ olarak bulunmuştur.

“Kitapların biçimsel özellikleri (baskı kalitesi, kalınlığı-inceliği, bol resimli olması vb.) kitap okuma isteğinizi ne derece etkilemektedir?” sorusuna öğrencilerin 118’i (%15.8) hiç, 174’ü (%23.2) biraz, 249’u (%33.2) oldukça ve 208’i (%27.8) tamamen şeklinde görüş belirtmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 2.7$ ve $ss = 1.03$ olarak bulunmuştur.

“Okuduğunuz kitabın çok okunan kitaplar arasında olması o kitabı okumanızı ne derece etkiler?” sorusuna öğrencilerin 62’si (%8.3) hiç, 146’sı (%19.5) biraz, 266’sı (%35.5) oldukça ve 276’sı (%36.8) tamamen şeklinde görüş belirtmişlerdir. Soru ile ilgili $X = 3.0$ ve $ss = 0.94$ olarak bulunmuştur. “Okul kütüphanenizdeki kitap sayısının ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusunu, öğrencilerin 119’u (%16.0) hiç, 147’si (%19.7) biraz, 230’ü (%30.8) oldukça ve 250’si (%33.5) tamamen şeklinde cevaplamışlardır. Soru ile ilgili $X = 2.8$ ve $ss = 1.06$ olarak bulunmuştur.

AÇIK UÇLU SORULAR

5.sınıflarda okuma alışkanlıklarının ne düzeyde olduğunu ölçmek amacıyla hazırlanmış olan 53 soruluk anketin 4 sorusu açık uçlu olarak hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Açık Uçlu Soru 1

Anketin 50. sorusu olan “Bugüne kadar okuduğunuz kitaplardan sizi en çok etkileyeni hangisidir? Neden?” sorusuyla öğrencilerin en çok hangi tür kitapları okumayı tercih ettikleri ve cinsiyete göre bir ayırım gösterip göstermediğinin tespiti yapılmış, elde edilen veriler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6 Öğrencilerin Bugüne Kadar Okuduğu Kitaplardan Onları En Çok Etkileyenin Cinsiyete Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

CİNSİYET	Duygusal		Macera		Mizah		Bilim kurgu		Tarih		Öğretici		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Kız	167	47.3	66	18.7	40	11.3	9	2.5	6	1.7	65	18.4	353	100
Erkek	81	23.6	115	33.5	51	14.9	9	2.6	5	1.5	82	23.9	343	100
Toplam	248	35.6	181	26.0	91	13.1	18	2.6	11	1.6	147	21.1	696	100

Tablo 6’ya göre, okudukları kitaplardan en çok etkilendiği kitabı, ankete katılan 353 kız öğrencinin %47.3’ü duygusal içerikli, %18.7’si macera içerikli, %11.3’ü mizah içerikli, %2.5’i bilim kurgu içerikli, %1.7’si tarih içerikli ve %18.4’ü öğretici bulduğu

için seçmiştir. Buna göre, kız öğrencilerin daha çok duygusal içerikli kitaplardan etkilendikleri söylenebilir.

Okudukları kitaplardan en çok etkilendiği kitabı, ankete katılan 343 erkek öğrencinin %23.6'sı duygusal içerikli, %33.5'i macera içerikli, % 14.9'u mizah içerikli, %2.5'i bilim kurgu içerikli, %1.5'i tarih içerikli ve %23.9'u öğretici bulduğu için seçmiştir. Buna göre, erkek öğrencilerin daha çok macera kitaplarından etkilendikleri söylenebilir.

Güngördü'ye (2006:49) göre , bu yaş döneminde, kız ve erkek çocuklar arasındaki ilgi farkı iyice belirginleşir. Erkek çocukları macera arzusu arttığı için bol bol macera romanı okur. Kız çocukları ise daha çok hayalci ve romantiktirler.

Okunulan kitaplar içerisindeki en çok etkilenilen kitabın, Sol Ayağım ve Nasrettin Hoca Hikâyeleri olduğu tespit edilmiştir.

Açık Uçlu Soru 2

Anketin 51. sorusu olan “Son bir yılda okuduğunuz kitapların ismini yazar mısınız?” sorusuyla öğrencilerin 1 yılda okudukları kitap sayısına ulaşılmaya çalışılmış ve buna göre öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının tespiti amaçlanmıştır. Soruya yönelik elde edilen veriler Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7 Öğrencilerin 1 Yılda Okudukları Kitap Sayılarının Frekans ve Yüzde Dağılımları

1 yılda okunan kitap sayısına göre okuyucu dereceleri	f	%
Çok okuyan okuyucu (21+)	52	7.1
Orta düzeyde okuyan okuyucu (6-20)	412	56.4
Az okuyan okuyucu (1-5)	266	36.4

Tablo 7'deki 5. sınıf öğrencilerinin bir yılda okudukları kitap sayısı incelendiğinde, öğrencilerin yarıdan fazlasının (%56.4) orta düzeyde kitap okuyan okuyucu (1-5), %36.4'ü az okuyan okuyucu (6-20) ve %7.1'inin çok okuyan okuyucu grubuna girdikleri görülmektedir. Bu bilgilere göre öğrencilerin fazla okuma alışkanlığı olmadığı söylenebilir.

Açık Uçlu Soru 3

Anketin 52. sorusu olan “Öğretmeniniz kitap okumanız konusunda sizi yönlendiriyor ise, nasıl yönlendiriyor? Açıklayınız.” sorusuyla öğretmenlerin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı üzerindeki etkisi ve kitap okuma alışkanlığının kazanılması için uyguladıkları yöntemlerin tespiti amaçlanmıştır.

Soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanmalarında etkili olabileceği görülmüştür.

Öğretmenlerin, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı kazanabilmeleri için uyguladıkları yöntemler,

- Kitap okumanın faydalarından bahsedip okudukça başarılı olacaklarını anlatmak,
- Konuşmalarını, açıklamalarını takılmadan yapacaklarını, anlama ve anlatma becerilerinin gelişeceğini söylemek,
- Ne kadar çok kitap okunursa bilginin daha iyi pekişeceğini ve okumanın daha iyi olacağını söylemek,
- Türkçe okuma, yazma ve konuşmanın gelişeceğini, noktalama işaretlerini doğru bir şekilde kullanacağını anlatmak,
- Sadece Türkçe dersinde değil diğer derslerde de başarı göstereceğini söylemek,
- Kitap okuduktan sonra özet çıkarılırsa kitabı daha iyi anlayacağını vurgulamak,
- Kitap okumanın hayal gücünü, yorum gücünü ve zekâyı geliştirdiğini anlatmak,
- Kitabın yazarından ve konusundan bahsederek kitap tavsiye etmek,

- Eğitsel kitapların ve zihnimizi açan kitapların bizi amacımıza yönelten kitaplar olduğunu vurgulamak,
- Her gün yarım saat veya 1 saat okuma yapmaları gerektiğini bunun okuma hızını doğrudan etkilediğini söylemek,
- Kitapların iyi taraflarının insanları doğru yola götüreceğinden, güzel davranış kazandıracığından bahsetmek,
- Kitap okumanın zevkli olduğunu söyleyip öğrencilerle birlikte kitap okumak,
- Kitap okuma saatleri düzenlemek,
- Kitap okumanın öneminden bahsederek, okudukça başarabileceklerini anlatmak,
- Kitap okunursa özellikle sözel derslerde çok başarılı olacaklarını söylemek,
- Türkçe ders notlarının 5 olabileceğini söylemek,
- Toplantılarda velileri bilgilendirmek,
- Her gün 50 sayfa kitap okumanın öğrencinin yararına olacağını söylemek,
- Kitap okumanın kelime hazinesini geliştirdiğini, dikkati arttırdığını söyleyerek kitap okumaya yönlendirmek,
- Kitabın insan için önemli bir arkadaş olduğunu ve okunması gerektiğini söylemek,
- ‘Kitap aklın ilacıdır. Kitap okumayan bir çocuk susuz bir ağaca benzer.’ diyerek öğrenciyi motive etmek,

Açık Uçlu Soru 4

Anketin 53. sorusu olan ‘Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesi için sizce neler yapılmalıdır? Bu konudaki önerileriniz nelerdir?’ sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde;

- Kütüphaneler çoğaltılmalı,
- Kitap okumanın yararları anlatılmalı,
- Her mahallede bir kütüphane, her okulda ve her sınıfta kitaplık olmalı,
- Kitap okumayı kendimize rehber edinmeliyiz,
- Kitap tanıtımları için reklam yapılmalı, etkinlikler düzenlenmeli,

- Her gün 1 kitap okunmalı, özeti çıkarılmalı,
- Çocuklara sevdirmeli,
- Günde 1 saat kitap okunmalı,
- Aileler çocuklarına bol bol kitap almalı, onlara okumalı,
- Kitaplar ucuz olmalı,
- Ders saatlerinden biri kitap okuma saati olmalı,
- Kitap bakanlığı kurulmalı,
- Kitap alanı oluşturulmalı,
- Kitaplıktaki kitap sayısı arttırılmalı,
- Herkesin evine kitap dağıtılmalı,
- Okullara ücretsiz kitap dağıtılmalı,
- Kitap okuduktan sonra öğretmen anlattırma yapmalı,
- İlgimizi çekmeli ve yaşımıza uygun olmalı,
- Haftada en az 1 ders kitap okumaya ayrılmalı,
- Kitap okuma yarışmaları yapılmalı,
- Kitap kapakları dikkat çekici olmalı. Böylece kitabın kapağına bakıp içindekileri hayal etmek o kitaba merak sararak kitabı okumaya yönlenebiliriz.
- Kitabımın hayatımızdaki önemi anlatılmalı,
- Düzenli olarak her akşam yatmadan önce kitap okunmalı,
- Her evde kütüphane olmalı,
- Ailemizle birlikte sesli kitap okunmalı,
- İlgi çekici, bol resimli, az sayfalı kitaplar alınmalı,
- Küçükken kitap okunmaya başlanmalı, kitap sevdirmeli,
- Anne babalar çocukları kitap okumaya teşvik etmeli,
- Okunan kitaplar aileye anlatılmalı, kitap okumalı,
- Aileler çocuklarıyla birlikte 1 saat kitap okumalı,
- Her sokakta bir kütüphane olmalı ve Avrupa standartları yakalanmalı,
- Ailece kitap okuma yarışmaları yapılarak birinci ödüllendirilmeli,
- Kitap okuma salonları açılmalı,

- 3 ders kitap okuma saati olmalı,
- Sadece kitap okumak için okullar açılabilir,
- Okul kütüphanelerinde her sınıfa göre ayrı ayrı kitaplar alınmalı,
- Kitap okumayı yaygınlaştırmak için slogan bulunmalı ve televizyonda yayınlanmalı,
- Her sabah 20 dakika kitap okutulmalı,
- Kitap okuma dernekleri açılmalı. İnsanlar arkadaşlarına kitap okumanın güzelliğini anlatır.
- Düzenli olarak kitap ve dergi alınmalı,
- Büyük lüks kütüphane yapılmalı,
- Kitap sergisi açılmalı ve bunun reklamı yapılmalı,
- Kitap okuma saatleri çoğaltılmalı,
- Okulda özet defteri diye ayrı bir defter tutulmalı,
- Aile ve öğretmen öğrenciye kitap oku demeli,
- Her insan fakir okullara yardım amaçlı kitap verip çocukların eğitim almasını desteklemeli,
- Gerekli kişilerle konuşulmalı, onların kitap okuma alışkanlığı ile ilgili görüşleri alınmalı,
- Öğrencilere bir kitap ve bir forum dağıtılmalı. Forumdaki soruları en doğru cevaplayana hediye verilmeli,
- Okullara kitap okumanın yararlarını anlatan cd dağıtılmalı, her yere afişler asılmalı yanıtları alınmıştır.

4.1.2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin

Bulgular

“İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, cinsiyetlerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmış, bu amaçla öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar cinsiyet değişkenine göre kaykare testi ile analiz edilerek sonuçları Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10 ve Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 8 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Paralarını Hangi Amaçla Kullanmak İstedikleri ve Kay Kare Sonuçları

CİNSİYET	Yiyecek almak için		Giyecek almak için		Kitap almak için		Oyuncak almak için		Diğer		Toplam	
	f	%	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Kız	87	23.3	52	13.9	181	48.4	9	2.4	45	12.0	374	100
Erkek	122	32.0	57	15.0	140	36.7	10	2.6	52	13.6	381	100
Toplam	209	27.7	109	14.4	321	42.5	19	2.5	97	12.8	755	100
X^2 : 11.821a				Sd: 4				p: 0.19				

Tablo 8 incelendiğinde, kız öğrencilerin %48.4'ü elindeki parayı kitap almak için kullanacağını belirtirken, %23.3'ü yiyecek almak için, %13.9'u giyecek almak için, % 2.4'ü oyuncak almak için ve %12'si diğer şeyleri almak için kullanacağını belirtmiştir. Erkek öğrencilerde de aynı sıralama gözlemlenmektedir. Erkek öğrencilerin % 36.7'si elindeki parayı kitap almak için kullanacağını belirtirken, %32.0'ı yiyecek almak için, %15'i giyecek almak için, % 2.6'sı oyuncak almak için ve %13.6'sı diğer şeyleri almak için kullanacağını belirtmiştir.

Tablo 8'de de görüldüğü gibi kız ve erkek öğrenciler ellerinde bir miktar paraları olsa bunu en çok kitap almak için kullanacaklarını belirtmişlerdir. Ancak kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla elindeki parayı daha fazla kitap almak için kullanacağı görülmüştür. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre paralarını hangi amaçla kullanmak istedikleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p: 0.19).

Tablo 9 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Hangi Konuyu İçeren Kitaplar Okudukları ve Kay Kare Sonuçları

CİNSİYET	Duygusal		Macera		Mizah		Bilim kurgu		Polisiye		Diğer		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Kız	196	52.0	97	25.7	17	4.5	55	14.6	6	1.6	6	1.6	377	100
Erkek	41	10.7	249	64.8	18	4.7	59	15.4	16	4.2	1	0.3	384	100
Toplam	237	31.1	346	45.5	35	4.6	114	15.0	22	2.9	7	0.9	761	100
X^2 : 176.382a				Sd: 5				p: 0.000						

Tablo 9’da öğrencilerin hangi konuyu içeren kitapları okudukları incelendiğinde, kız öğrencilerin %52’si duygusal, %25.7’si macera, %14.6’sı bilim kurgu, %4.5’i mizah, %1.6’sı polisiye ve %1.6’sı diğer konuyu içeren kitapları okuduklarını; erkek öğrencilerin ise %64.8’i macera, , %15.4’ü bilim kurgu, %10.7’si duygusal, %4.7’si mizah, %4.2’si polisiye ve %0.3’ü diğer konuyu içeren kitapları okuduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9’da da görüldüğü gibi kız öğrencilerin en çok duygusal konulu kitaplar okudukları, erkek öğrencilerin ise en çok macera konulu kitaplar okudukları görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre hangi konuyu içeren kitaplar okudukları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.000)

Tablo 10 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Ne Sıklıkta Kitap Aldıkları ve Kay Kare Sonuçları

CİNSİYET	Hiç		Ara sıra		Genellikle		Her zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Kız	46	12.2	145	38.5	125	33.2	61	16.2	377	100
Erkek	78	20.5	160	42.1	87	22.9	55	14.5	380	100
Toplam	124	16.4	305	40.3	212	28.0	116	15.3	757	100
X ² : 16.106a		Sd: 3				p: 0.001				

Tablo 10’da öğrencilerin ne sıklıkta kitap aldıkları incelendiğinde, kız öğrencilerin %38.5’i ara sıra, %33.2’si genellikle, %16.2’si her zaman, %12.2’si hiç şeklinde cevap verirken. Erkek öğrencilerin %42.1’i ara sıra, %22.9’u genellikle, %20.5’i hiç ve %14.5’i her zaman şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 10’da da görüldüğü gibi kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha sıklıkta kitap aldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ne sıklıkta kitap aldıkları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.001).

Tablo 11 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları

CİNSİYET	Çok okuyan okuyucu (21+)		Orta düzeyde okuyan okuyucu(6-20)		Az okuyan okuyucu(1-5)		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Kız	34	9.1	219	58.9	119	32.0	372	100	
Erkek	18	5.0	193	53.9	147	41.1	358	100	
Toplam	52	7.1	412	56.4	266	36.4	730	100	
X ² : 9.246a		Sd: 2		p: 0.010					

Tablo 11 incelendiğinde, kız öğrencilerin %58.9'u orta düzeyde kitap okuyan okuyucu, %32'si az okuyan okuyucu ve %9.1'i çok okuyan okuyucu iken; erkek öğrencilerin %53.9'u orta düzeyde kitap okuyan okuyucu, %41.1'i az okuyan okuyucu ve %5'i çok okuyan okuyucudur.

Tablo 11'de görüldüğü gibi kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla kitap okumaktadır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre 1 yılda okudukları kitap sayıları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.010).

4.1.3. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

“İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, anne eğitim durumların göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmış, bu amaçla öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar anne eğitim durumu değişkenine göre kaykare testi ile analiz edilerek sonuçları Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14 ve Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 12 Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Annelerinin Boş Zamanlarında Ne Sıklıkta Kitap Okudukları ve Kay Kare Sonuçları

ANNE EĞİTİMİ	Hiç		Ara sıra		Genellikle		Her zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Okuryazar değil	216	65.3	77	23.3	20	6.0	18	5.4	331	100
İlkokul mezunu	70	30.4	89	38.7	49	21.3	22	9.6	230	100
Ortaokul mezunu	13	20.3	28	43.8	10	15.6	13	20.3	64	100
Lise ve dengi okul mezunu	13	14.4	21	23.3	25	27.8	31	34.4	90	100
Üniversite mezunu	4	11.1	10	27.8	10	27.8	12	33.3	36	100
Toplam	316	42.1	225	30.0	114	15.2	96	12.8	751	100
X ² : 198.340a		Sd: 12				p: 0.000				

Tablo 12’de öğrencilerin annelerinin boş zamanlarında ne sıklıkta kitap okudukları incelendiğinde, annesi okuryazar olmayan öğrencilerin %65.3’ü hiç, %23.3’ü ara sıra, %6’sı genellikle, %5.4’ü her zaman; annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin %38.7’si ara sıra, %30.4’ü hiç, %21.3’ü genellikle, %9.6’sı her zaman; annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin %43.8’i ara sıra, %20.3’ü hiç, %20.3’ü her zaman, %15.6’sı genellikle; annesi lise ve dengi okul mezunu olan öğrencilerin %34.4’ü her zaman, %27.8’i genellikle, %23.3’ü ara sıra, %14.4’ü hiç; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %33.3’ü her zaman, %27.8’i genellikle, %27.8’i ara sıra, %11.1’i hiç şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 12’de de görüldüğü gibi anne eğitim düzeyi yükseldikçe annelerinin boş zamanlarında daha fazla kitap okuduğu görülmektedir. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre annelerinin boş zamanlarında ne sıklıkta kitap okudukları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

Tablo 13 Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Annelerinin Boş Zamanlarında Ne Sıklıkta Gazete ve Dergi Okudukları ve Kay Kare Sonuçları

ANNE EĞİTİMİ	Hiç		Ara sıra		Genellikle		Her zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Okuryazar değil	244	74.2	43	13.1	26	7.9	16	4.9	329	100
İlkokul mezunu	80	34.6	76	32.9	46	19.9	29	12.6	231	100
Ortaokul mezunu	17	26.6	23	35.9	13	20.3	11	17.2	64	100
Lise ve dengi okul mezunu	13	14.6	17	19.1	22	24.7	37	41.6	89	100
Üniversite mezunu	2	5.6	10.	27.8	13	36.1	11	30.6	36	100
Toplam	356	47.5	169	22.6	120	16.0	104	13.9	749	100
X^2 : 232.963a		Sd: 12				p: 0.000				

Tablo 13'te öğrencilerin annelerinin boş zamanlarında ne sıklıkta gazete ve dergi okudukları incelendiğinde, annesi okuryazar olmayan öğrencilerin %74.2'si hiç, %13.1'i ara sıra, %7.9'u genellikle, %4.9'u her zaman; annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin %34.6'sı hiç, %32.9'u ara sıra, %19.9'u genellikle, %12.6'sı her zaman; annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin %35.9'u ara sıra, %26.6'sı hiç, %17.2'si her zaman, %20.3'ü genellikle; annesi lise ve dengi okul mezunu olan öğrencilerin %41.6'sı her zaman, %24.7'si genellikle, %19.1'i ara sıra, %14.6'sı hiç; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %36.1'ü genellikle, %30.6'sı her zaman, %27.8'i ara sıra, %5.6'sı hiç şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 13'te de görüldüğü gibi anne eğitim düzeyi yükseldikçe annelerinin boş zamanlarında daha fazla gazete ve dergi okuduğu görülmektedir. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre annelerinin boş zamanlarında ne sıklıkta gazete ve dergi okudukları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

Tablo 14 Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Anne ya da Babalarının Ne Sıklıkta Kitap Aldığı ve Kay Kare Sonuçları

ANNE EĞİTİMİ	Hiç		Ara sıra		Genellikle		Her zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Okuryazar değil	29	8.6	191	56.8	72	21.4	44	13.1	336	100
İlkokul mezunu	21	9.4	95	40.8	74	31.8	43	18.5	233	100
Ortaokul mezunu	5	7.8	31	48.4	15	23.4	13	20.3	64	100
Lise ve dengi okul mezunu	2	2.2	27	30.0	33	36.7	28	31.1	90	100
Üniversite mezunu	1	2.8	10	27.8	9	25.0	16	44.4	36	100
Toplam	58	7.6	354	46.6	203	26.7	144	19.0	759	100
$X^2: 57.805a$		Sd: 12				p: 0.000				

Tablo 14'te öğrencilerin anne ya da babalarının ne sıklıkta kitap okudukları incelendiğinde, annesi okuryazar olmayan öğrencilerin %56.8'i ara sıra, %21.4'ü genellikle, %13.1'i her zaman, %8.6'sı hiç; annesi ilkokul mezunu olan öğrencilerin %40.8'i ara sıra, %31.8'i genellikle, %18.5'i her zaman, %9.4'ü hiç; annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin %48.4'ü ara sıra, %23.4'ü genellikle, %20.3'ü her zaman, %7.8'i hiç; annesi lise ve dengi okul mezunu olan öğrencilerin %36.7'si genellikle, %36.1'i her zaman, %30.0'ı ara sıra, %2.2'si hiç; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %44.4'ü her zaman, %27.8'i ara sıra, %25.0'ı genellikle, %2.8'i hiç şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 14'te de görüldüğü gibi anne eğitim düzeyi yükseldikçe anne ya da babaların daha sıklıkta kitap aldıkları görülmektedir. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre anne ya da babalarının ne sıklıkta kitap okudukları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

Tablo 15 Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları

ANNE EĞİTİMİ	Çok okuyan okuyucu(21+)		Orta düzeyde okuyan okuyucu(6-20)		Az okuyan Okuyucu(1-5)		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	F	%	
Okuryazar değil	13	4.2	164	52.9	133	42.9	310	100	
İlkokul mezunu	19	8.4	134	59.3	73	32.3	226	100	
Ortaokul mezunu	7	11.1	34	54.0	22	34.9	63	100	
Lise ve dengi okul mezunu	9	10.0	56	62.2	25	27.8	90	100	
Üniversite mezunu	4	11.1	22	61.1	10	24.8	36	100	
Toplam	52	7.2	410	56.6	263	36.3	725	100	
X ² : 16.486a		Sd: 8				p: 0.036			

Tablo 15 incelendiğinde, annesi okur yazar olmayan öğrencilerin %52.9'u orta düzeyde okuyan okuyucu, %42.9'u az okuyan okuyucu ve %4.2'si çok okuyan okuyucu; annesi ilkököl mezunu olan öğrencilerin %59.3'ü orta düzeyde okuyan okuyucu, %32.3'ü az okuyan okuyucu ve %8.4'ü çok okuyan okuyucu; annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin %54'ü orta düzeyde okuyan okuyucu, %34.9'u az okuyan okuyucu; %11.1'i çok okuyan okuyucu; annesi lise mezunu olan öğrencilerin %62.2'si orta düzeyde okuyan okuyucu, %27.8'i az okuyan okuyucu ve %10'u çok okuyan okuyucu; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin %61.1'i orta düzeyde okuyan okuyucu, %27.8'i az okuyan okuyucu ve %11.1'i çok okuyan okuyucudur.

Tablo 15'de de görüldüğü gibi anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin okudukları kitap sayıları artmaktadır. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre 1 yılda okudukları kitap sayıları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.036).

4.1.4. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

“İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, baba eğitim durumlarına göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmış, bu amaçla öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar baba eğitim durumu değişkenine göre kay kare testi ile analiz edilerek sonuçları Tablo 16, Tablo 17, Tablo 18 ve Tablo19’da sunulmuştur.

Tablo 16 Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Evlerine Düzenli Olarak Gazete ve Dergi Alınıp Alınmaması ve Kay Kare Sonuçları

BABA EĞİTİMİ	Düzenli olarak günlük bir gazete alınır		Düzenli olarak 1’den fazla gazete ve dergi alınır		Aralıklı olarak gazete ve dergi alınır		Gazete ve dergi alınmaz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Okuryazar değil	37	31.9	11	9.5	18	15.5	50	43.1	116	100
İlkokul mezunu	71	27.8	24	9.4	66	25.9	94	36.9	255	100
Ortaokul mezunu	37	38.5	8	8.3	24	25.0	27	28.1	96	100
Lise ve dengi okul mezunu	53	34.4	12	7.8	63	40.9	26	16.9	154	100
Üniversite mezunu	43	34.4	16	12.8	45	36.0	21	16.8	125	100
Toplam	241	32.3	71	9.5	216	29.0	218	29.2	746	100
X ² : 50.891a			Sd: 12			p: 0.000				

Tablo 16 incelendiğinde, babası okuryazar olmayan öğrencilerin %43,1’i gazete ve dergi alınmadığını, %31.9’u düzenli olarak günlük bir gazete alındığını, %15.5’i aralıklı olarak gazete ve dergi alındığını, %9.5’i düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alındığını; babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin %36.9’u gazete ve dergi alınmadığını, %27.8’i düzenli olarak günlük bir gazete alındığını, %25.9’u aralıklı olarak gazete ve dergi alındığını, %9.4’ü düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alındığını; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin %38.5’i düzenli olarak günlük bir gazete alındığını, %28.1’i gazete ve dergi alınmadığını, %25’i aralıklı olarak gazete ve dergi alındığını, %8.3’ü düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alındığını; babası lise ve dengi okul mezunu olan öğrencilerin %40.9’u aralıklı olarak gazete ve dergi alındığını, %34.4’ü düzenli olarak günlük bir gazete alındığını, %16.9’u gazete ve dergi alınmadığını, %7.8’i düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alındığını; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin %36’sı aralıklı olarak gazete ve dergi alındığını,

%34.4'ü düzenli olarak günlük bir gazete alındığını, %16.8'i gazete ve dergi alınmadığını, %12.8'i düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alındığını belirtmiştir.

Tablo 16'da da görüldüğü gibi baba eğitim düzeyi yükseldikçe evlerine daha düzenli gazete ve dergi alınıyor. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre evlerine düzenli olarak gazete ve dergi alınıp alınmaması arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

Tablo 17 Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Anne ya da Babalarının Hangi Amaçla Kitap Aldığı ve Kay Kare Sonuçları

BABA EĞİTİMİ	Öğretmen istediği için		Ailem kitap okumamı istediği için		Siz kitap okumak istediğiniz için		Doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla		Anneniz ve babanız hiçbir amaçla kitap almaz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Okuryazar değil	35	31.0	40	35.4	33	29.2	4	3.5	1	0.9	113	100
İlkokul mezunu	69	27.4	64	25.4	113	44.8	3	1.2	3	1.2	252	100
Ortaokul mezunu	19	19.4	28	28.6	48	49.0	1	1.0	2	2.0	98	100
Lise ve dengi okul mezunu	9	5.9	36	23.7	103	67.8	2	1.3	2	1.3	152	100
Üniversite mezunu	6	4.9	24	19.5	91	74.0	1	0.8	1	0.8	123	100
Toplam	138	18.7	192	26.0	388	52.6	11	1.5	9	1.2	738	100
X ² : 88.506a		Sd: 16					p: 0.000					

Tablo 17'de anne babalarının kitap almadaki amaçları incelendiğinde, babası okuryazar olmayan öğrencilerin %35.4'ü ailem kitap okumamı istediği için, %31.1'i öğretmen istediği için, %29.2'si kitap okumak istedikleri için, %3.5'i doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla, %0.9'u anne babasının hiçbir amaçla kitap almadığını; babası ilkököl mezunu olan öğrencilerin %44.8'i kitap okumak istedikleri için, %27.4'ü öğretmen istediği için, %25.4'ü ailem kitap okumamı istediği için, %1.2'si doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla, %1.2'si

anne babasının hiçbir amaçla kitap almadığını; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin %49'u kitap okumak istedikleri için, %28.6'sı ailem kitap okumamı istediği için, %19.1'i öğretmen istediği için, %1'i doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla, %2'si anne babasının hiçbir amaçla kitap almadığını; babası lise mezunu olan öğrencilerin %67.8'i kitap okumak istedikleri için, %23.7'si ailem kitap okumamı istediği için, %5.9'u öğretmen istediği için, %1.3'ü doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla, %1.3'ü anne babasının hiçbir amaçla kitap almadığını; babası lise mezunu olan öğrencilerin %74'ü kitap okumak istedikleri için, %19'u ailem kitap okumamı istediği için, %4.9'u öğretmen istediği için, %0.8'i doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla, %0.8'i anne babasının hiçbir amaçla kitap almadığını belirtmiştir.

Tablo 17'de de görüldüğü gibi baba eğitim durumları öğrencilere kitap almadaki amaçlarını etkilemektedir. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre anne ya da babalarının hangi amaçla kitap aldığı arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.000).

Tablo 18 Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Babalarının Kitap Okumalarında Ne Derece Etkili Oldukları ve Kay Kare Sonuçları

BABA EĞİTİMİ	Hiç		Biraz		Oldukça		Tamamen		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
Okuryazar değil	23	19.7	17	14.5	33	28.2	44	37.6	117	100
İlkokul mezunu	29	11.6	38	15.2	66	26.4	117	46.8	250	100
Ortaokul mezunu	3	3.1	13	13.4	33	34.0	48	49.5	97	100
Lise ve dengi okul mezunu	6	4.0	25	16.7	49	32.7	70	46.7	150	100
Üniversite mezunu	6	4.9	10	8.2	42	34.4	64	52.5	122	100
Toplam	67	9.1	103	14.0	223	30.3	343	46.6	736	100
X ² : 36.457a		Sd: 12				p: 0.000				

Tablo 18'de babalarının kitap okumalarında ne derece etkili oldukları incelendiğinde, babası okuryazar olmayan öğrencilerin % 37.6'sı tamamen, %28.2'si oldukça, %19.7'si hiç, %14.5'i biraz; babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin % 46.8'i tamamen, %26.4'ü oldukça, %15.2'si biraz, %11.6'sı hiç; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin % 49.5'i tamamen, %34'ü oldukça, %13.4'ü biraz, %3.1'i hiç; babası lise mezunu olan öğrencilerin % 46.7'si tamamen, %32.7'si oldukça, %16.7'si biraz, %4'ü

hiç; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin % 52.5'i tamamen, %34.4'ü oldukça, %8.2'si biraz, %4.9'u hiç şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 18'de de görüldüğü gibi baba eğitim düzeyi yükseldikçe babaları çocuklarının kitap okumasında daha çok etkili oluyor. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre babalarının kitap okumalarında ne derece etkili oldukları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

Tablo 19 Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları

BABA EĞİTİMİ	Çok okuyan okuyucu (21+)		Orta düzeyde okuyan okuyucu (6-20)		Az okuyan okuyucu (1-5)		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	f	%	
Okuryazar değil	1	0.9	49	45.4	58	53.7	108	100	
İlkokul mezunu	10	4.1	145	59.2	90	36.7	245	100	
Ortaokul mezunu	9	9.4	56	58.3	31	32.3	96	100	
Lise ve dengi okul mezunu	16	10.7	89	59.7	44	29.5	149	100	
Üniversite mezunu	15	12.4	70	57.9	36	29.8	121	100	
Toplam	51	7.1	409	56.9	259	36.0	719	100	
X ² : 33.072a		Sd: 8				p: 0.000			

Tablo 19 incelendiğinde, babası okuryazar olmayan öğrencilerin %53.7'si az okuyan okuyucu, %45.4'ü orta düzeyde okuyan okuyucu ve %0.9'u çok okuyan okuyucu; babası ilkököl mezunu olan öğrencilerin %59.2'si orta düzeyde okuyan okuyucu, %36.7'ü az okuyan okuyucu ve 4.1'i çok okuyan okuyucu; babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin %58.3'ü orta düzeyde okuyan okuyucu, %32.3'ü az okuyan okuyucu ve %9.4'ü çok okuyan okuyucu; babası lise mezunu olan öğrencilerin %59.7'si orta düzeyde okuyan okuyucu, %29.5'i az okuyan okuyucu ve %10.7'si çok okuyan okuyucu; babası üniversite mezunu olan öğrencilerin %57.9'u orta düzeyde okuyan okuyucu, %29.8'i az okuyan okuyucu ve %12.4'ü çok okuyan okuyucudur.

Tablo 19'da da görüldüğü gibi baba eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin okudukları kitap sayıları artmaktadır. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre 1 yılda okudukları kitap sayıları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

4.1.5. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

“İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, ailelerinin gelir düzeylerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmış, bu amaçla öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar aile gelir düzeyi değişkenine göre kaykare testi ile analiz edilerek sonuçları Tablo 20, Tablo 21, Tablo 22 ve Tablo 23’de sunulmuştur.

Tablo 20 Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Boş Vakitlerinde Daha Çok Ne Yapmaktan Hoşlandıkları ve Kay Kare Sonuçları

AİLE GELİRİ	Tv seyretmek		Bilgisayarda oyun oynamak		Kitap okumak		Diğer		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
0-350 TL	37	15.7	11	4.7	167	71.1	20	8.5	235	100
351-500 TL	12	10.4	8	10.4	47	61.0	10	13.0	77	100
501-750 TL	7	10.6	7	10.6	42	63.6	10	15.2	66	100
751 TL ve fazlası	21	14.5	37	14.5	158	61.7	40	15.6	256	100
Toplam	77	12.1	63	9.9	414	65.3	80	12.6	634	100
X ² : 25.756a		Sd: 9				p: 0.002				

Tablo 20’de öğrencilerin boş zamanlarında en çok ne yapmaktan hoşlandıkları incelendiğinde, 0-350 TL gelirlili ailede yaşayan öğrencilerin %71.1’i kitap okumaktan, %15.7’si televizyon seyretmekten, %8.5’i diğer aktivitelerden ve %4.7’si bilgisayarda oyun oynamaktan hoşlandıklarını; 351-500 TL gelirlili ailede yaşayan öğrencilerin %61’i kitap okumaktan, %15.6’sı televizyon seyretmekten, %13’ü diğer aktivitelerden ve %10.4’ü bilgisayarda oyun oynamaktan hoşlandıklarını; 501-750 TL gelirlili ailede yaşayan öğrencilerin %63.6’sı kitap okumaktan, %15.2’si diğer aktivitelerden, %10.6’sı televizyon seyretmekten ve %10.6’sı bilgisayarda oyun oynamaktan hoşlandıklarını; 751 TL ve fazlası gelirlili ailede yaşayan öğrencilerin %61.7’si kitap okumaktan, %15.6’sı diğer aktivitelerden, %14.5’i bilgisayarda oyun oynamaktan ve %8.2’si televizyon seyretmekten hoşlandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 20’de de görüldüğü gibi, öğrenciler boş zamanlarında en çok kitap okumaktan hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Aile gelir düzeyi arttıkça boş zamanlarında televizyon izleyenlerin azaldığı görülürken, boş zamanlarında bilgisayarda oyun oynayanlarda bu oranın arttığı görülmektedir. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre boş vakitlerinde daha çok ne yapmaktan hoşlandıkları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir (p:0.002).

Tablo 21 Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Kitaptan Başka Hangi Yayınları Okudukları ve Kay Kare Sonuçları

AİLE GELİRİ	Gazete		Dergi		İnternet Yayınları		Diğer		Hepsi		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
0-350 TL	79	35.0	42	18.6	73	32.3	6	2.7	26	11.5	226	100
351-500 TL	23	30.7	17	22.7	26	34.7	3	4.0	6	8.0	75	100
501-750 TL	24	37.5	8	12.5	23	35.9	0	0.0	9	14.1	64	100
751 TL ve fazlası	50	19.7	63	24.8	105	41.3	4	1.6	32	12.6	254	100
Toplam	176	28.4	130	21.0	227	36.7	13	2.1	73	11.8	619	100
X ² : 24.304a				Sd: 12				p: 0.18				

Tablo 21’de öğrencilerin kitaptan başka hangi yayınları okudukları incelendiğinde, 0-350 TL gelirlili ailede yaşayan öğrencilerin %35’i gazete, %32.3’ü internet yayınları, %18.6’sı dergi, %11.5’i hepsi, %2.7’si diğer yayınları okuduğunu; 351-500 TL gelirlili ailede yaşayan öğrencilerin %34.7’si internet yayınları, %30.7’si gazete, %22.7’si dergi, %8’i hepsi, %4’ü diğer yayınları okuduğunu; 501-750 TL gelirlili ailede yaşayan öğrencilerin %37.7’si gazete, %35.9’u internet yayınları, %22.7’si dergi, %14.1’i hepsini okuduğunu; 751 TL ve fazlası gelirlili ailede yaşayan öğrencilerin %41.3’ü internet yayınları, %24.8’i dergi, %19.7’si gazete, %12.6’sı hepsi ve %1.6’sı diğer yayınları okuduğunu belirtmiştir.

Tablo 21’de de görüldüğü gibi gelir düzeyi yükseldikçe öğrencilerin internet yayınlarını daha çok tercih ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin ailelerinin gelir

düzeylelerine göre kitaptan başka hangi yayınları okudukları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.18).

Tablo 22 Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Anne Babalarının Ne Sıklıkta Kitap Aldığı ve Kay Kare Sonuçları

AİLE GELİRİ	Hiç		Ara sıra		Genellikle		Her zaman		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
0-350 TL	20	8.5	146	62.1	35	14.9	34	14.5	235	100
351-500 TL	3	3.9	39	51.3	24	31.6	10	13.2	76	100
501-750 TL	7	10.6	30	45.5	17	25.8	12	18.2	66	100
751 TL ve fazlası	9	3.5	84	32.8	100	39.1	63	24.6	256	100
Toplam	39	6.2	299	47.2	176	27.8	119	18.8	633	100
X ² : 64.843a		Sd: 9				p: 0.000				

Tablo 22’de öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre anne babalarının ne sıklıkta kitap aldığı incelendiğinde, 0-350 TL gelirli ailede yaşayan öğrencilerin %62.1’i ara sıra, %14.9’u genellikle, %14.5’i her zaman, %8.5’i hiç; 351-500 TL gelirli ailede yaşayan öğrencilerin %51.3’ü ara sıra, %31.6’sı genellikle, %13.2’si her zaman, %3.9’u hiç; 501-750 TL gelirli ailede yaşayan öğrencilerin %45.5’i ara sıra, %25.8’i genellikle, %18.2’si her zaman, %10.6’sı hiç; 751 TL ve fazlası gelirli ailede yaşayan öğrencilerin %39.1’i genellikle, %32.8’i ara sıra, %24.6’sı her zaman, %3.5’i hiç şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 22’de de görüldüğü gibi gelir düzeyi arttıkça anne babalarının kitap alma sıklığında artış olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre anne babalarının ne sıklıkta kitap aldığı arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

Tablo 23 Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları

AİLE GELİRİ	Çok okuyan okuyucu(21+)		Orta düzeyde okuyan okuyucu(6-20)		Az okuyan okuyucu(1-5)		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	F	%	
0-350 TL	3	1.3	126	56.5	94	42.2	223	100	
351-500 TL	7	9.5	46	62.2	21	28.4	74	100	
501-750 TL	9	14.3	34	54.0	20	31.7	63	100	
751 TL ve fazlası	31	12.4	154	61.6	65	26.0	250	100	
Toplam	50	8.2	360	59.0	200	32.8	610	100	
		$X^2:32.009a$		Sd:6		p:0.000			

Tablo 23’de öğrencilerin 1 yılda okudukları kitap sayıları incelendiğinde, 0-350 TL gelirli ailede yaşayan öğrencilerin %56.5’i orta düzeyde okuyan okuyucu, %42.2’si az okuyan okuyucu, %1.3’ü çok okuyan okuyucu; 351-500 TL gelirli ailede yaşayan öğrencilerin %62.2’si orta düzeyde okuyan okuyucu, %28.4’ü az okuyan okuyucu, %9.5’i çok okuyan okuyucu; 501-750 TL gelirli ailede yaşayan öğrencilerin %54’ü orta düzeyde okuyan okuyucu, %31.7’si az okuyan okuyucu, %14.3’ü çok okuyan okuyucu; 751 TL ve fazlası gelirli ailede yaşayan öğrencilerin %61.6’sı orta düzeyde okuyan okuyucu, %26’sı az okuyan okuyucu ve %12.4’ü çok okuyan okuyucudur.

Tablo 23’de de görüldüğü gibi gelir düzeyi azaldıkça öğrencilerin 1 yılda okudukları kitap sayısında azalma görülmektedir. Öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre 1 Yılda okudukları kitap sayıları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

4.1.6. Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

“İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, yaşadıkları yerleşim birimlerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmış, bu amaçla öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar yaşadıkları yerleşim birimi değişkenine göre kaykare testi ile analiz edilerek sonuçları Tablo 24, Tablo 25, Tablo 26 ve Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 24 Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Evlerinde Kitaplıklarının ya da Kitap Köşelerinin Olup Olmaması ve Kay Kare Sonuçları

YAŞADIĞI YER	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İl merkezi	260	70.3	110	29.7	370	100
İlçe merkezi	138	51.3	131	48.7	269	100
Köy	57	46.0	67	54.0	124	100
Toplam	455	59.6	308	40.4	763	100
X ² : 127.981 a		Sd: 2		p: 0.000		

Tablo 24’de öğrencilerin evlerinde kitaplıklarının ya da kitap köşelerinin olup olmaması incelendiğinde, ilde yaşayan öğrencilerin %70.3’ü evet, %29.7’si hayır; ilçede yaşayan öğrencilerin %51.3’ü evet, %48.7’si hayır; köyde yaşayan öğrencilerin %46’sı evet, %54’ü hayır şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 24’de de görüldüğü gibi il merkezinde yaşayan öğrencilerin ilçe merkezi ve köye oranla evlerinde daha fazla kitaplık ya da kitap köşesi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimlerine göre evlerinde kitaplıklarının ya da kitap köşelerinin olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki vardır (p:0.000).

Tablo 25 Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Evlerinin Çevresinde Kütüphanenin Olup Olmaması ve Kay Kare Sonuçları

YAŞADIĞI YER	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
İl merkezi	98	26.5	272	73.5	370	100
İlçe merkezi	62	23.1	206	76.9	268	100
Köy	8	6.5	116	93.5	124	100
Toplam	168	22.0	594	78.0	762	100
X ² : 21.975a		Sd: 2		p: 0.000		

Tablo 25’de öğrencilerin evlerinin çevresinde kütüphanenin olup olmaması incelendiğinde, il merkezinde yaşayan öğrencilerin %26’sı evet, %73.5’i hayır; ilçe merkezinde yaşayan öğrencilerin %23.1’i evet, %76.9’u hayır; , köyde yaşayan öğrencilerin %6.5’i evet, %93.5’i hayır şeklinde cevap vermiştir.

Tablo 25’te de görüldüğü gibi il, ilçe ve köy çevresinde yeterli sayıda kütüphane olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimlerine göre

evlerinin çevresinde kütüphanenin olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki vardır (p:0.000).

Tablo 26 Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Okudukları Kitapları Ne Sıklıkta Okul Kütüphanesinden Aldıkları ve Kay Kare Sonuçları

YAŞADIĞI YER	Hiç		Ara sıra		Genellikle		Her zaman		Toplam	
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
İl merkezi	172	46.6	108	29.3	58	15.7	31	8.4	369	100
İlçe merkezi	67	25.0	107	39.9	45	16.8	49	18.3	268	100
Köy	31	25.2	41	33.3	26	21.1	25	20.3	123	100
Toplam	270	35.5	256	33.7	129	17.0	105	13.8	760	100
		$X^2: 47.133a$		Sd: 6		p: 0.000				

Tablo 26’da öğrencilerin okudukları kitapları ne sıklıkta okul kütüphanesinden aldıkları incelendiğinde, il merkezinde yaşayan öğrencilerin %46.6’sı hiç, %29.3’ü ara sıra, %15.7’si genellikle, %8.4’ü her zaman; ilçe merkezinde yaşayan öğrencilerin %39.9’u ara sıra, %25’i hiç, %18.3’ü her zaman; %16.8’i genellikle; köyde yaşayan öğrencilerin %33.3’ü ara sıra, %25.2’si hiç, %21.1’i genellikle ve %20.3’ü her zaman cevabını vermiştir.

Tablo 26’da da görüldüğü gibi öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimlerine göre okudukları kitapları ne sıklıkta okul kütüphanesinden aldıkları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.000).

Tablo 27 Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayıları ve Kay Kare Sonuçları

YAŞADIĞI YER	Çok okuyan okuyucu(21+)		Orta düzeyde okuyan okuyucu(6-20)		Az okuyan Okuyucu(1-5)		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	F	%	
İl merkezi	48	13.1	217	59.3	101	27.6	366	100	
İlçe merkezi	2	0.8	147	58.6	102	40.6	251	100	
Köy	2	1.8	48	42.5	63	55.8	113	100	
Toplam	52	7.1	412	56.4	266	36.4	730	100	
		$X^2: 62.361a$		Sd: 4		p: 0.000			

Tablo 27’de öğrencilerin 1 yılda okudukları kitap sayıları incelendiğinde, il merkezinde yaşayan öğrencilerin %59.3’ü orta düzeyde okuyucu, %27.6’sı az okuyan okuyucu, %13.1’i çok okuyan okuyucu; ilçe merkezinde yaşayan öğrencilerin %58.6’sı orta düzeyde okuyucu, %40.6’sı az okuyan okuyucu, %0.8’i çok okuyan okuyucu; köyde yaşayan öğrencilerin %55.8’i az okuyan okuyucu, %42.5’i orta düzeyde okuyucu, %1.8’i çok okuyan okuyucudur.

Tablo 27’de de görüldüğü gibi öğrenciler sırasıyla en fazla il, ilçe ve köyde kitap okumaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimlerine göre 1 yılda okudukları kitap sayıları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.000).

4.1.7. Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

“İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin, kitap okuma alışkanlığı ile Türkçe dersi akademik başarıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmış, bu amaçla öğrencilerin ankete verdikleri cevaplar Türkçe dersi akademik başarı değişkenine göre kaykare testi ile analiz edilerek sonuçları Tablo 28, Tablo 29, Tablo 30 ve Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 28 Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Okula Başlamadan Önce Anne Babalarının Kitap Okuyup Okumadığı ve Kay Kare Sonuçları

AKADEMİK BAŞARI	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
85-100 arası not alanlar	185	67.8	88	32.2	273	100
70-84 arası not alanlar	92	62.6	55	37.4	147	100
55-69 arası not alanlar	62	54.8	76	45.2	168	100
Toplam	369	62.8	219	37.2	588	100
$X^2: 7.526a$		Sd: 2		p: 0.023		

Tablo 28’de öğrencilerin okula başlamadan önce anne babalarının kitap okuyup okumadığı incelendiğinde, 85-100 arası not alanlar öğrencilerin %67.8’i evet, %32.2’si hayır; 70-84 arası not alanlar öğrencilerin %62.6’sı evet, %37.4’ü hayır; 55-69 arası not alanlar öğrencilerin %54.8’i evet, %45.2’si hayır cevabını vermiştir.

Tablo 28’de de görüldüğü gibi yüksek not alanların okula başlamadan önce anne babalarının diğerlerine oranla daha fazla kitap okuduğu görülmektedir. Öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre okula başlamadan önce anne babalarının kitap okuyup okumadığı arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.023).

Tablo 29 Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Evlerinde Kitaplıklarının ya da Kitap Köşelerinin Olup Olmaması ve Kay Kare Sonuçları

AKADEMİK BAŞARI	Evet		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
85-100 arası not alanlar	232	85	41	15	273	100
70-84 arası not alanlar	98	66.7	49	33.3	147	100
55-69 arası not alanlar	104	61.9	64	38.1	168	100
Toplam	434	73.8	154	26.2	588	100
$X^2: 33.824a$		Sd: 2		p: 0.000		

Tablo 29’da öğrencilerin evlerinde kitaplıklarının ya da kitap köşelerinin olup olmaması incelendiğinde, 85-100 arası not alanlar öğrencilerin %85’i evet, %15’i hayır; 70-84 arası not alanlar öğrencilerin %66.7’si evet, %33.3’ü hayır; 55-69 arası not alanlar öğrencilerin %61.9’u evet, %38.1’i hayır cevabını vermiştir.

Tablo 29’da da görüldüğü gibi yüksek not alanların evlerinde diğerlerine oranla daha fazla kitaplığa sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre evlerinde kitaplıklarının ya da kitap köşelerinin olup olmaması arasında anlamlı bir farklılık vardır (p: 0.000).

Tablo 30 Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Kitap Okumalarının Ders Başarılarını Ne Derece Arttırdığı ve Kay Kare Sonuçları

AKADEMİK BAŞARI	Hiç		Biraz		Oldukça		Tamamen		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
85-100 arası not alanlar	1	0.4	13	4.8	87	32.0	171	62.9	272	100
70-84 arası not alanlar	6	4.1	12	8.3	51	35.2	76	52.4	145	100
55-69 arası not alanlar	3	1.8	35	21.0	56	33.5	73	43.7	167	100
Toplam	10	1.7	60	10.3	194	33.2	320	54.8	584	100
$X^2: 42.397a$		Sd: 6		p: 0.000						

Tablo 30'da öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre kitap okumalarının ders başarılarını ne derece arttırdığı incelendiğinde, 85-100 arası not alan öğrencilerin %62.9'u tamamen, %32'si oldukça, %4.8'i biraz, %0.4'ü hiç; 70-84 arası not alan öğrencilerin %52.4'ü tamamen, %35.2'si oldukça, %8.3'ü biraz, %4.1'i hiç; 55-69 arası not alan öğrencilerin %43.7'si tamamen, %33.5'i oldukça, %21'i biraz, %1.8'i hiç cevabını vermiştir.

Tablo 30'da da görüldüğü gibi akademik başarı düzeyi yükseldikçe ders başarısında artma görülmüştür. Öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre kitap okumalarının ders başarılarını arttırması arasında anlamlı bir ilişki vardır (p: 0.000).

Tablo 31 Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre 1 Yılda Okudukları Kitap Sayısı ve Kay Kare Sonuçları

AKADEMİK BAŞARI	Çok okuyan okuyucu (21+)		Orta düzeyde okuyan okuyucu(6-20)		Az okuyan Okuyucu (1-5)		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	F	%	
85-100 arası not alanlar	39	14.5	173	64.3	57	21.2	269	100	
70-84 arası not alanlar	6	4.2	84	58.3	54	37.5	144	100	
55-69 arası not alanlar	6	3.8	92	57.5	62	38.8	160	100	
Toplam	51	8.9	349	60.9	173	30.2	573	100	
X ² : 32.487a		Sd: 4		p: 0.000					

Tablo 31'de öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre 1 yılda okudukları kitap sayıları incelendiğinde, 85-100 arası not alan öğrencilerin %64.3'ü orta düzeyde okuyan okuyucu, %21.2'si az okuyan okuyucu, %14.5'i çok okuyan okuyucu; 70-84 arası not alan öğrencilerin %58.3'ü orta düzeyde okuyan okuyucu, %37.5'i az okuyan okuyucu, %4.2'si çok okuyan okuyucu ; 55-69 arası not alan öğrencilerin %57.5'i orta düzeyde okuyan okuyucu, %38.8'i az okuyan okuyucu, %3.8'i çok okuyan okuyucudur.

Tablo 31'de de görüldüğü gibi öğrencilerin akademik başarı düzeyleri yükseldikçe okudukları kitap sayıları da artmaktadır. Öğrencilerin akademik başarı düzeylerine göre 1 yılda okudukları kitap sayıları arasında anlamlı bir farklılık vardır (p:0.000).

4.2. Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorulan ‘**Öğrencilerin okuma alışkanlığı üzerinde ailelerin ekonomik ve sosyal yönünün etkisi var mı?**’ sorusuna öğretmenlerin çoğu (19 öğretmen) etkisinin olduğunu söylerken, öğretmenlerin bir kısmı (4 öğretmen) etkisinin olmadığını düşünmektedir.

Görüşme sorularına cevap veren öğretmenlere göre, yaşanan çevre, ailenin eğitim durumu, ekonomik durum öğrencinin okuma alışkanlığını etkiliyor.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile ‘**Öğrencilerin okuma alışkanlığı üzerinde ailelerin ekonomik ve sosyal yönünün ne derece etkisinin olduğuna**’ ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Tabiki. Ekonomik yönünden veli eğer yüksek bir potansiyele sahipse öğrenciye daha fazla kitap alıyor ve daha fazla öğrenciyi bu yöne yönlüyor ve okuması daha iyi oluyor öğrencinin. Gerek kitap olsun gerek internet, gazete, basında çıkan şeyler olsun bunlara daha çok yöneliyor öğrenci. Dolayısıyla ekonomik faaliyetler ne kadar iyi olursa okuması o oranda daha iyi olur.’(Ö-15)

‘Özellikle sosyal yönünün etkisi daha fazla. Ailelerin eğitim düzeyinin farklı olması çocukların okuma alışkanlığını da etkilemekte.’(Ö-5)

‘Kesinlikle. Çünkü ailenin ekonomik düzeyi eğer eğitim kaynaklı gelişmişse bunun okuma üzerinde de etkili olacağını düşünüyorum.’ (Ö-3)

‘Bunun semte göre değiştiğini düşünüyorum. Şu an bulunduğumuz çevrede sosyo-ekonomik yapı üst düzeyde olduğu için bir sorun yaşamıyoruz. Sosyal yapıyla çok alakalı. Çünkü okuma alışkanlığı aileden kazandırılan bir olay. Ekonomik yapıyla pek ilgisi olduğunu düşünmüyorum.’(Ö-6)

‘Ailelerin ekonomik ve sosyal yönünün mutlaka etkisi vardır. Birinci etken olmasa da ekonomik açıdan az gelişmiş aileler genelde okumaya meyilli değiller maalesef. Bu da öğrenci üzerinde etkili oluyor tabiki. Toplantılarımızda genellikle ekonomik durumu düşük ailelerin okuma davranışının pek de gelişmediğini görüyoruz.’(Ö-8)

'Kesinlikle var. Çocuk zaten evde ders çalışacak ortam bulamıyor. Kitap okumaya da fırsat bulduğunu zannetmiyorum. Tek odalı evde iki aile de yaşıyor olabiliyor. Tabi bunların etkisi var.' (Ö-14)

'Tabiki. Zaten buradaki ailelerin ekonomik ve sosyal yönü çok zayıf, çok düşük. Tabiki bu da çocukların okuma alışkanlığını etkiliyor.' (Ö-18)

Öğretmenlerin bir kısmı (4 öğretmen) ise, öğrencilerin istediği zaman çevredeki imkânlardan yararlanabileceklerini, okumanın içsel bir süreç olduğunu dolayısıyla ekonomik ve sosyal yönün okuma alışkanlığını etkilemediğini belirtmişlerdir.

'Ekonomik olarak etkisi yok. Çünkü okulumuzun ve ilçe merkezinin kütüphanesinden istedikleri zaman yararlanabilirler.' (Ö-16)

'Okuma alışkanlığı üzerinde ailelerin ekonomik ve sosyal yönünün bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum. Öğrencinin içinde varsa okuma alışkanlığını geliştirebilir.' (Ö-12)

Öğretmenlere sorulan **'Sosyal alan derslerinde işlenen konularda öğrencilerin verdiği örnekler televizyondan mı, çevreden mi yoksa okudukları kitaptan mı olmaktadır?'** sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğretmenlerin sosyal alan derslerinde öğrencilerin verdiği örneklere ilişkin farklı fikir belirttikleri görülmektedir.

Sosyal alan derslerinde işlenen konularda öğrencilerin verdiği örneklerin çeşidine ilişkin frekans değerleri Tablo 32'de sunulmuştur.

Tablo 32 Sosyal Alan Derslerinde İşlenen Konularda Öğrencilerin Verdiği Örneklerle İlişkin Frekans Listesi

Öğrencilerin Verdiği Örnekler	f
1- Çevreden verilen örnekler	12
2- Televizyondan verilen örnekler	8
3-Okudukları kitaptan verilen örnekler	3

Tablo 32’de de görüldüğü gibi öğretmenlere göre sosyal alan derslerinde işlenen konularda öğrencilerin verdiği örnekler çevreden (12 öğretmen), televizyondan (8 öğretmen) ve okudukları kitaptan (3 öğretmen) olmaktadır.

Öğretmenlerin de belirttiği gibi öğrenciler daha çok çevreden ve televizyondan örnekler sunmaktadır. Okudukları kitaptan pek örneğe rastlanmamaktadır.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile *‘Sosyal alan derslerinde işlenen konularda öğrencilerin verdiği örnekler çevreden mi, televizyondan mı yoksa okudukları kitaptan mı oluyor?’* sorusuna yönelik öğretmenlerin verdiği cevaplar aşağıda sunulmuştur.

‘Ağırlıklı televizyondan ve internetten. Kitaptan örnekler verme konusunda biraz daha sıkıntılılar.’(Ö-3)

‘Maalesef çoğunlukla televizyondan. %70-80 oranında. Çok az da çevreden oluyor. Okudukları kitaptan yok diyebiliriz.’(Ö-8)

‘Televizyon ve çevreden oluyor genellikle. Kitap okumayı pek sevmedikleri için pek kitap okumuyorlar.’(Ö-10)

‘Çevreden ve televizyondan oluyor. Pek kitap okuma alışkanlıkları olmadığı için pek nadir kitaptan örnekler veriyorlar.’(Ö-12)

‘Okuduğu kitaptan çok örnek verilmiyor. Genelde çevreden ve televizyondan. Televizyonun etkisi çok büyük.’ (Ö-18)

‘Genelde televizyondan oluyor. Çünkü çevreleri çok fazla örnek verebilecekleri bir çevre değil. Köy olduğu için pek fazla şey göremiyorlar. Yaşam tarzlarında farklı şeyler yok. Tipik şeylerle günlerini geçiriyorlar.’(Ö-21)

Öğretmenlerin bir kısmı (3 öğretmen), öğrencilerinin okudukları kitaptan da örnekler verdiğini belirtmiştir.

‘Hepsinden olabiliyor. Çünkü ben hepsine yöneltiyorum.’(Ö-15)

‘Hepsinden olabiliyor.’(Ö-16)

Öğretmenlere sorulan **‘Kitap okuma alışkanlığını sizce geliştiren/geliştirmeyen faktörler nelerdir?’** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde, öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen çeşitli faktörlerin

olduğu konusunda fikir belirttikleri görülmektedir. Öğretmenlerin hangi faktörlerin etkili olduğuna ilişkin görüşlerini yansıtan bulgular Tablo-33'te sunulmuştur.

Tablo 33 Öğretmenlerin Kitap Okuma Alışkanlığını Geliştiren/Geliştirmeyen Faktörlere Verdiği Cevaplara İlişkin Frekans Listesi

Kitap okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörler	f
1-Aile faktörü	14
2-Öğretmen faktörü	8
3-Sosyal ve ekonomik faktörler	5
4- Teknolojik faktörler	5
5- Okul ve sınıf faktörü	3

Tablo 33'te de görüldüğü gibi kitap okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörlere bakıldığında *aile faktörü (14 öğretmen)*, *öğretmen faktörü (8 öğretmen)*, *sosyal ve ekonomik faktörler (5 öğretmen)*, *teknolojik faktörler (5 öğretmen)*, *okul ve sınıf faktörü (3 öğretmen)* etkili olmaktadır.

Öğretmen görüşlerine göre, öğrencinin okuma alışkanlığının gelişmesinde ya da gelişmemesinde başta aile faktörü etkili oluyor. Ailenin yönlendirmesi, kitap okumayı sevdirmesi, anne- babanın evde örnek okuma yaptırması, ailede kitap okuma alışkanlığının olması aile faktörünün önemini ortaya koyuyor.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile '*Kitap okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörler arasında gösterilen aile faktörüne*' ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

'Ailede kitap okuma alışkanlığı yoksa çocukta da kolay kolay gelişmiyor. Çünkü temelden alınan şeylerin öğretmen üzerinde desteklenmesi söz konusudur. Temel eksikse öğretmen burada biçare kalıyor.'(Ö-3)

'Kitap okuma alışkanlığı ailede başlar. Anne-baba kitap okumayı severse çocuk da sever. Bu şekilde kitap okuma alışkanlığı geliştirilir.' (Ö-7)

'Aile faktörü başta gelir. Çok duyarlı ailenin çocuğu istediği kitabı alıp okuyabiliyor. Ama bunu yapan çok kişi yok.'(Ö-10)

'Aile faktörü önemli. Evde anne babalarıyla okuma saati yapmalarını öneriyorum. Babalarının evdeki gazeteyi çocuğa okutmalarını, ondan dinlemelerini söylüyorum. Bu okumalarını geliştiriyor. Ben bunlardan olumlu sonuç aldım.' (Ö-15)

'En önemli faktör ailedir. Ama ne yazık ki bizim eğitim verdiğimiz bölgede aile desteği neredeyse sıfır. Aslında onlara çok büyük görev düşüyor. Ama yerine getiremedikleri için geriye sadece okul seçeneği kalıyor. Geliştirmeyen faktör de aile oluyor.' (Ö-20)

Öğretmen görüşlerine göre, öğretmenin öğrenciyi teşvik etmesi, öğrenciyi model olması, kitap okuma konusunda duyarlı olması, öğrenciyi ödüllendirmesi, sınıfında okuma saatleri düzenlemesi vb. öğrencinin okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörlerde etkili oluyor.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **'Kitap okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörler arasında gösterilen 'öğretmen' faktörüne'** ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

'Öğretmen öğrencilerin karşısında kitap okuyarak örnek olmalı. Bu kitabı okudum diyerek örnek gösterirse öğrenciyi heveslendirir, motive eder. Yaşantımızdan örnekler verirseniz, drama haline getirirseniz okuduklarını daha iyi kavrarlar.' (Ö-4)

'Test yöntemindeki çocukları eleme yöntemi okuma alışkanlığını olumsuz etkiliyor. Kitap okuma alışkanlığı olan çocuk yerine, testte daha az yanlış yapan çocuk ön plana çıkarılıyor. Dolayısıyla biz kitap okuma yönlerini çok geliştiremiyoruz. Öğrencinin daha az hata yapsın kaygısındayız. Kitap okumayla ilgili bir ölçme-değerlendirme olmadığı için daha çok test yöntemine önem veriliyor. Öğretmen ve ailenin yönlendirmesi olmadığı için okuma alışkanlığı gelişmiyor. Toplum olarak öğretmen ve aileler buna önem verdiğimizde, zaman ayırdığımızda otomatik olarak çocuk okuma alışkanlığı kazanacaktır.' (Ö-6)

'Okulca belli bir okuma saatimiz var. Her gün mutlaka ilk 20 dakikayı okumaya ayırıyoruz. Bu okuma alışkanlığını geliştiriyor. Okuma alışkanlığı geliştiği için de daha iyi performans sergiliyor.' (Ö-15)

'Geliştiren faktör olarak öğretmen diyebilirim. Çünkü benim zorlamamla okuma yapan var.' (Ö-21)

Öğretmen görüşlerine göre, köy şartlarının getirdiği dezavantajlar, çok kardeşli öğrencilerin kardeşlerine bakma sorumluluğu, ev işleri, öğrencinin bağ- bahçeyle uğraşıyor olması öğrencinin kitap okuma alışkanlığını engelliyor. Dolayısıyla sosyal ve ekonomik faktörler kitap okuma alışkanlığının gelişip gelişmemesinde etkili oluyor.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **‘Kitap okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörler arasında gösterilen ‘sosyal ve ekonomik’ faktörlere’** ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Aile ve çocukların birebir yaşadıkları sosyal çevre çok etkili. Köyde yaşadıkları için buna bağlı olarak sosyal çevreleri daha dar. İlçe merkezi ya da il merkeziyle kıyaslamak çok zor. Dolayısıyla çocuklar dar bir çevrede oldukları için kendilerini geliştirme imkânında bulunamıyorlar.’ (Ö-19)

‘Bizim çocuklar biraz da köy kesiminin getirdiği bazı dezavantajlar yüzünden okuma yapamıyorlar. Sezon açıldığı zaman hayvancılıkla tarımla uğraşılıyor. Aileler bu işle uğraştırıyor. Bunun yanı sıra çok çocuklu ailelerde kardeşine bakma görevi veriliyor. Bu yüzden çocuklar eve gittikleri zaman kitap okumuyorlar. Hatta kitap okumak isteseler bile aileler bi şekilde engelliyor.’ (Ö-20)

‘Geliştirmeyen faktör olarak köyde bağ, bahçe, hayvancılıkla uğraşılması. Bunlar çocukların okumasını engelleyen şeyler. Kız öğrenciler ev işleriyle, erkek öğrenciler dışarı işleriyle sürekli ilgilendikleri için okumalarını engelliyor.’ (Ö-21)

Öğretmen görüşlerine göre, öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıklarının olması, internette gereğinden fazla zaman geçirmeleri kitap okuma alışkanlığının gelişmesini olumsuz yönde etkiliyor.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **‘Kitap okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörler arasında gösterilen ‘teknolojik’ faktörlere’** ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Çocuklar çok televizyon izliyorlar. Çok kalabalık aileler zaten. Çok çocuklu aileler. İki gözlü evde 8-10 kardeş oturanlar var. Bunlar çocukların hem okuma alışkanlıklarını hem çalışma durumlarını yani her şeyini etkiliyor. Televizyon ve aile etkili bence.Ö-18)

'Genellikle öğrencilerimiz televizyonu çok izlediklerinden okuma pek dikkatlerini çekmiyor.'(Ö-2)

'Kitap okuma alışkanlığını aşırı televizyon seyretme engelliyor.'(Ö-8)

'Televizyon etkili. Velilerime onlar kitap okurken televizyonu açmayın. En azından bişeyler yaptırdığınızı hissettirin diyorum.' (Ö-22)

Öğretmen görüşlerine göre, okulun kütüphanesinin olması, sınıf kitaplığının olması, sınıf kitaplığında yeterli sayıda kitap olması vb. okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörler olarak öğrenciyi etkiliyor.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **'Kitap okuma alışkanlığını geliştiren/geliştirmeyen faktörler arasında gösterilen 'okul ve sınıf' faktörüne'** ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

'Okul kütüphanesinin olmaması, sınıf kitaplığının olmaması kitap okuma alışkanlığını geliştirmiyor.' (Ö-1)

'Sınıf kitaplığımızda 300'e yakın kitap var. Çocuklar buradan sürekli kitap aldıklarından kitap okuma alışkanlığını kazandılar. Ayda 15-20 kitabın altında kitap okuyan öğrencimiz yoktur.'(Ö-2)

Öğretmenlere sorulan, **'Kitap okuma alışkanlığının pekiştirilmesi ve geliştirilmesi için sınıfınızda yaptığımız etkinlikler nelerdir?'** sorusuna yönelik öğretmenlerin verdiği cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin farklı etkinliklere yer verdiği görülmüştür. Öğretmenlerin sınıfta yaptığı etkinliklere ilişkin bulgular Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34 Kitap Okuma Alışkanlığının Pekiştirilmesi ve Geliştirilmesi İçin Öğretmenlerin Sınıfında Yaptığı Etkinliklere İlişkin Frekans Tablosu

Sınıfta yapılan etkinlikler	f
1-Okuma saatinin yapılması	13
2-Ödül verilmesi	7
3-Okuma yarışması yapılması	6
4-Kitap değerlendirmesi yapılması	6
5-Sınıf kitaplığının oluşturulması	4

Tablo 34'te de görüldüğü gibi öğretmenlerin kitap okuma alışkanlığının pekiştirilmesi ve geliştirilmesi için sınıflarında yaptıkları etkinlikler, okuma saatinin yapılması (13 öğretmen), ödül verilmesi (7 öğretmen), okuma yarışması yapılması (6 öğretmen), kitap değerlendirmesi yapılması (6 öğretmen), sınıf kitaplığının oluşturulması (4 öğretmen) şeklinde olmaktadır.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile ***'Kitap okuma alışkanlığı pekiştirmek ve geliştirmek için sınıflarında yaptığı etkilere'*** ilişkin görüşme metinlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur.

'Haftanın 2 saatini okumaya ayırıyorum. Konuyu anlatırken okudukları kitaplardan örnek vererek dikkatini kitabına çekiyoruz.' (Ö-6)

'Haftanın 1 saatini kitap okumaya ayırıyoruz. Öğrencilerle birlikte kitap okuyoruz.' (Ö-10)

'Sınıf kitaplığını zaman zaman yeniliyoruz. Her seferinde farklı kitaplar katmaya çalışıyoruz. Bunlar öğrencilerin katkılarıyla oluyor. Öğrenciler bu şekilde benimde okumam gerekli düşüncesine sahip oluyor.' (Ö-1)

'Milli eğitimin önerdiği kitapların dışında tübitak ağırlıklı kitapları çocukların bilimsel düşüncelerini geliştirmek amacıyla kullanıyorum' (Ö-3)

'Okuma seviyelerini ölçüyoruz. Aylık en çok kitap okuyanları alkışlatıyoruz. Ya da küçük küçük hediyeler verebiliyoruz.' (Ö-11)

'Ayda bir onları yanıma çağırıp, dakikada kaç kelime okuduklarını çizelge olarak tutuyorum. Buna göre her ay en azından 20-30 kelime arttırmaları gerektiğini onlara söylüyorum.' (Ö-12)

'Ayda bir okuma hızı yarışması yapıyorum. En çok okuyan çocuğu ödüllendiriyorum. Onun haricinde zaten her gün ilk dersin 20 dakikası okuma yapılıyor. Kitap okuma defterlerimiz var. Çocuklar okudukları kitabı değiştirip, deftere yazıyorlar. Sene sonunda birinci gelen çocuk ödüllendiriliyor. Şimdi onlar bunu bildiği için büyük bir rekabet içindeler. Herkes kitap okuma yarışında.' (Ö-18)

‘İlk defa bir kütüphanemiz oldu. Birkaç kitap da olsa bunun hevesiyle okuma olayı arttı. Sürekli benim kontrolüm altında kitabın sayfa sayısına göre zaman veriyorum okuyorlar. Daha sonra anlatmalarını istiyorum. Bana anlatmıyorlarsa arkadaşlarına mutlaka anlatıyorlar.’ (Ö-21)

‘Okudukları kitaplara göre her hafta, haftanın birincisi seçiliyor. Onun resmini asıyorum sınıfa. Okuma yarışması yapıyorum. Okuma hızlarını ölçmek için. Okuma yarışmasında büyük bir rekabet oluyor. Bu da öğrencileri teşvik ediyor.’ (Ö-22)

Öğretmenlere sorulan **‘Teknolojik imkânların gelişmesinin çocukların okuma alışkanlığı üzerinde etkisi var mı?’** sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde öğretmenlerin çoğu (18 öğretmen) teknolojik imkanların gelişmesinin çocukların okuma alışkanlığı üzerinde olumsuz etkisi olduğunu söylerken, öğretmenlerin bir kısmı (5 öğretmen) olumlu etkisinin olduğunu söylemiştir.

Bazı öğretmenlere (5 öğretmen) göre, öğrencinin ödevlerini araştırmasında, derslerine katkı sağlamasında teknolojinin kullanımı okuma alışkanlığını geliştirir. Bu durum öğrenciye teknolojinin kullanımını doğru davranış koduyla verdiğimizde daha etkili olur.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **‘Teknolojik imkânların gelişmesinin çocukların okuma alışkanlığı üzerinde ‘olumlu’ etkisinin olduğuna’** ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Biz okuma alışkanlığı kazanırsak belki teknolojik imkân içinde okuma yapabilir çocuk. İnternet gibi. İnternet kullanımı, çocuğa verdiğimiz davranış kodu ile ilintilidir. Teknolojik ortamda olsa bile o okuma alışkanlığı devam eder. Teknolojik ortamda da kitap okunabilir.’ (Ö-8)

‘Ekonomik durum düşük olduğu için birçok öğrencinin evinde bilgisayar yok. İnternet cafe’ye gidenlerde verdiğim ödevler için gidiyorlar. İnternet okuma alışkanlığını etkilemiyor.’ (Ö-13)

‘Evet. Özellikle internetin etkisi var. Verdiğimiz ödevleri, araştırmaları ve proje ödevlerini istediğimiz zaman araştırıp getirebiliyorlar.’ (Ö-16)

‘Kesinlikle etkili olduğunu düşünüyorum. Ben köyde çalışıyorum. Merkezdeki okulla bizim okulumuzda çok büyük fark var. Mesela geçen gün öğrencim; ‘Öğretmenim

biz bazı dersleri bilgisayardan işlesek, hikayeleri bilgisayardan okusak bizim için daha yararlı olur.’ dedi. Köydeki öğrencinin böyle düşünmesi dikkatimi çekti. Teknolojik imkanların sağlanması okuma alışkanlığını olumlu yönde etkiler.’ (Ö-22)

Bazı öğretmenlere (18 öğretmen) göre ise, teknolojik imkanların gelişmesi öğrencinin okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkiliyor. Öğrenci bilgiye direk ulaşıyor, hazırcılığa alışıyor, araştırmacılık yönü azalıyor ve verilen ödevi okumadan öğretmene sunuyor. Kütüphane kullanımını da azaltıyor.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **‘Teknolojik imkanların gelişmesinin çocukların okuma alışkanlığı üzerinde ‘olumsuz’ etkisinin olduğuna’** ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Olumsuz etkiliyor. Çocuğa bir araştırma verdiği zaman çocuk direk internete yöneliyor. Kitap araştırmıyor. Kitap okuma alışkanlığı engellenmiş oluyor. Diğer tarafta kitap okuyacağına gidiyor televizyon seyrediyor. Bu şekilde olumsuz etkiliyor.’ (Ö-1)

‘Teknolojik imkânlar geliştikçe çocuklar kitaptan uzaklaşıyor. Aileler bilgisayara müsaade ettikçe çocuklar kitaptan uzaklaşıyorlar. Ne zaman ki bilgisayar oyunlarına ayrılan zaman azalırsa, kitap okuma sayısı fazlalaşır.’ (Ö-4)

‘Olumsuz etkisi var. Televizyon ve internet alışkanlığının fazla olması çocukların kitaba ayıracağı zamanı daha aza indirgemekte.’ (Ö-5)

‘Çok fazla etkili olduğunu düşünüyorum. Bilgisayarda hazır bilgi olduğu için okuma gereği bile duymuyorlar. Ödev verdiğimde bilgisayardan direk çıktığı alıp geliyorlar. Televizyon da mesela sosyalleşmelerini de etkiliyor. Okuma alışkanlıklarını da engelliyor.’ (Ö-10)

‘Olumsuz yönde var. Özellikle bilgisayarın. Bir araştırma konusu verdiğimizde çocuk direk internete gidiyor. Önceden ne yapıyordu, kütüphaneye gidip oradan araştırıyordu. Şimdi ne yapıyor, çıktığı alıp getiriyor. Okuma bile yapmıyor. Bu da okuma alışkanlığını etkiliyor.’ (Ö-14)

‘Bilgisayar çocukları biraz daha hazıra alıştırdığı için verdiğimiz ödev çok araştırılmıyor. İnternette başlığı görünce hemen indiriyor. Çocuk kitaplardan araştırıp

yazmıyor. Bu konuda bilginin dezavantajını görüyoruz. Televizyon da engelliyor. Bu da okuma alışkanlığını olumsuz etkiliyor.’ (Ö-15)

‘Bilgisayar sınıfında çocuklar internette fazla vakit geçiriyor. İnternet bağlanmadan önce çocuklar kütüphaneyi daha fazla kullanıyorlardı. Kitaplardan daha fazla yararlanıyorlardı. İnternet bağlandıktan sonra hazırcılık meydana geldi. Araştırma deyince sadece bilgisayara bakma olarak algılanıyor. Oysa ki kitaptan araştırmada daha çok çaba sarf etmiş oluyorlar. O bilgileri biraz da özümüyorlar. Yani araştırma yerini buluyor. Araştırma ödevi verdiğimde internette bulamadım, elektrik yoktu, internete bağlanamadım gibi bahaneler sunuyorlar. Kütüphanemiz de var ondan da yararlanabilirsiniz diyorum. Ama yeterli olmuyor. Teknoloji pek olumlu etkilemiyor.’ (Ö-19)

Öğretmenlere sorulan, **‘Sınıf kitaplığından alınan kitapların istatistiğini tutuyor musunuz?’** sorusuna öğretmenlerin verdiği yanıtlar incelendiğinde, görüşmeye katılan öğretmenlerin hepsi sınıf kitaplığından alınan kitapların istatistiğini tuttuğunu belirtmiştir.

Görüşmeye katılan öğretmenler, kitap okuma formu, aylık kitap okuma listelerinden yararlanarak okunan kitapların istatistiğini tuttıklarını belirtmişlerdir. Dönem sonunda öğrencinin okuduğu kitap sayısını e-okula girdiklerini söylemişlerdir.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **‘Sınıf kitaplığından alınan kitapların istatistiğini tutuyor musunuz?’** sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘İstatistiğini tutuyorum. Birkaç öğrenci görevlendirdim. Her gün 3. Ve 4. Teneffüste kitap dağıtımı yapılıyor. Dönem sonunda e-okula okunan kitaplar aktarılıyor.’ (Ö-1)

‘Aylık kitap okuma listelerimiz var. Kitabın adı, türü ve sayfa sayıları yazıyor. Her ay okul bizden bu istatistikleri alıyor. Milli eğitime bildiriyor. Okul kütüphanemizden yararlanan öğrencilerimiz var. Halk kütüphanemizin eksikliklerinin olması çocukların üzerinde olumsuz etki yarattı.’ (Ö-5)

‘Öğrenciye verdiğimiz her kitabı ortalama makul süresi sonucunda o kitapla ilgili kitap okuma formumuz var. O kitap okuma formunda kim kaç tane, hangi kitapları okumuş. Onun istatistiğini çıkarıyoruz. Zaten e-okul sayfamızda da vardır.’ (Ö-8)

‘Düzenli bir şekilde tutuyoruz. Kitabın alındığı ve verildiği tarih yazılıyor.’ (Ö-12)

‘Evet. Kitap raporu çıkarıyoruz. Kitabın analizini yapan bir rapor. Bu raporda kitabı beğeniyor mu, neden beğeniyor, öneriyorsa neden öneriyor, yayınevi, sayfa sayısı gibi sorularla analizini yapıp geldiği zaman olumlu sonuç alıyoruz.’ (Ö-15)

Öğretmenlere sorulan, **‘Sınıfınızın aylık kitap okuma ortalaması nedir?’** sorusuna verdikleri yanıt incelendiğinde, farklı sayılara ulaşılmıştır. Kitap okuma sayılarına ilişkin bulgular Tablo 35’te gösterilmiştir.

Tablo 35 Bir Öğrencinin Ayda Ortalama Okuduğu Kitap Sayısına İlişkin Frekans Tablosu

Öğrencinin okuduğu kitap sayısı	f
1.1-4 arası kitap okuyan	10
2.5-8 arası kitap okuyan	8
3.9-12 arası kitap okuyan	5

Tablo 35’te de görüldüğü gibi, 10 öğretmen ayda ortalama 1-4 arası kitap okuyan öğrencisinin olduğunu, 8 öğretmen ayda ortalama 5-8 arası kitap okuyan öğrencisinin olduğunu, 5 öğretmen ayda ortalama 9-12 arası kitap okuyan öğrencisinin olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **‘Sınıfınızın aylık kitap okuma ortalaması nedir?’** sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin görüşme metninden örnekler tablo şeklinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 36 Sınıfların Aylık Kitap Okuma Ortalamasına İlişkin Frekans Tablosu

Ö-1	Ö-2	Ö-3	Ö-4	Ö-5	Ö-6	Ö-7	Ö-8	Ö-9	Ö-10	Ö-11	Ö-12
13	3-4	12	7-8	11	3-4	4	4	5	2-3	5	3-4
Ö-13	Ö-14	Ö-15	Ö-16	Ö-17	Ö-18	Ö-19	Ö-20	Ö-21	Ö-22	Ö-23	
4	5-6	9-10	4	3	7-8	10	5-6	4-5	4-5	4	

Öğretmenlere sorulan ‘**Öğrencileriniz okul kütüphanesinden, bulunduğu yerleşim yeri kütüphanesinden ya da arkadaşlarından okuma amaçlı kitap temin edebiliyorlar mı?**’ sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, bu durumun yaşanılan çevreye göre değiştiği görülmektedir. Öğrencilerin kitap temin edebilme yerlerine ilişkin bulgular Tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37 Öğrencilerin Okul Kütüphanesinden, Bulunduğu Yerleşim Yeri Kütüphanesinden ya da Arkadaşlarından Okuma Amaçlı Kitap Temin Edebilme Yerlerine İlişkin Frekans Tablosu

Okuma amaçlı kitap temin etme yeri	f
1- Okul kütüphanesinden	11
2- Arkadaşlarından	9
3- Yerleşim yeri kütüphanesinden	2

Tablo 37’de de görüldüğü gibi öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrenciler okul kütüphanesinden (11 öğretmen), arkadaşlarından (9 öğretmen) ve bulunduğu yerleşim yeri kütüphanesinden (2 öğretmen) okuma amaçlı kitap temin edebiliyorlar.

Öğretmen görüşlerine göre, öğrenciler en çok okul kütüphanesinden (11 öğretmen) ve arkadaşlarından (9 öğretmen) okuma amaçlı kitap temin edebiliyorlar. Öğretmenlerin bir kısmı (2 öğretmen) ise öğrencilerinin bulunduğu yerleşim yeri kütüphanesinden yararlandığını belirtiyor. Öğretmenler, bulunduğu yerleşim yerinin kütüphanesinden fazla yararlanılmamasının nedeni olarak kütüphanenin uzak olmasını, yakın çevrelerinde işler vaziyette kütüphane olmamasını, halk kütüphanesinin eksikliklerinin olduğunu, eski kütüphane anlayışının olmadığını belirtmektedirler.

Öğretmenlerin kendi ifadeleri ile **‘Öğrencileriniz okul kütüphanesinden, bulunduğu yerleşim yeri kütüphanesinden ya da arkadaşlarından okuma amaçlı kitap edebiliyorlar mı?’** sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Çevredeki kütüphane uzak olduğu için yararlanamıyor. Sınıf kitaplığından ve arkadaşlarından yararlanıyor.’ (Ö-1)

‘Arkadaşlarından temin edebiliyorlar. Fakat yakın çevrede işler vaziyette henüz bir kütüphane mevcut değil. En yakın kütüphane şehir merkezinde yer alıyor. Yaşları küçük olduğundan ulaşım sıkıntı oluyor. Okul kütüphanemiz henüz yok.’ (Ö-3)

‘Okul kütüphanemizden yararlanan öğrencilerimiz var. Halk kütüphanemizin eksikliklerinin olması çocukların üzerinde olumsuz etki yarattı.’ (Ö-5)

‘Arkadaşlar arasında değişim olabiliyor. Okul kütüphanesi olmadığı için yararlanamıyorlar. Çevre kütüphanesi de eski kütüphane anlayışını devam ettiremediği için öğrencinin kütüphane ile bağı olmuyor. Daha önceden kütüphane çok daha aktifti. Şimdi öğrenci o binanın kütüphane olduğunu bilmiyor.’ (Ö-8)

Öğretmenlere sorulan, **‘Çocuklara önerdiğiniz kitapların isimlerini öğrenebilir miyim?’** sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğretmenlerin öğrencilerini Milli Eğitimin tavsiye ettiği 100 Temel Esere ve Dünya Çocuk Klasiklerine yönlendirdiği tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin öğrencilerine önerdiği kitap isimleri aşağıda verilmiştir:

Sol Ayağım, Şeker Portakalı, Çocuk Kalbi, Falaka, Tom Sawyer, Pancarcı Çocuk, Define Adası, Robinson Crusoe, Hacivat ve Karagöz, Keloğlan Masalları, Nasrettin Hoca Hikayeleri, Küçük Kara Balık, Masal masal içinde, Değerlerimiz, Yüksek Ökçeler, Namus, Andersen Masalları, La Fontaine’den Seçmeler, Gramen Mızıkacıları, Mersin Güzeli, Kaşığı, Suç ve Ceza, Altın Kız, Heidi, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Deli Dumrul, Deprem ve Felaket

Öğretmenlere sorulan **‘Kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için herhangi bir ders saati ayırıyor musunuz?’** sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde farklı yanıtlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğu (16 öğretmen) okuma alışkanlığı

kazandırmak için ayrı bir ders saati ayırdıklarını belirtirken, öğretmenlerin bir kısmını (7 öğretmen) herhangi bir ders saati ayırmadığını belirtmiştir.

Öğretmenler, öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için Türkçe ve Drama dersinden birer saat aldıklarını, Rehberlik dersinde okuma yaptıklarını, her gün dersin ilk 20 dakikasını okumaya ayırdıklarını ya da her gün ilk ders saatini okumaya ayırdıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin kendi ifadeleriyle, '**Kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için herhangi bir ders saati ayıran öğretmenlere**' ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

'Drama ve Türkçe dersinden birer saat ayırıyorum. Serbest okuma saatinde sesli okuma yoluna giderek, öğrencilere birer paragraf okutturuyorum. Ayda bir de okulca aldığımız kararla rehberlik saatinde okuma yapıyoruz.' (Ö-5)

'Haftada 2 saat ayırıyorum. Ayrıca okulca 15 günde bir rehberlik saatini ayırıyoruz.' (Ö-2)

'Her gün 20 dakikamız okuma saati zaten. Onun haricinde bazen Türkçe derslerini okumaya ayırabiliyoruz.' (Ö-11)

'Okulca belli bir okuma saatimiz var. Her gün mutlaka ilk 20 dakikayı okumaya ayırıyoruz. Bu okuma alışkanlığını geliştiriyor. Okuma alışkanlığı geliştiği için de daha iyi performans sergiliyor.' (Ö-15)

Öğretmenlerin kendi ifadeleriyle, '**Kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için herhangi bir ders saati ayırmayan öğretmenlere**' ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

'Özel bir ders saati ayırmıyorum. Her an için o konuyu işlemelisiniz. Her türlü öğrenme okumayla ilintilidir. Gün olur okuma alışkanlığı kazandırmak için 3-4 dakikanızı, 15-20 dakikanızı farkında olmadan ayırırsınız.' (Ö-8)

'Hayır ayırmıyorum. Teneffüslerde kitap alışverişi oluyor. Evlerinde kitap okuyorlar.' (Ö-3)

Öğretmenlere sorulan '**Sizce kitap okuma alışkanlığı nasıl kazandırılabilir?**' sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, öğretmenler öğrencinin

okuma alışkanlığı kazanması için aileye ve öğretmene büyük sorumluluk düştüğünü belirtmişlerdir.

Öğretmen görüşlerine göre, öğretmenin öğrenciyi teşvik etmesi, ona model olması, ödüllendirmesi ve okumanın faydalarını anlatmasıyla öğrenci kitap okuma alışkanlığı kazanabilir.

Öğretmenlerin kendi ifadeleriyle, '**Kitap okuma alışkanlığını öğretmenlerin nasıl kazandırabileceğine**' ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

'Başta öğretmenin teşvik etmesi lazım. Velilere de öğrenciyi kırtasiyeye yönlendirerek öğrencinin istediği kitabı seçmesini öneriyorum. Anne babanın da örnek olup okuması lazım.' (Ö-1)

'Çocuk okuduğu kitabı 3-5 cümle de olsa anlatsa onu alkışlarsak, ödüllendirirsek bu onu yüreklendirir. Çocukların özel günlerinde mesela doğum günlerine beni çağırdıkları zaman kitap hediye ediyorum.' (Ö-2)

'Her gün ilk saat okumaya ayrılabilir. Çocukların sevdikleri kitaplara yönlendirmek etkili oluyor. Ben çocukların istedikleri kitapları okumalarını tercih ediyorum. İstemedikleri kitapları okumalarını istemiyorum' (Ö-10)

'Ben onların gözü önünde okuyarak onlara örnek oluyorum. Onlar da benim okuduğumu görünce daha da hevesleniyorlar.' (Ö-14)

'Türkçeye ayrılan ders saatleri dışında ek olarak kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için özel ders saati eklenmesi gerekir. Öğretmenin model olması gerekir.' (Ö-19)

Öğretmen görüşlerine göre, öğrencinin kitap okuma alışkanlığı ailede başlar. Ailenin örnek olmasıyla, çocuğu yönlendirmesiyle, oto-kontrol yapmasıyla, çocukla beraber kitap okumasıyla

Öğretmenlerin kendi ifadeleriyle, '**Kitap okuma alışkanlığını ailelerin nasıl kazandırabileceğine**' ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

'Eğitimin temeli ailede başlar. Toplumda okuma alışkanlığının oluşmayışı bizden önceki nesilsin eksikliğidir. Bizim eksikliğimiz de belki gelecek nesile geçecek. Buna dur demek için önce ailenin okuma alışkanlığı kazanması gerekiyor. Siz okulda ne

kadar okuma alışkanlığı kazandırmaya çalışsanız mutlaka artışı olur, anlamı olur. Ama bir baba evde televizyon seyrederken oğluna kızına git kitap oku derse bu hiç inandırıcı olmaz. Öğretmenin söylediği sözler de soyut kalır. Önce ailenin kazandırması lazım sonra öğretmenden bütün öğrencilere geçer.’ (Ö-8)

‘Okuma alışkanlığı sonradan kazanılmıyor. Sadece öğretmenle olmuyor. Ben kitabı veriyorum. Yardımcı oluyorum. Ailelerin de evde otokontrol yapması lazım. O çocuk kitabı gerçekten okuyor mu, okumadan mı getiriyor? Ben ancak 20 dakikamı verebiliyorum, ya da birkaç soruyla geçiştiriyorum. Ama evde kontrol olursa çocuk yavaş yavaş severek okumaya başlar.’ (Ö-5)

‘Anne babayla irtibata geçip onlarla bilgi alışverişi yapabiliriz. Aile çocukları yönlendirirse okuma alışkanlığı zamanla oturur. Gazete okuyarak özellikle çocuğa okumaya yönlendirebiliriz. İlgi duyacağı şeylere yönlendirerek okuma alışkanlığı kazandırabiliriz.’ (Ö-14)

Öğretmenlerin bir kısmı (4 öğretmen), çocukların okul öncesinde kitapla tanıştırılması ve o sevginin verilmesi gerektiğini, böylece çocuğun okula başlamasıyla kitap okuma alışkanlığını sağlam bir şekilde alacağını belirtmektedirler.

‘Çocuk okula başlamadan hatta bebekken anne eline kitabı alıp çocuğa o kitaptaki resimleri göstererek, orda bişeyler okuyarak, onun uyku saatlerinde masal okuyarak alışkanlık kazandırılabilir. Birinci sınıftan itibaren de çocuk kendini geliştirmeye başlayacaktır.’ (Ö-5)

‘Okula başlamadan önce 3 yaşındayken annenin çocuğunu uyuturken ona kitap okuması Onun o sevgiyle tanışmasını sağlar. Daha sonra okula başladığında çocuğa test çözme yöntemi yerine kitap okuma takibi yapılmalı. İlkokul 1.sınıfta o sevgi aile ve öğretmen tarafından verilmeli. Çocuk kendi kendine isteyerek okumalı.’ (Ö-6)

‘Ailede bi şekilde bunun temelini verilmesi gerekiyor. Okul öncesinde kitabın çocuğun dünyasına girmesi çok önemli. Şu anda yaptığımız okuma saatlerinin çok faydası oldu. Yani gerçek anlamda kitap öğrencilerin hayatına girdi. Okul çapında, ilçe çapında ya da il çapında etkinlikler yapılabilir. Kitap okuma yarışmaları olabilir.’ (Ö-20)

Öğretmenlere sorulan **‘Kitap okuma alışkanlığını geliştirmek için sizce neler yapılmalı? Bu konudaki önerileriniz nelerdir?’** sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde yaratıcı yaklaşımlarda buldukları görülmüştür.

Öğretmenlere göre, okuma alışkanlığının gelişmesi için öncelikle okul-aile-öğrenci üçgeninin oluşturulması gerekli. Bunun yanında aile ve öğretmen model olmalı, okul kütüphanesi iyi oluşturulmalı, ayrı bir okuma saati olmalı, okuma saatleri arttırılmalı, yarışmalar ve ödüllendirilmeler yapılarak öğrenci okumaya teşvik edilmeli, evde kardeşleriyle okuma saati yapmalı, kitabın önemi ve faydaları anlatılmalı, evde ve sınıfta kitaplık olmalı, kitap tanıtımları yapılmalı, arkadaşlarıyla kitap hakkında konuşup, analizlerini yapmalı, öğrencinin seviyesine uygun renkli ve resimli kitaplar okunmalı ve en önemlisi aile bilinçlendirilmesi yapılmalıdır.

Öğretmenlerin kendi ifadeleriyle, **‘Kitap okuma alışkanlığını geliştirmek için sunduğu önerilere’** ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Geliştirmek için sadece öğretmene görev düşmüyor. Bu konuda üçlü çalışma yapılmalı. Öğrenci- Aile- Öğretmen. Ailelerden şunu isterim ben. Tv’yi kapatsınlar, birlikte kitap okusunlar. Süresi aileye kalmış. Çocuklara örnek olmalılar. Onlar sohbet ederken çocuğa kitap oku demek doğru bir davranış değildir.’ (Ö-4)

‘Evimizde kitaplık köşemiz olabilir. Okulumuz bu konuda bize ön ayak olabilir. Okul kütüphanesi geliştirilebilir. Sınıflarımızda zarar verilmeyecek şekilde açık raf niteliğinde kitaplarımız oluşturulabilir. Aslında sınıf sadece bir öğretmene ait olsa herkes sevdiği, okuduğu kitapları getirir, paylaşım artar. Haftada en az 2-3 ders saati bu konuya yönlendirilse okuma alışkanlığı daha gelişecektir.’ (Ö-5)

‘Öğretmen model olmalı. Anne-baba model olmalı. Çocuk okuma yazmaya geçtikten sonra hassas bir şekilde kitap okumaya geçiş sağlanmalı. Okumaya geçen çocukların çetelesi tutulmalı. Kitap okuma çeteleleri. Ödüllendirilmeli onlar. Yüreklendirilmeli. Ön plana çıkarılmalı kitap okuyan çocuk. İlgileri ve yaptıklarıyla. Bence okulda ve evde geliştirilebilir.’ (Ö-6)

‘Çok ciddi, çok tutarlı, orta vadeli projeler geliştirilmelidir. Ve burada temel görev önce ailelere verilirken ardından sistematik olarak (valilikler, bakanlıklar tarafından yapılan okuma davranışı kazandırma çalışmaları soyut kalıyor.) okulların bu konuda vizyonunu geliştirmek lazım. Hem öğrenci hem öğretmen hem okul şeklinde.

Ama bilinçli ve istekli olarak sırf olmuş olsun diye değil. Okullar bu misyonu kendilerine üstlenirse bence daha faydalı olur. Tabi bunu sağlayabilmek için okul idarecilerinin az daha formasyon sahibi olması lazım.’ (Ö-8)

‘Yarışmalar olabilir. En güzel hikaye anlatımıyla ilgili günler düzenlenebilir.’ (Ö-13)

‘Çocukların anne babalarının %90’ı abartısız söylüyorum okuma- yazma bilmiyor. Öncelikle anne babalar okuma yazma kursuna giderek bilinçlendirilebilir. Okuma yazma öğrendikten sonra zaten okumalar yapılabilir. Aileyle görüşülebilir. Okuma saatleri için çocuk teşvik edilebilir. Biz zaten öğrenciyi küçük hediyelerle, ödüllendirmelerle okumaya teşvik ediyoruz. Bence özellikle ailelerin bilinçlendirilmesi gerekiyor. Özellikle bu kesim için. Okulda kitap okuma saati yapılabilir. Haftada 1 ders sadece kitap okunacak, başka birşey yapılmayacak. Aylık olarak en fazla kitap okuyan öğrenci seçilip, bütün okulun önünde ödüllendirilip, kitap okumaya teşvik edilebilir. Ben sınıfımda yapıyorum ama okul düzeyinde de yapılabilir.’ (Ö-18)

‘Şu anki 6 saatlik Türkçe dersinin okuma saatleri dışında. Yarısının okuma anlama saati olarak müfredatta şekillendirilmesi gerekiyor. Özellikle doğu, güneydoğu kesiminde dil ve anlatım sorunu olduğu için Türkçe dersinin en az yarısının okuma odaklı şekillendirilmesi gerekir. Sistemde bazı düzeltmeler yapmadığımız müddetçe bazı şeyler istediğimiz gibi oluyor ihtiyacı karşılamıyor.’ (Ö-20)

‘Okul yeterli değil. Velinin söylemesi etkili oluyor. Bugün kitabı okudun mu, hikâyende ne anlatılıyor? şeklinde sorular sorulabilir. Keşke veliler bilinçli olsa da onlar böyle sorsa çocuklar cevapsız. Bu durumda çocuk da keyif alır. Velinin etkisi çok büyük.’ (Ö-21)

‘Ailede başlaması gerekiyor. Kitap okuma alışkanlığı ailede başlar. Okulda devam eder. Sen televizyon karşısında oku, oku, oku dersin olmaz. Ama eline gazeteyi alıp gel çocuğum birlikte okuyalım dersin okuma geliştirilir. Öğretmen de kitap okuyun deyip dersten çıkarsa olmaz. Önemli olan öğretmenin öğrencilere pekiştireç vermesi, model olması.’ (Ö-22)

Öğretmenlere sorulan ‘Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının Türkçe dersi akademik başarıya etkisi var mı?’ sorusuna öğretmenlerin verdikleri cevaplar

incelendiğinde, öğretmenlerin hepsi (23 öğretmen) öğrencinin kitap okuma alışkanlığının Türkçe Dersi akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre, kitap okuma alışkanlığı öğrencinin okuduğunu daha iyi anlamasını, kelime hazinesinin daha zengin olmasını, düşünme ve yorum yapabilme becerisinin gelişmesini sağlamaktadır. Bu da Türkçe dersini etkilemektedir. Öğretmenler bu durumun yalnızca Türkçe dersi için geçerli olmadığını diğer dersleri de etkilediğini belirtmektedirler.

Öğretmenlerin kendi ifadeleriyle, **‘Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının Türkçe dersi akademik başarıya etkisi var mı?’** sorusuna ilişkin görüşme metninden örnekler aşağıda sunulmuştur.

‘Muhakkak. Kitap okumayan bir insanın ufku daha dar olur. Kelime hazinesi çok gelişmez. Dolayısıyla anlatımı gelişmez. Bu da Türkçe dersini etkiler. Sadece Türkçe dersi değil, diğer derslere de yansıyor.’ (Ö-1)

‘Kesinlikle. Çocuk okur-yazar ama anlama konusunda sıkıntı çekmektedir. Eğer kitap okuma alışkanlığı gelişirse anlama alışkanlığı da gelişecektir beraberinde.’ (Ö-3)

‘Özellikle deneme sınavında çok etkiliyor. Çünkü okuduğunu anlayan çocuk Türkçe’den, Sosyal’den ful çekebiliyor. Okuduğunu anlamayan çocuk konuşamıyor, konuşamayan çocuk kendini ifade edemiyor, sınavlarda da başarılı olamıyor. Okuma alışkanlığı olmayan bir çocuğun başarısı %50’ye iniyor.’(Ö-5)

‘Mutlaka. Okuyan düşünebilir, düşünen yorumlayabilir, yorumlayan da mutlaka başarıya ulaşır. Okuyan çocuk hemen fark ediliyor. Bir öğrenciye hiç vermediğiniz konuyu sorduğunuzda kitap okuyan çocuk büyük oranda başarılı oluyor.’ (Ö-8)

‘Tabiki etkiliyor. Az kitap okuyan Türkçe dersinde başarısız. Çok kitap okuyan okuduğunu anlıyor dolayısıyla başarılı oluyor.’ (Ö-13)

‘Bütün dersleri etkiliyor. Sonuçta biz derse giriyoruz, herhangi bir dersi anlatırken de Türkçe’den yararlanıyoruz. Çocuklar bir konuyu okudukları zaman sonuçta Türkçeyle okuyorlar. Okuması ne kadar iyiyse dersleri de o ölçüde iyi oluyor.’ (Ö-20)

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde, İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına yönelik sorulardan elde edilen bulgular ve anket uygulamasına katılan öğrencilerin sınıf öğretmenlerine uygulanan görüşme formundaki bulgular birlikte ele alınarak tartışılıp yorumlanmıştır.

5.1. Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu araştırmanın bulgularına göre öğrencilerin çoğu boş vakitlerinde kitap okumayı tercih etmektedir. (%65) F.D. Cleary'e göre boş zamanları değerlendirme uğraşısı olarak okumanın altın yılı 8 ile 13 yaşlar arasındadır. Bu dönemde çocuklar okumaya ve kütüphanelere gitmeye büyük ilgi göstermektedirler. 13 yaşından sonra okumaya ilgi azalmakta ve kitaplarla ilişki de seyrekleşmektedir (Cleary,1972'den akt. Bamberger,1990,8). Bu bilgiler araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Öğrenciler ellerinde bir miktar paraları olsa bunu en çok kitap almak için kullanacaklarını belirtmişlerdir. (%42.5) Bu durum kitaba duyulan sevginin açık göstergesidir. Aynı zamanda öğrencilerin yaş özelliklerinden de kaynaklanmaktadır. Başaran yaptığı araştırmada, 11 yaş döneminin çocukluk dönemleri arasında okuma ve kitaba duyulan ilginin en yoğun dönem olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Okula başlamadan önce öğrencilerin çoğunun anne babasının kitap okuduğu görülmüştür. (%56.9) Baron ve McDonald'ın yaptıkları çalışmada, bebeklikten itibaren çocuklara kitap okumaya başlanırsa bu çocukların algılama düzeylerinin, kitap okumayan çocuklara nazaran daha ileri olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca bu çocukların kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini ve ileriki yaşlarda okuma alışkanlığını daha rahat kazandıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin çoğunun evinde kitaplık ya da kitap köşelerinin olduğu görülmektedir. (%67.7) Bu bulgular doğrultusunda, öğrencilerin çoğunluğunun

kolaylıkla kitap temin edebilme şartlarına sahip olduğu ve bu durumun öğrencilerin ailelerinin gelir ve eğitim düzeylerinden kaynaklandığı söylenebilir. Tosunoğlu'nun (2002,557) 4. ve 5. Sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 350 öğrenciyle yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin %77.5'inin evlerinde kitaplık bulunduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgu araştırmayı destekler niteliktedir.

Öğrencilerin çoğu evlerinin çevresinde kütüphane olmadığını belirtmiştir. (%78) Çocuğun yaşadığı çevrede bir kütüphanenin olması okuma alışkanlığının oluşması açısından oldukça önemlidir. Dökmen'in (1990) yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre, kütüphanelerden yararlanan çocukların yarısından fazlasının, evlerinin yakınında bulunan kütüphaneye gitmeyi tercih ettikleri belirlenmiştir. Ne yazık ki öğrencilerin evlerinin yakınında kütüphane olmaması okuma alışkanlığını olumsuz etkileyen bir durumdur.

Öğrencilerin çoğu evlerine düzenli olarak günlük bir gazete alındığını belirtmiştir. (%31.9) Bekar'ın (2005,39) yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin %12'sinin her gün 2 ve daha fazla sayıda, %28.6'sının her gün 1'den fazla sayıda, %49.5'inin 2-3 günde 1 gazete okudukları ve %9.2'sinin hiç gazete okumadıkları görülmüştür. Bu bulgu araştırmayı destekler niteliktedir.

Bulgulara göre öğrenciler en çok öykü okumaktan hoşlanmaktadır. (%28.1) Aynı zamanda en çok macera konulu kitaplar okumaktan hoşlandıklarını belirtmektedirler. (%45.5) Bu bulguların öğrencilerin yaş ve gelişim özellikleriyle ilgili olduğu söylenebilir. Güleryüz'e (2002,216) göre, 9 yaşından başlayıp 12 yaşlarına kadar süren çağ, gerçeklere yönelme çağıdır. Bu dönemin çocuğu masal dönemiyle macera dönemi arasında bir geçiş dönemindedir. Çocukların okuyacağı kitaplar daha çok yaşanmış ya da yaşanılabilir özellikleri taşımalıdır.

Öğrencileri kitap okumaya teşvik eden en büyük etkenin okumayı sevmelerinin olması okuma alışkanlığı kazanmaları açısından oldukça önemlidir. (%68.9) Öğrencilerin kitap okumasına engel olan en büyük etken ise derslerin yoğunluğudur. (%36.5) Bunun yanında televizyon izlemeleri de olumsuz bir etkidir.

Televizyon ve çocuk davranışları konusunda yapılan çalışmalarda, televizyonun çocuk bilincini etkilediği ortaya konmuştur. Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları Dairesi Başkanlığınca, Türkiye genelinde 22 il ve 7 coğrafi bölgede 6614 kişiyle yapılan bir araştırmaya göre; çocuklar bir günde ortalama 3 saat 42 dakika süreyle televizyon izlemektedirler. Bu çocuklar için çok uzun bir süredir (Dereobalı, 2005,78). Araştırmanın sonuçlarına göre de televizyon izlemek derslerin yoğunluğunun yanı sıra kitap okumaya engel olduğu düşünülen önemli bir etkidir.

Bulgulara göre öğrenciler, anne babalarının kitap almadaki amaçlarını en çok öğretmen istediği için kitap aldıklarını belirtmişlerdir.(%38.6) Burada öğretmen faktörünün öğrencinin kitap okuma alışkanlığı kazanması konusunda etkili olduğu görülmektedir. Görüşme bulguları da bu maddeyi destekler niteliktedir. Öğretmenin yönlendirmesi oldukça önemlidir. Çünkü bu yaşlarda öğrenci öğretmeni model alır.

Öğrencilerin kitaptan başka en çok internet yayınlarını okuduğu görülmektedir. (%35.8) Görüşme bulgularına göre de internet yayınlarının öğrenci üzerinde önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Teknolojik imkânların gelişmesi öğrenciyi internet yayınlarına yönlendirmektedir.

Bulgulara göre, öğrencilerin çoğunluğunun kütüphaneleri ödev yapmak amaçlı kullandıkları sonucu elde edilmiştir. (%68.6) Kütüphanelerin okuma işlevinden çok araştırma işlevi için kullanılmasının, kütüphanelerin işlevleri hakkında öğrencilere ebeveynleri ve öğretmenleri tarafından yeterli bilgi verilmediği ile ilgili olduğu söylenebilir. Olcay'ın (1990) yaptığı araştırma sonucunda da ilkökul çocuklarının kütüphaneye en fazla araştırma yapmak amaçlı gittikleri bulunmuştur.

Anne ve babanın ne sıklıkta kitap aldığı konusunda öğrencilerin, “ara sıra” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%46.5) Devrimci'nin (1993,99) ilköğretim 5. Sınıflar üzerinde yapmış olduğu çalışmada elde ettiği bulgular da bu maddeyi destekler niteliktedir. Bu çalışmada, genel olarak ailelerin %74.5'inin çocuklarına boş zamanlarında okumaları için kitap aldıkları tespit edilmiştir.

Öğrencilerin satın aldıkları kitapları ne sıklıkla kendilerinin seçtiği konusunda “her zaman” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%46.1) Bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin satın aldıkları bütün kitapları kendilerinin seçtiği söylenebilir. Maraşlı (2005,90), öğrencilerin okuyacakları kitapları kendilerinin seçmesinin, onların okumaya karşı isteklerini artıracaklarını ve seçicilikte seviye kazandıracaklarını söylemiştir.

Öğrencilerin okudukları kitapları arkadaşlarından ödünç alma sıklıkları konusunda “ara sıra” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%50.1) Keleş’in (2006,58) ilköğretim 4. ve 5. Sınıflar üzerinde yapmış olduğu çalışmada elde ettiği bulgular da bu maddeyi destekler niteliktedir. Keleş, bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin arkadaşlarından okumak için çok fazla kitap ödünç almadıklarının söylenebileceğini, oysa öğrencilerin arkadaşlarından ödünç kitap almasının, onların çeşitli kitaplar okumalarını sağlayacağını ve okuma alışkanlığını geliştirdiği için önemli olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin okudukları kitapları okul kütüphanesinden alma sıklıkları konusunda “hiç” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%35.25) Bu veri, öğrencilerin kütüphanelerden kitap almak için yararlanmadıklarını göstermektedir. Bu durumda öğrencilerin kütüphane kullanımı konusunda bilinçlendirilmediği ve gerekli eğitimin verilmediği söylenebilir.

Öğrencilerin okudukları kitapları sınıf kitaplığından alma sıklıkları konusunda “her zaman” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%44.3) Bu veri, öğrencilerin okudukları kitapların hemen hemen hepsini sınıf kitaplığından aldıklarını göstermektedir. Bu sonuçla öğrencilerin kitap edinmelerinde sınıf kitaplıklarının önemli bir rolü olduğu görülmektedir.

Öğrenciler kitap okumak için ‘her zaman’ ders saati ayrılır, şeklinde görüş bildirmişlerdir. (%39.1) Bu durum kitap okuma alışkanlığı edinmede önemli bir faktördür.

Öğrencilerin doğum günü, sınıf geçme vb. nedenlerden dolayı başkalarına kitap hediye etmeleri konusunda “ara sıra” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya

çıkıştır. (%32) Kitap okuma alışkanlığının kazanılmasında kitap hediye etmenin önemli bir yeri olduğu düşünüldüğünde, ankete katılan öğrencilerin kitaplara değer verdikleri ve kitap okumayı sevdikleri söylenebilir.

Öğrencilerin annelerinin boş zamanlarında hangi sıklıkta kitap, gazete ve dergi okudukları konusunda “hiç” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%47.5) Bu bulgu, öğrencilerin annelerinin büyük bir çoğunluğunun kitap okuma alışkanlığının olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç, annelerin fazla çocuğa bakma durumlarından ve ev işlerinden kaynaklanabilir. Annelerin çocuklarına model oldukları düşünüldüğünde çocukların okuma alışkanlığı kazanmaları açısından olumsuz bir durumdur.

Öğrencilerin babalarının boş zamanlarında hangi sıklıkta kitap, dergi ve gazete okudukları konusunda “ara sıra” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%31.1) Bu bulgu, öğrencilerin babalarının kitap okumaya çok fazla zaman ayırmadıklarını göstermektedir. Bu durumun babaların çalışma şartlarından dolayı boş zamanlarının az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğrencilerin harçlıklarıyla hangi sıklıkta kitap aldıkları konusunda “ara sıra” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, öğrencilerin harçlıklarıyla çok fazla kitap almadıklarını göstermektedir. Bu durumun, öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleriyle ilgili olduğu söylenebilir. Keleş’in çalışması da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Öğrencilere kitap okumanın kelime hazinesini ne kadar zenginleştirdiği konusunda “tamamen” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%49.8) Bu bulgu, öğrencilerin kitap okumanın kelime hazinesini artıracığını düşündüklerini göstermektedir. Gökşen (1985,25) kitap okuyan çocukların kelime hazinelerinin zenginleştiğini ifade etmiştir. Bu ifade araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Öğrenciler kitap okumanın hayal dünyasını ne derece geliştirdiği konusunda “tamamen” derecesinde görüş bildirmişlerdir. (%43.2) Kitap okumak insanları tanımak, geçmişini yaşamak, geleceği hayal etmektir. Televizyon seyredirken daha çok bizlere verilenlere odaklanır, gördüklerimizle yetiniriz. Oysa kitap okurken gözlerimizle harf ve

kelimelere bakmamıza rağmen, okuduklarımızı hayal eder, hayal dünyamızda oluşturduğumuz olayları yaşarız (Odabaş,2005).

Öğrencilerin kitap okumanın derslerdeki başarıyı ne kadar artırdığı konusunda “tamamen” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%50.8) Bu veriye göre, öğrencilerin kitap okumanın okuldaki başarıyı artırdığı düşüncesinde oldukları söylenebilir. Tezcan’a (2005:73) göre de çocuk, okuya okuya dünya ile ilgisini güçlendirir. Okumasını seven, kitap ve dergiyi bir gereksinim gibi gören çocuk mutlaka okulda da başarılıdır.

Öğrencilerin kitap okumalarında arkadaşlarının ne kadar etkili olduğu konusunda “oldukça” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%39.6) Bu veri, öğrencilerin kitap okumalarında arkadaş yönlendirmesinin etkili olduğunu göstermektedir. Keleş’in çalışması da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Öğrencilerin kitap okumalarında annelerinin ne kadar etkili olduğu konusunda “tamamen” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%41.9) Bu veri, öğrencilerin kitap okumalarında annelerinin etkili olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin kitap okumalarında babalarının ne kadar etkili olduğu konusunda “tamamen” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%46.2) Bu veri, öğrencilerin kitap okumalarında babalarının etkili olduğunu göstermektedir. Anne – babalar çocukların model alabilecekleri öncelikli kişilerdir.

Öğrencilerin kitap okumalarında öğretmenin ne kadar etkili olduğu konusunda “tamamen” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%68.7) Güngördü’ye göre (2006,51) sınıf öğretmeni okuma alışkanlığı edinme sürecindeki en etkili kişidir. Bu nedenle sınıf öğretmenin örnek bir kişilik sergilemesi gerekmektedir. Böyle bir öğretmen öğrencilerini kitapların büyülü dünyasına rahatlıkla çekebilir.

Öğrencilerin kitap okumalarında kitle iletişim araçlarının ne kadar etkili olduğu konusunda “oldukça” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%33.8) Bu bulgular doğrultusunda öğrencilerin kitap okumalarında kitle iletişim araçlarının etkili olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin kitap okuma isteklerinde kitapların biçimsel özelliklerinin ne kadar etkili olduğu konusunda “oldukça” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%33.2) Demiray’ın (1977,6) da belirttiği gibi çocuk kitabının içeriği kadar biçimsel özellikleri de önemlidir. Her yaş grubunun okuyacağı kitabın biçimsel özellikleri birbirinden farklılık gösterir. Dolayısıyla kitap seçiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de kitabın biçimsel özelliklerinin okuyucu kitlesinin yaşına ve gelişim özelliklerine hitap etmesidir. Öğrencilerin, oldukça yönünde görüş bildirmeleri de okudukları kitabın biçimsel özelliklerine dikkat ettiklerini belirtir niteliktedir.

Öğrencilerin okudukları kitabın en çok okunan kitapla arasında olmasının o kitabı okumalarına etkisi konusunda “tamamen” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%36.8) Keleş’e göre bu durum, öğrencilerin okudukları kitapları seçerken başkalarının beğenisini kazanmış olmasına önem verdiklerini ve güncel kitapları takip ettiklerini göstermektedir.

Öğrencilerin okul kütüphanesindeki kitap sayısının yeterliliği konusunda “tamamen” derecesinde görüş bildirdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. (%33.5) Bu bulgu sonucunda kütüphanelerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak donanıma sahip olduğu söylenebilir.

5.2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Tablo 8’deki bulgular incelendiğinde, kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla elindeki parayı daha fazla kitap almak için kullanacağını belirtmiştir. (%48.4) Ancak öğrencilerin cinsiyetlerine göre paralarını hangi amaçla kullanmak istedikleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 9’daki bulgular incelendiğinde, kız öğrencilerin en çok duygusal konulu kitaplar okudukları (%52), erkek öğrencilerin ise en çok macera konulu kitaplar okudukları (%64.8) görülmektedir. Güngördü’ye (2006,49) göre, bu yaş döneminde, kız ve erkek çocuklar arasındaki ilgi farkı iyice belirginleşir. Erkek çocukları macera arzusu arttığı için bol bol macera romanı okur. Kız çocukları ise daha çok hayalci ve romantiktirler.

11 yaşındaki çocuk, özellikle serüven ve heyecan verici öykülere öncelik tanır. Bu dönemde, erkekler için sevilen konular bilim ve buluşlar; kızlar için ise okul ve aile yaşamını içeren konulardır. 12 yaş, tarih ve efsane kahramanlarıyla okumaya en fazla ilgi duyulan yaş olarak belirlenmiştir. Cinsel olgunluğa erişilen bu dönemde, özellikle kızlarda, aşk öykülerine ilgi önem kazanır (Yavuzer,2005,189). Araştırma sonucunda elde edilen bulguların bu görüşü desteklediği görülmüştür.

Tablo 10'daki bulgular incelendiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha sıklıkta kitap aldıkları tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kitap okuma alışkanlıklarının biraz daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 11'deki bulgular incelendiğinde, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla kitap okumaktadır. Gönen ve arkadaşlarının (2004) yaptığı araştırma sonuçlarına göre, kız ve erkek çocukların kitap okuma oranları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş, farklılığın kız öğrencilerin lehine olduğu görülmüştür.

Uluslararası Eğitim Başarılarını Belirleme Kurulu'sunun (IEA), Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi (PIRLS) çerçevesinde, 35 ülkenin 4. sınıf öğrencileri arasında yapılan araştırmada da, ülkelerin tamamında, 4. sınıf kız öğrencilerinin, okuma yönünden erkek öğrencilerden "anlamlı düzeyde" daha başarılı olduğu tespit edilmiştir (PIRLS,2001).

Zengin'in (2003) yaptığı araştırma sonuçlarında da kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran daha fazla kitap okudukları tespit edilmiştir. Yine Gömleksiz'in (2005) yaptığı araştırmada okuma alışkanlığında cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olup olmadığına t testiyle bakılmış, okuma alışkanlığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Kız öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarına ilişkin tutumları erkek öğrencilere göre daha olumlu yöndedir.

Keleş'in (2006,65) çalışmasında da öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Buna göre kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla kitap okuma alışkanlığına sahiptir. Bu bulgular araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

5.3. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Bulgular incelendiğinde, anne eğitim düzeyi yükseldikçe annelerinin boş zamanlarında daha fazla kitap, gazete ve dergi okuduğu, anne ya da babaların çocuklarına daha sıklıkta kitap aldığı ve öğrencilerin okudukları kitap sayılarının arttığı görülmektedir.

Elde edilen bu bulgular neticesinde, annelerin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığında etkili olduğu ve annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeylerinin de yükseldiği söylenebilir.

Görüşme bulguları da anket bulgularını destekler niteliktedir. Çocuk okuma sevgisini başta ailede kazanır. Anne-baba kitap okumayı severse çocuk da sever. Bu şekilde kitap okuma alışkanlığı geliştirilir. Özellikle annenin çocuğu yönlendirmesi, ona model olması oldukça önemlidir. Annenin bilinçli olması, çocuğu kitap okumaya teşvik etmesi annenin eğitim düzeyiyle doğru orantılıdır.

Bekar'ın (2005) yaptığı araştırmada da üniversite mezunu olan annelerin ($X = 48.61$) ve lise mezunu annelerin ($X = 48.44$), ortaokul mezunu annelere ($X = 43.9$), ilkokul mezunu annelere ($X = 43.3$) ve okuryazar olmayan annelere ($X = 38.7$) göre çocuklarını okumaya yönlendirmeleri daha fazladır. Üniversite ($X = 49.53$) ve lise mezunu olan babaların ($X = 45.59$), ortaokul mezunu ($X = 43.69$) ve ilkokul mezunu babalara göre ($X = 40.66$) çocuklarını okumaya yönlendirmeleri daha fazladır.

5.4. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarına Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Bulgular incelendiğinde, baba eğitim düzeyi yükseldikçe evlerine daha düzenli gazete ve dergi alındığı, baba eğitim durumunun öğrencinin kitap almadaki amaçlarını etkilediği, baba eğitim düzeyi yükseldikçe babaların çocuklarının kitap okumasında daha çok etkili olduğu ve öğrencilerin okudukları kitap sayılarında artma olduğu görülmektedir.

Çocuğun doğumundan ergenlik çağına kadar en çok iletişim kurduğu kişiler anne ve babasıdır. Bu sebeple, daha iyi eğitim almış anne ve babaların çocukların eğitimlerinde daha bilinçli olması ve onlara rehberlik yapması beklenir. Ayrıca daha üst düzeyde eğitim almış olan bireyler, genellikle daha iyi mesleklere, daha iyi toplumsal statü ve gelir düzeyine sahiptir. Bu düşünceden hareketle, eğitim araştırmalarında sosyo-ekonomik düzeyi belirlemede en çok kullanılan unsurlardan biri de öğrencinin anne ve babasının eğitim düzeyi olmuştur (Özdoğan,1982; İsmailioğlu,1991; Bacanlı,1997; Küçük,1998).

Keleş'e (2006,71) göre, üst düzeyde eğitim alan anne babaların alt düzeyde eğitim alan anne babaya göre daha çok kitap okudukları söylenebilir. Bu sebeple üst düzeyde eğitim alanlar çocuklarına kitap okuma hususunda örnek olabilirler ve çocuklarını okumaya yönlendirmede daha bilinçli davranabilirler; onlara yaş, zekâ ve ilgilerine uygun kitaplara ulaşmada rehber olabilirler. Üst düzeyde eğitim alanların evinde doğal olarak daha fazla kitap vardır ve çocukları daha küçük yaşta iken birçok kitapla karşılaşabilmektedir. Buna karşın, alt düzeyde eğitim alanların çocukları, evde çoğunlukla ders kitabının dışında kitap görmeden yetişmektedir. Bu durum, öğrenciler arasında okuma alışkanlığı bakımından anne ve babasının eğitim düzeyi daha yüksek olanlar lehine fark oluşturmaktadır.

Elde edilen bu bulgular neticesinde, babaların eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığında etkili olduğu ve babaların eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeylerinin de yükseldiği söylenebilir.

5.5. Öğrencilerin Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Bulgular incelendiğinde, ailenin gelir durumunun öğrencilerin okuma alışkanlıklarını etkilediği görülmektedir. Gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır.

Görüşme bulguları da anket bulgularını destekler niteliktedir. Aile ekonomik yönden yüksek bir potansiyele sahipse öğrenciye daha fazla kitap alıyor, öğrenciyi kitle

iletişim araçlarına daha çok yönlendiriyor. Bu da öğrencinin okuma alışkanlığını geliştirmektedir.

Coşkun'a (2003,114) göre, bir insanın sosyo-ekonomik düzeyini belirlemede göz önünde bulundurulmuş en önemli faktörlerden birisi gelir düzeyidir. Hatta bir kişinin sosyo-ekonomik düzeyini belirlemede birçok kez sadece gelir düzeyine bakıldığı da görülmektedir. Çünkü gelir düzeyi kişinin eğitim düzeyi, mesleği, sosyal çevresi gibi birçok sosyo-ekonomik gösterge ile yakından ilgilidir.

Tosunoğlu'nun (2002,547) da belirttiği gibi, kitap edinme ve kitap okuma konusunda kabuller geliştirme ile ekonomik durum arasında bir paralellik vardır. Ekonomik durumu iyi olan aileler çocuklarının her türlü ihtiyacını karşılarken, ekonomik durumu iyi olmayan aileler zorlanmaktadır. Bu durum, alt düzeyde gelire sahip ailelerin çocuklarının kitap okuma alışkanlığı kazanmalarında yeterli etkiyi gösterememelerine neden olmaktadır. Keleş'in çalışması da bu bilgiyi destekler niteliktedir.

5.6. Öğrencilerin Yaşadıkları Yerleşim Birimlerine Göre Kitap Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Bulgular incelendiğinde, il merkezinde yaşayan öğrencilerin ilçe merkezi ve köye oranla evlerinde daha fazla kitaplık ya da kitap köşesi olduğu (%70.3), il, ilçe ve köy çevresinde yeterli sayıda kütüphane olmadığı, ve öğrencilerin sırasıyla en fazla il, ilçe ve köyde kitap okudukları görülmektedir.

Görüşme bulguları da anket bulgularını destekler niteliktedir. İl merkezinde diğer yerleşim birimlerine göre imkânların daha iyi olması öğrencinin yerleşim birimine göre kitap okuma alışkanlığını etkilemektedir.

Keleş'e (2006,78) göre, bireyin yaşadığı ekolojik çevre ile doğduğu ve içinde yetiştiği aile ortamı kişiye ait özelliklerin oluşmasını büyük ölçüde etkiler. Yerleşim yeri, konut, ulaşım, eğitim, sağlık, eğlenme imkânları, kamu hizmetleri vb. çevresel koşullar ile ailenin sosyo-ekonomik yapısı, kazanç biçimi, komşuluk ilişkileri, aile içi ilişkiler, aile üyelerinin rol fonksiyonlarını yerine getirme biçimleri gibi öğeler içeren

çevre ve aile ortamı, bireyin kişilik özelliklerini, çevresiyle iletişim kurma becerilerini etkilemektedir. Bireyin doğuştan getirdiği yeteneklerin geliştirilmesini amaçlayan eğitim de çevreden etkilenir. Bu yeteneklerin geliştirilmesi, uygun bir çevre ile mümkün olur.

Deniz'in (2003) yapmış olduğu araştırmada, köydeki annelerin %12'si hiç okula gitmemiş, %70'i ilkokuldan mezun olmuştur. Kentte ise annelerin çoğu lise ve üniversite mezunudur. Kentte annelerin hiç okula gitmeme durumu ile karşılaşmamıştır. Dolayısıyla kent öğrencilerinin zihin ve dil gelişimine annelerinin katkısının daha fazla olduğu görülmektedir. Evde kitaplık bulunma oranı köyde %77, kentte %80 olarak belirlenmiştir. Köyde düzenli olarak kütüphaneye gitme oranı %26, kentte ise %37'dir. Yine anne ve babaların kitap okuma durumları açısından kent öğrencilerinin daha avantajlı olduğu bulunmuştur. Bu avantajın, kentteki annelerin %40'ının ve babaların %45'inin düzenli olarak kitap okumasına karşın köydeki annelerin %36'sının ve babaların %31'inin hiç kitap okumamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Araştırma bulgularına göre iki grup arasında farklılık olduğu, bunun da öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeylerini etkileyebileceği söylenebilir.

Küçük'ün (2002) yaptığı araştırma sonucunda okuma-anlama becerisine göre şehir doğumlu öğrencilerin köy doğumlu öğrencilere nazaran daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Anne ve babanın şehir doğumlu oluşunun öğrencinin başarısını olumlu, köy doğumlu olmasının ise olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Bu da şehir doğumlu anne ve babaların okuma düzeyinin daha yüksek olmasına ve çocuğunun başarısıyla yakından ilgilenmesine bağlanabilir.

Konuk'un (2003) yapmış olduğu araştırma sonuçları bu bulguları desteklemektedir. Araştırmada köyde yaşayan ailelerin %48'inin, kasabada yaşayan ailelerin %74'ünün, şehirde yaşayan ailelerin %87'sinin çocuklarının okuldaki durumuyla ilgilendiği görülmüştür (Akt. Sidekli,2005,85). Buna göre ailelerin çocuklarına karşı gösterdikleri ilginin köyden şehre gidildikçe arttığı söylenebilir

Elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimlerinin kitap okuma alışkanlığı düzeylerinde etkili olduğu, öğrencilerin yaşadıkları

yerleşim birimleri küçüldükçe kitap okuma alışkanlığı düzeylerinin de düştüğü söylenebilir.

5.7. Öğrencilerin Akademik Başarı Düzeylerine Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

Bulgular incelendiğinde, akademik başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin okula başlamadan önce anne babalarının diğerlerine oranla daha fazla kitap okuduğu (%67.8), evlerinde diğerlerine oranla daha fazla kitaplığa sahip oldukları (%85), akademik başarı düzeyi yükseldikçe ders başarısında ve okudukları kitap sayılarında artma olduğu (%62.9) görülmüştür.

Görüşme bulguları da anket bulgularını destekler niteliktedir. Öğrenciler ne kadar çok kitap okurlarsa anlama yetenekleri de geliştiği için soruları cevaplamakta zorlanmamakta ve çok iyi notlar alabilmektedirler.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak sonuçlar üzerinde durulmuştur. Ayrıca araştırma bulguları çerçevesinde, hem uygulamaya hem de bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

6.1. Sonuçlar

İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla, araştırma süresince Diyarbakır ili ile Silvan ilçesi ve Silvan ilçesine bağlı köylerdeki 10 devlet okulunda 23 sınıf öğretmenine ve 768 öğrenciye ulaşılmıştır.

Araştırmanın alt amaçları ve araştırmadan elde edilen bulgular eşleştirildiğinde elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

1. Araştırmanın birinci alt amacında “Öğrencilerin okuma alışkanlıkları nasıldır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin okuma alışkanlıklarının nasıl olduğuna frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma ile bakılmıştır. Sonuçlara göre, anne-baba eğitim durumu, yaşanan yerleşim yeri gibi faktörler göz önünde tutularak öğrencilerin fazla okuma alışkanlığı olmadığı söylenebilir.

2. Araştırmanın ikinci alt amacında “İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin, cinsiyetlerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına ‘kaykare’ ile bakılmıştır. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Kız öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının erkek öğrencilere nazaran daha fazla olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

3. Araştırmanın üçüncü alt amacında “İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin, anne ve babalarının eğitim durumlarına göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aramaya çalışılmıştır. Öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarına göre okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına ‘kaykare’ ile bakılmıştır. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri anne ve babalarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bulgular ışığında, anneleri üniversite mezunu, lise ve dengi okul mezunu ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının diğerlerine göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca üniversite ve lise ve dengi okul mezunu babaların çocuklarının kitap okuma alışkanlığının diğerlerine göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin kitap okuma alışkanlığını etkileme oranının babaya göre daha fazla olduğu görülmüştür.

4. Araştırmanın dördüncü alt amacında “İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin, ailelerin gelir düzeylerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin ailelerin gelir düzeylerine göre okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına ‘kaykare’ ile bakılmıştır. Ailenin gelir düzeyi ile öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre gelir düzeyi 0-350 TL. Ve 351-500 TL. olan öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeyleri diğerlerine göre daha düşüktür. Gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin kitap okuma alışkanlık düzeyleri de artmaktadır.

5. Araştırmanın beşinci alt amacında, “İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin, yaşadıkları yerleşim birimine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimlerine göre kitap okuma alışkanlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı kaykare ile test edildiğinde, öğrencilerin yaşadıkları yerleşim birimleriyle kitap okuma alışkanlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre, öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı düzeylerinin, yaşadıkları yerleşim birimleri küçüldükçe azaldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

6. Araştırmanın altıncı alt amacında, “İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin, akademik başarı düzeylerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılık

var mıdır?" sorusuna cevap aranmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin yaşadıkları akademik başarı düzeylerine göre kitap okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı kaykare ile test edildiğinde, öğrencilerin akademik başarı düzeyleriyle kitap okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre, öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının akademik başarı düzeyleri düştükçe azaldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

6.2. Öneriler

Araştırma sonucu elde edilen bulgulara dayalı olarak uygulamaya ve yapılacak araştırmalara yönelik yapılan öneriler iki ayrı başlıkta sunulmuştur.

6.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1- Çocuğun ilk sosyalleştiği ortam ailedir. Okuma alışkanlığının temelleri ailede atılacağına göre yetişkin nüfus, çocuklarına bu alışkanlığı kazandırması yönünde bilinçlendirilmelidir.

Ailenin okuma alışkanlığı kazandırmak için yapabileceği etkinlikler:

a-Annebaba evde kitap okuyarak çocuğuna model olabilir ve ailece kitap okuma saatleri düzenleyebilir.

b-Çocuğun bilgi kazanması ve bu bilgiyi kullanması teşvik edilebilir.

c-Çocuğun değer verdiği özel günlerinde ona kitap hediye edilebilir.

ç-Evde her çocuk için kendisine ait bir kütüphane oluşturulabilir ve kitap okuması ödüllendirilebilir.

d-Çocuğun okuduğu kitabı başkalarına anlatma imkânı sağlanabilir.

e-Anne-baba kitaplardan elde ettikleri bilgileri çocuklarıyla paylaşabilir.

f-Televizyon ve bilgisayar karşısında geçirilen zamanlar düzenlenerek, bu konuda aşırılığa izin verilmeyebilir.

g-Günlük gazete, dergi ve süreli yayınlar takip edilerek çocuklarda merak hissi uyandırılabilir.

h-Kitabevleri, çocuk fuarları gezilerek çocuğun kitaplara karşı ilgisi artırılabilir.

ı-Çocukların harçlıklarıyla kitap almaları teşvik edilebilir.

2- İnsan hayatının en kritik yıllarını içine alan okulun, çocuğa kitap okumayı sevdirmeye ve okuma alışkanlığını kazandırma konusunda görevi de sorumluluğu da son derece büyüktür. Öğretmenler çocukta okuma alışkanlığının kazandırılması konusunda üzerinde daha ciddi durmalı, bu konuda yeni yaklaşımlar geliştirebilmelidir.

Okulun ve öğretmenin çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında yapabileceği etkinlikler:

a-Öğretmen kitap okuyarak öğrencilerine model olabilir.

b-Öğretmen sınıf kütüphanesinin kurulmasına ve işlerliğinin olmasına özen gösterebilir.

c-Okuma saatleri oluşturulup, okunanların değerlendirilmesi için de vakit ayrılabilir.

ç-Öğrencileri kütüphaneye kaynaştırmak için bazı dersler kütüphanede yapılabilir.

d-Öğrencilere süreli yayın takip etme alışkanlığı kazandırmak için sınıf kütüphanesine haftalık ve aylık dergiler alınabilir.

e-Sınıfça yayınevi, kitabevi ziyaretleri yapılabilir.

f-Öğrenciler kitap fuarlarına, imza günlerine götürülebilir.

g-Öğretmen, sınıftaki öğrencileri gruplara ayırarak, en çok kitap okuyan ve en az kitap okuyan grupları seçeceğini söyleyerek öğrencileri kitap okuma konusunda gayretlendirebilir.

h-Özel günlerde kitap hediye etme alışkanlığı başlatılabilir. Öğrencilerin başka sınıflarla ve arkadaşlarıyla kitap alıp vermesi, hediye etmesi, birbirlerine okudukları kitapları tavsiye etmesi teşvik edilebilir.

ı-Öğretmen sınıfta değişik metotlarla (arkası yarın metodu, devamını sen oku metodu...) kitap okuyarak öğrencinin kitaba karşı ilgisini artırılabilir.

i-Okul kütüphanesi öğrencinin ihtiyacına cevap verecek şekilde düzenlenebilir.

3- Kütüphanelerden yararlanma konusunda her türlü kolaylığın sağlanması gereklidir. Çocuğun ihtiyaç duyduğu yerde ve zamanda bu hizmetin ona sunulması gerekir. Bu nedenle kütüphanelerin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Kütüphanelerde ihtiyaca yönelik nicelik ve nitelikte kitaplar bulundurulması gerekir.

4- Çocuklara okuma alışkanlıklarının kazandırılması ve geliştirilmesi aşamasında kullanılacak temel eser kitaptır. Bu nedenle piyasadaki kitapların daha kaliteli, daha nitelikli ve daha ucuz olması konusunda toplumca mücadele verilmelidir. Kitaplarda kullanılan dil, çocuklarda dil zevkini ve bilincini geliştirebilecek nitelikte olmalıdır. Çocuğu kitaba çekecek renklilik ve ilginçlik günün koşullarına göre geliştirilebilir.

6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1-Araştırmada Türkçe öğretimi becerilerinden sadece okuma becerisi ele alınmıştır. Oysa Türkçe öğretimi yazma, dinleme ve konuşma becerilerini de içermektedir. Öğrencilerin okuma becerileriyle birlikte diğer öğretim becerilerini de inceleyen çalışmalar yapılabilir.

2-Bu araştırma, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ile sınırlıdır. Farklı sınıf seviyelerindeki öğrencilerin okuma alışkanlıkları belirlenip okuma alışkanlıklarının sınıf seviyeleri açısından incelemesi yapılabilir.

3-Araştırmada veri toplamı aracı olarak anket ve görüşme formu uygulanmıştır. Yapılacak benzer çalışmalarda çalışmanın daha çok nitel boyutu üzerinde veriler toplamak amacıyla gözlem tekniği kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- AGAJA, J.A. (1992), "Childrens Use of University of Maiduguri Staff Primary School Library", *Education Libraries Journal*, Vol 35, No: 1, 29- 35.
- AKSAN, Doğan (1995), *Her Yöniyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AKYOL, Hayati (1997), *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ALPAY, Meral (1990), *Kütüphane: Dünyü Yarına Bağlayan Köprü*, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- ALTAN, Çetin (1981), *Kitap, Az Yaşamayı Öner*, Milliyet Gazetesi.
- AYTAŞ, Gıyasettin (2005), "Okuma Eğitimi", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4. sayı, 461-470.
- BAMBERGER, R. (1990), *Okuma Alışkanlığını Geliştirme* (Çev: Bengü ÇAPAR), Ankara: Kültür Bakanlığı.
- BARON, B.C. MCDONALD B. (1991), *Never Stop Reading to Your Children, What Did You Learn in School Today?*, Worners Book.
- BAYRAM, Olcay (1990), "İlkokul Çağı Çocuklarının Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Kütüphanesi Gezici Kütüphane Hizmeti", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- BEKAR, Ülkü (2005), "İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Kazanmalarında Ailenin Rolü", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- BİRCAN, İsmail ve TEKİN M. (1989), "Türkiye'de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22. Sayı.
- BLOMM, Benjamin,S. (1995), *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, Çev. Durmus Ali Özçelik. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları,
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2003), *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- CARTER, Carol, Joyce Bishop ve S. Lyman Kravits, (2002), *Keys to Effective Learning*, 3nd.Ed. New Jersey: Printice Hall.
- CEMALOĞLU, Necati (2000), *İlkokuma Yazma Öğretimi*, Ankara: Nobel Yayınları.

- CALP, M. (2005), *Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*, Konya: Eğitim Kitabevi
- CHASTAIN, Kenneth (1976), *Developing Second Language Skills: Theory and Practice*, Boston: Houghton Mifflin Company, 308-313
- CUNNINGHAM and STORN, C.(2003), “Primary Education Project International”, *Library Review*, Vol: 21, 28-35
- COŞKUN, Eyyup (2003), “Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri ve Bazı öneriler”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13. sayı, 101-129.
- ÇELENK, Süleyman (2003), *İlkokuma-Yazma Programı ve Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇETİNKAYA, Ç. Songül (2004), “Afyon Merkezindeki İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ,Afyon.
- DANIELSON, Kathy E. ve Jan LaBonty 1994), “Integrating Reading and Writing Through Children’s Literature”, Massachusetts: *Allyn and Bacon*.
- DEMİRAY, Kemal (1977), *Çocuk Edebiyatı Antolojisi*, İstanbul: İnkılâp ve Aka Basımevi.
- DEMİREL, Özcan (1996), *Türkçe Programı ve Öğretimi*, Ankara: Usem Yayınları.
- DEMİREL, Özcan (2002), *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri için Türkçe Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DEREOBALI, Nilay (2005), *Okul Çağında Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- DEVİRİMCİ, Halise (1993), “İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi”, *Bilim Uzmanlığı Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- DİLİDÜZGÜN, Selahattin (1996), *Çağdaş Çocuk Yazını*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- DÖKMEN, Üstün (1990), *İlkokul Çocuklarında Okuma Alışkanlığı*, Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü.
- DÖKMEN, Üstün (1994), *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- EARGE; PIRLS (2001), *Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi, 2003*, Ankara.

- ERGİN, M. (1992), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım
- GÖĞÜŞ, Beşir (1978), *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Ankara: Gül Yayınevi.
- GÖKTÜRK, Akşit (1997), *Okuma Uğraşı*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- GÖKŞEN, Enver Naci (1985), *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*, İstanbul: Evrim Matbaacılık, 5. Basım.
- GÜLERYÜZ, Hasan (1998), *Programlanmış İlkokuma Yazma Öğretimi Kuram ve Uygulamaları*, Ankara: Önder Matbaacılık
- GÜLERYÜZ, Hasan (2002), *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- GLOVER, John A., Ronning Royce R. ve Bruning Roger H. (1990), *Cognitive Psychology for Teachers*, New York: Macmillan Publishing Company.
- GÖMLEKSİZ, Mehmet Nuri (2005), “Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, *Yüzüncü yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1.
- GÖNEN, M. (1991), *Korumaya Muhtaç Çocuk ve Gençlerin Boş Zamanlarında Kitaba Olan İlgilerinin İncelenmesi*, Bilgi Pınarı Yıl:1, Sayı:1, 17-21. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Başkanlığı.
- GÖNEN, Mübeccel, E. ÖNCÜ ve S. İŞİTAN .(2004), “İlköğretim 5. 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarının İncelenmesi”, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 164, Güz.
- GÜNGÖRDÜ, Erol (2006), “Okuma Alışkanlığı Edinme Sürecinde Sınıf Öğretmeninin Sorumluluğu”, *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı*, 1. Cilt.
- GÜRCAN, Halil İ. (1999), *Okuma Alışkanlığı İle Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi*, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No 1113.
- HIELMAN, Arthur W., Blair Timothy R. ve Rupley William H. (2002), “Principles and Practices of Teaching Reading”, New Jersey: *Merrill Prentice Hall*.
- İPŞİROĞLU, Zehra (1997), *Eğitimde Yeni Arayışlar*, İstanbul: Adam Yayınları.
- İSMAİLLİOĞLU, Lütfi (1991), “Farklı Sosyo Ekonomik Düzeylerdeki Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslekleri Algılamaları”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KAVCAR, C., OĞUZKAN, F., SEVER, S. (1997), *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Engin Yayınevi.

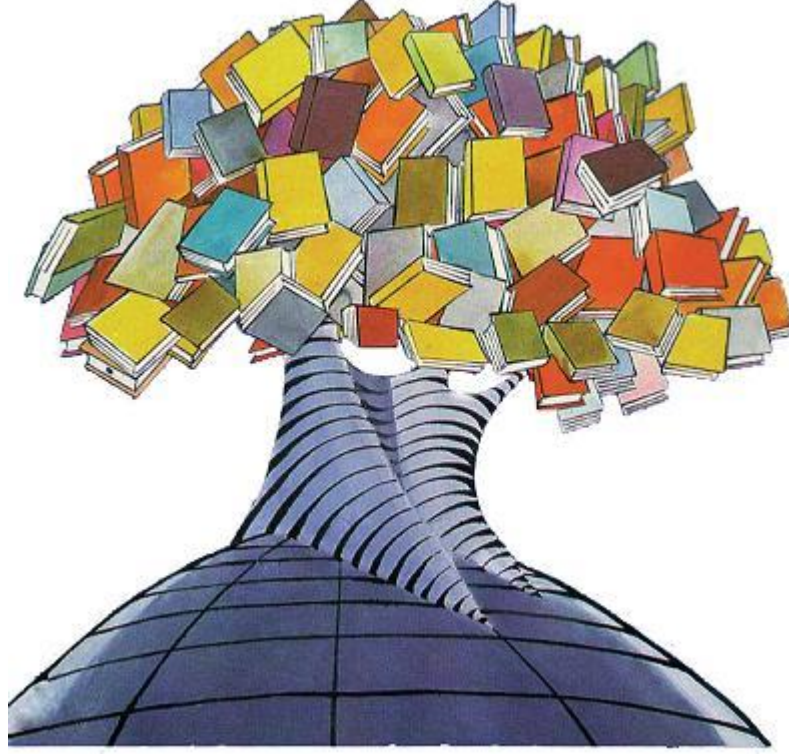
- KEÇİK, İlknur (2001), “*Dinleme Edimi*”, *Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 95-108.
- KELEŞ, Özgül (2006), “İlköğretim 4. ve 5.Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KIMMEL, M., Segel, E., (1983), *For Reading Out Loud A Guide To Sharing Books With Children*, Dela Corte Press, 248.
- KORKMAZ, Zeynep (1992), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK Yayınları.
- KÖKSAL, Kemal (1999), *Okuma Yazmanın Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- KÖKSAL, Kemal (2001), *Okuma Yazmanın Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- KÜÇÜK, Salım (1998), “Şehirleşmenin İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuma-Anlama Becerisine Etkiler”, *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KÜÇÜK, Salım (2002), “Şehirleşme ve Okuma Anlama İlişkisi”, *Dil Dergisi*, Sayı 117
- MARAŞLI, Ahmet (2005), *Okumayı Sevdirmeye Yolları*, İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- MEB. (1995), “Ortaokul Programı (İlköğretim İkinci Kademe)”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yayınlar Daire Başkanlığı, Ankara
- NEUMAN, S. (1988), “The Displacement Effect. Assessing The Relation Between TV Viewing and Reading Performanc”, *Reading- Research*, Quarterly Vol: 23,
- PASCOE, E., GILCHRIST, M. (1987), *Children Responses to Literatur: Views of Children and Teachers*, English in Australia No: 81, 55-62.
- RAIMES, Alan (1983), *Techniques in Teaching Writing*, London.
- SAYGILI, Sefa (2002), “Çocuklarda Okuma Alışkanlığını Nasıl Kazandırmalı?”, *Sağlık Yolu Dergisi*, Sayı 1.
- SEVER, Sedat (1997), *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- SEVER, Sedat (2000), “Öğretim Dili Olarak Türkçe'nin Sorunları ve Öğretme-Öğrenme Sürecindeki Etkili Yaklaşımları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı 34 (1-2)
- SMITH, M.C. (1983), “Reading Stories to Children”, *Advances in Reading Language Research*, Vol,2.
- STAHLSCMIT, A., D. (1981), “A Study of the Recreational Book Reading Habits of Selected Fifth Grade Children”, *Dissertation Abstract International* Vol:42, No:7

- TEKİN, Halil (1980), *Okuduğunu Anlama Gücü ile Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirme Yönünden Okullarımızdaki Türkçe Öğretimi*, Ankara.
- TEZCAN, Mahmut (2005), *Çocuk Sosyolojisi*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- TOSUNOĞLU, Mesiha (2002), "Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri", *Dil ve Edebiyat Dergisi*, Sayı 609.
- TUNCER, Nilüfer (2000), *Çocuk ve Kitap* (Haz. Mustafa Ruhi Şirin), İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 3. Baskı
- ODABAŞ, Hüseyin.(2005), "Ülkemizde Okuma Alışkanlığı ve Eleştirel Okuma", *41. Kütüphane Etkinlikleri Çerçevesince Düzenlenen Panelde Adıyla Sunulan Bildiri*.
- OĞUZKAN, A. Ferhan (1987), *Çocuk Edebiyatı*, Emel Matbaacılık, 4. Basım, İstanbul.
- OĞUZKAN, A. Ferhan (1991), *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık, 7. Baskı.
- ÖZ, M. Feyzi.(2001), *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÖZDEMİR, Emin (1983), *İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi Kılavuzu*, İstanbul: İnkılap.
- ÖZDEMİR, Emin (1990), *Okuma Sanatı*, İstanbul: Remzi Kitabevi
- ÖZDEMİR, Emin (1993), *Türkçe Öğretimi*, İstanbul: İnkılap Kitabevi
- ÖZDOĞAN, B. (1982), "Dokuz Yaş Çocuklarında Davranış Bozukluklarının Çevresel Nedenler", *Psikoloji Dergisi*, 14-15.
- ÖZEN, Ferhat (2001), *Türkiye'de Okuma Alışkanlığı (Neden Okumuyoruz? Niçin Okumalıyız? Neler Okumalıyız?)*, Kültür Bakanlığı Yayınları:2705, Kültür Eserleri Dizisi 317
- TOWNSEND, Roz. (2002), *Okuma Zenginliği* (Çev: Tayfur Keskin), İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- ÜNAL, İbrahim (2002), *Kitap Tiryakiliği*, İstanbul: Nesil Yayınları, 4. Baskı.
- VAROL, Ramazan (2002), *Çocuklarımıza Neyi, Ne Zaman ve Nasıl Öğretelim?*, İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- WILLIAMS, C. (1990), *A Study of the Reading Interests Habits and Attitudes of Third, Fourth and Fifth Grades*, A Class Action Research Project.
- YALÇIN, Alemdar ve G. AYTAŞ (2005), *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- YAVUZER, Haluk. (2001), *Okul Çağı Çocuğu*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- YAVUZER, Haluk (2003), *Okuma Alışkanlığının Kazandırılmasında Ailenin Rolü, Aileler ve Eğitimcilere Çocuk Kitapları Rehberi*, İstanbul: Erkam Yayınları .

- YAVUZER, Haluk (2005), *Çocuk Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitapevi, 27. Basım.
- YAZICI, Mustafa (1970), *Türkiye’de Kitap ve Kütüphane Meseleleri*, Ankara.
- YILDIRIM, A.&ŞİMŞEK, H. (2000), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIZ, Cemal (2003), *Anadili Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- YILMAZ, Bülent (1993), *Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü*, Ankara: Kültür Bakanlığı
- YÖRÜKOĞLU, Atalay (2000), *Çocuk Ruh Sağlığı*, İstanbul: Özgür Yayınları, 24. Basım

EK-1

ANKET

Sevgili Öğrenciler;

Bu anket, ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları konusunda yapılan bilimsel bir araştırma ile ilgilidir. Anketteki soruları doğru cevaplandırmanız araştırmanın değerini ve başarısını artıracaktır.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Elif GÜNGÖR

I. BÖLÜM**KİŞİSEL BİLGİLER****Öğrencinin Adı-Soyadı:****Sınıfı:**

1- Okulunuzun adı?

.....

2- Nerede yaşıyorsunuz?

a-) İl merkezi b-) İlçe merkezi c-) Köy

3- Cinsiyetinizi belirtiniz.

a-) Kız b-) Erkek

4- Annenizin eğitim durumu nedir?

a-) Okuryazar değil

b-) İlkokul mezunu

c-) Ortaokul mezunu

d-) Lise ve dengi okul mezunu

e-) Üniversite mezunu

5- Babanızın eğitim durumu nedir?

a-) Okuryazar değil

b-) İlkokul mezunu

c-) Ortaokul mezunu

d-) Lise ve dengi okul mezunu

e-) Üniversite mezunu

6- Babanızın mesleği nedir?

a-) Memur b-) İşçi c-) Esnaf d-) Çiftçi e-) Diğer (.....)

7- Annenizin mesleği nedir?

a-) Memur b-)İşçi c-)Ev hanımı d-) Diğer (.....)

8- Ailenizin aylık geliri ne kadar?

a- 0-350 TL. b- 351-500 TL. c- 501-750 TL. d-751 TL. ve fazlası

9- Eviniz kaç odalı?

a-)2 b-)3 c-)4 d-)5

10- Kendinize ait odanız var mı?

a-)Evet b-)Hayır

11-Siz ders çalışırken çalıştığınız odada sizden başka bulunan kişi sayısı kaçtır?

a-) Sadece ben bulunurum.

b-) Bendenden başka 1-3 kişi bulunur.

c-) Benden başka 3-5 kişi bulunur.

d-) Ders çalıştığım gün-saate göre kişi sayısı değişir.

12-Kaç kardeşiniz var?

a-) Yok b-) Bir c-) İki d-) Üç veya daha fazla

13-Sizden başka okuyan kardeşiniz varsa nerede okuyor? (Sayılarını yazınız)

a-) Anaokulu b-) İlköğretim c-) Lise d-) Üniversite

(.....) (.....) (.....) (.....)

II. BÖLÜM

OKUMA ALIŞKANLIĞI ÖLÇME SORULARI

14- Boş vakitlerinizde daha çok ne yapmaktan hoşlanıyorsunuz?

- a-) Televizyon seyretmek
- b-)Bilgisayarda oyun oynamak
- c-) Kitap okumak
- d-) Diğer

(Açıklayınız).....

15- Elinizde bir miktar para olsa bunu ne için kullanırsınız?

- a-) Yiyecek almak için
- b-) Giyecek almak için
- c-) Kitap almak için
- d-) Oyuncak almak için
- e-) Diğer

(Açıklayınız).....

16- Okula başlamadan önce anne babanız size kitap okur muydu?

- a-) Evet
- b-) Hayır

17-Evinizde bir kitaplığınız ya da kitap köşeniz var mı?

- a-) Evet
- b-) Hayır

18- Evinizin çevresinde kütüphane var mı?

- a-) Evet
- b-) Hayır

19- Evinize düzenli olarak günlük gazete ve dergi alınır mı?

- a-) Düzenli olarak günlük bir gazete alınır.
- b-) Düzenli olarak birden fazla gazete ve dergi alınır.
- c-) Aralıklı olarak gazete ve dergi alır.
- d-) Gazete ve dergi alınmaz.

20- Hangi tür kitapları okumaktan hoşlanıyorsunuz?

- a-) Roman
- b-) Şiir
- c-) Çizgi roman
- d-) Öykü
- e-) Diğer

(Açıklayınız).....

21- Daha çok hangi konuyu içeren kitaplar okursunuz?

- a-) Duygusal
- b-) Macera
- c-) Mizah
- d-) Bilim kurgu
- e-) Polisiye
- f-) Diğer

(Açıklayınız).....

22- Sizi kitap okumaya teşvik eden etkenler nelerdir?

- a-) Öğretmenin kitap okumanızı istemesi
- b-) Öğretmenin kitap okuyup kendi okuduğu kitapları size anlatması
- c-) Okumayı sevmeniz
- d-) Aile büyüklerinin kitap okumanızı istemesi
- e-) Aile büyüklerinin kitap okuması

23- Kitap okumanıza engel olan **en önemli** etken nedir?

a-) Ev işlerine yardım etmem

b-) Kitap fiyatlarının pahalı olması

c-) Derslerin yoğunluğu

d-) Televizyon

e-) Bilgisayar

f-) Diğer

(Açıklayınız).....

24- Anneniz ya da babanız size hangi amaçla kitap alır?

a- Öğretmen istediği için

b- Ailem kitap okumamı istediği için

c- Siz kitap okumak istediğiniz için

d- Doğum günü, yılbaşı gibi özel günlerde hediye etmek amacıyla

e- Anneniz ve babanız size hiçbir amaçla kitap almaz.

25- Kitaptan başka yayın okuyor musunuz?

(Birden fazla şikkı işaretleyebilirsiniz.)

a-) Gazete

b-) Dergi

c-) İnternet yayınları (gazete, dergi, ders konularını içeren yazılar, hikâye, roman, çizgi-roman)

d-) Diğer

(Açıklayınız).....

26- Kütüphanelerden ne amaçla yararlanıyorsunuz?

a-) Ödev için kitaplara ve ansiklopedilere bakıyorum.

b-) Roman, hikâye vs. almak için yararlanıyorum.

c-) Diğer

(Açıklayınız).....

Aşağıdaki soruları size uygun olan bölüme X işareti koyarak cevaplandırınız.

	HİÇ	ARA SIRA	GENELLİKLE	HER ZAMAN
27- Anneniz ya da babanız size ne sıklıkta kitap alır?				
28- Satın aldığınız kitaplarınızı ne sıklıkta kendiniz seçersiniz?				
29- Okuduğunuz kitapları ne sıklıkta arkadaşlarınızdan ödünç alırsınız?				
30- Okuduğunuz kitapları ne sıklıkta “okul kütüphanesi”nden alırsınız?				
31- Okuduğunuz kitapları ne sıklıkla “sınıf kitaplığı”ndan alırsınız?				
32-Sınıfınızda kitap okumak için ne sıklıkla ders saati ayrılır?				
33-Doğum günü, sınıf geçme vb. nedenlerden dolayı başkaları kitap hediye etme alışkanlığına ne derece sahiptir?				
34- Anneniz boş zamanlarında ne sıklıkta kitap okur?				
35-Babanız boş zamanlarında ne sıklıkta kitap okur?				
36- Anneniz boş zamanlarında ne sıklıkta gazete ve dergi okur?				
37- Babanız boş zamanlarında ne sıklıkta gazete ve dergi okur?				
38- Harçlıklarınızla ne sıklıkta kitap alırsınız?				

	HİÇ	BİRAZ	OLDUKÇA	TAMAMEN
39-Kitap okumanız kelime hazinenizi ne derece artırıyor?				
40-Kitap okumanız hayal dünyanızı ne derece geliştiriyor?				
41-Kitap okumanız derslerinizdeki başarınızı ne derece artırıyor?				
42-Arkadaş tavsiyesi kitap okumanızda ne derece etkilidir?				
43-Anneleriniz kitap okumanızda ne derece etkilidir?				
44- Babanız kitap okumanızda ne derece etkilidir?				
45-Öğretmeniniz kitap okumanızda ne derece etkilidir?				
46-Kitle İletişim araçları (Tv, radyo, internet, gazete..) kitap okumanızda ne derece etkilidir?				
47- Kitapların biçimsel özellikleri (baskı kalitesi, kalınlığı- inceliği, bol resimli olması vb.) kitap okuma isteğinizi ne derece etkilemektedir?				
48- Okuduğunuz kitabın çok okunan kitaplar arasında olması o kitabı okumanızı ne derece etkiler?				
49- Okul kütüphanenizdeki kitap sayısının ne derece yeterli olduğunu düşünüyorsunuz?				

50- Bugüne kadar okuduğunuz kitaplardan sizi en çok etkileyeni hangisidir? Neden?

.....

.....

.....

.....

51- Son bir yılda okuduğunuz kitapların ismini yazar mısınız?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

52- Öğretmeniniz kitap okumanız konusunda sizi yönlendiriyor ise, nasıl yönlendiriyor? Açıklayınız.

.....

.....

.....

53- Kitap okuma alışkanlığının geliştirilmesi için sizce neler yapılmalıdır? Bu konudaki önerileriniz nelerdir?

.....

.....

.....

Kitap okumakla ilgili olarak başka eklemek istedikleriniz varsa belirtiniz.

Anketi cevapladığınız için teşekkür ederim.

EK-2**GÖRÜŞME FORMU**

Değerli Öğretmen Arkadaşlarım,

‘5. Sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi’ konulu bilimsel bir araştırma yapılmaktadır. Bu araştırmayla ilgili sizlere birkaç soru yönelteceğim.

Başlamadan önce aramızdaki görüşmenin gizli kalacağını ve adınızın araştırmanın hiçbir yerinde açıklanmayacağını belirtmek istiyorum. Hem öğrencilerin okuma alışkanlığına bire bir şahit olmanızdan hem de öğrencilerin anket sorularına verdiği cevapları teyit etmenizden dolayı çalışmanın amacına ulaşmasında çok yararlı olacağınıza inanıyorum.

Verdiğiniz değerli bilgiler, bilimsel bir çalışma için kullanılacak, kesinlikle başka bir kurum ya da birime verilmeyecektir. Görüşme kayıtları siz isterseniz ses kayıt cihazı ile kaydedilecektir. Katkınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Ç. Ü.

Yüksek Lisans Öğrencisi

Elif GÜNGÖR

ÖĞRETMENLERLE GÖRÜŞME FORMU

1. Öğrencilerin okuma alışkanlığı üzerinde ailelerin ekonomik ve sosyal yönünün etkisi var mı?
2. Sosyal alan derslerinde işlenen konularda öğrencilerin verdiği örnekler televizyondan mı, çevreden mi yoksa okudukları kitaptan mı olmaktadır?
3. Kitap okuma alışkanlığını sizce geliştiren/geliştirmeyen faktörler nelerdir?
4. Kitap okuma alışkanlığının pekiştirilmesi ve geliştirilmesi için sınıfınızda yaptığınız etkinlikler nelerdir?
5. Teknolojik imkânların gelişmesinin çocukların okuma alışkanlığı üzerinde etkisi var mı?
6. Sınıf kitaplığından alınan kitapların istatistiğini tutuyor musunuz? Tutuyorsanız eğer sınıfınızın aylık kitap okuma ortalaması nedir?
7. Öğrencileriniz okul kütüphanesinden, bulunduğu yerleşim yeri kütüphanesinden ya da arkadaşlarından okuma amaçlı kitap temin edebiliyorlar mı?
8. Çocuklara önerdiğiniz kitapların isimlerini öğrenebilir miyim?
9. Kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için herhangi bir ders saati ayırıyor musunuz?
10. Sizce kitap okuma alışkanlığı nasıl kazandırılabilir?
11. Kitap okuma alışkanlığını geliştirmek için sizce neler yapılmalı? Bu konudaki önerileriniz nelerdir
12. Öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının Türkçe dersi akademik başarıya etkisi var mı?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı-Soyadı: Elif GÜNGÖR

Doğum Tarihi: 08/03/1984

Doğum Yeri: Adana

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Adres: Huzurevleri mah. 77208 s. Ceren Apt. No:2/11 Çukurova/ADANA

E- posta : elif-gngr@hotmail.com

ÖĞRENİM DURUMU:

Yüksek Lisans: 2006-2009 Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sınıf
Öğretmenliği Anabilim Dalı-Adana.

Lisans: 2002-2006 Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü-
Adana

Lise: 1999-2001 Enver Kurttepelı Lisesi-Adana

Ortaokul: 1996-1999 Gazi Ortaokulu-Adana

İlkokul: 1991- 1996 Cebesoy İlkokulu-Adana

İŞ DENEYİMİ:

2008- : Diyarbakır İli Silvan İlçesi Sulubağ İlköğretim Okulu

2007- 2008 : Diyarbakır İli Silvan İlçesi Atatürk İlköğretim Okulu